

74228

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YEŞİLKÖY, TARİHİ MERKEZ'DE (KÖYİÇİ),

SOSYAL, YAPISAL VE KENTSEL OLUŞUMUN İRDELENMESİ

T. C.

**Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Fatma YILDIRIM

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 4.Haziran.1990

Tezin Savunulduğu Tarih : 18.Haziran.1990

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Nur AKIN

Diğer Jüri Üyeleri : Prof.Dr.Doğan KUBAN

Prof.Dr.Atilla YÜCEL

HAZİRAN 1990

ÖNSÖZ

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve endüstrileşme çabaları, giderek artan hızlı ve çarpık yapılaşmayı da beraberinde getirmektedir. Özellikle Türkiye gibi kültür birikimi yoğun olan ülkelerde bu oluşumun eski doku üzerindeki zararlı etkilerini minimuma indirmeyi amaçlayan koruma kavramı bugün, ülkelerin kimlik arayışlarına çözüm getirmesi nedeniyle bir başka boyut daha kazanmaktadır.

Yeşilköy'de yapılan bu tez çalışması koruma konusundaki çalışmalara Türkiye şartları için örnek olabilmesi amacıyla geliştirilmiştir.

Tezin hazırlanması sırasında yapıcı eleştirileri ile çalışmalarımı yönlendiren danışman hocam Doç. Dr. Nur AKIN'a, araştırmalarım sırasında yardımcı olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İtalyan Katolik Kilisesi ile Ermeni ve Rum Kiliseleri yetkililerine ve Köyiçi Mahallesi sakinlerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

SEKİL LİSTESİ.....	v
FOTOĞRAF LİSTESİ.....	vi
ÇİZİM LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x
BÖLÜM 1. GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2. TARİHİ ÇEVRE DEĞERLERİ AÇISINDAN KORUNARAK GELİŞTİRİLMESİ GEREKEN BİR YÖRE OLARAK YEŞİLKÖY.....	6
2.1. Doğal Özellikleri Ve Tarihsel, Çevresel Gelişimi İçinde İstanbul ve Bakırköy'e bağlı olarak Yeşilköy'ün Konumu; Ekolojik, Toplumsal, Mimari Boyutları.....	8
2.1.1. Yörenin Adı Hakkında Gelişmeler...	8
2.1.2. Tarihsel Süreç İçinde Yeşilköy....	9
2.1.3. Ulaşım.....	17
2.2. Yörede Mimari Yapılaşmanın Genel Özellikleri.....	21
2.2.1. Arsa İçi Konumları.....	21
2.2.2. Mimari Özellikler.....	23
2.2.3. Fiziksel Özellikler.....	24
BÖLÜM 3. SEÇİLEN KÜYİÇİ MAHALLESİ'NİN SINIRLARININ BELİRLENMESİ VE YAPILAN TESPİTLER DOĞRULTUSUNDA MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN İRDELENMESİ.....	26
3.1. Yöntem ve Analiz Çalışmaları.....	26
3.1.1. Tarihsel Alanın Sınırlarının Belirlenmesi.....	26
3.1.2. Seçilen Bölgenin Tarihsel Evrimin Belgelenmesi.....	28
3.1.3. Mimari Özelliklerin Tespiti.....	28
3.1.4. Tescilli Konutlar Ve Diğer Anıtların Rölöve Çalışmaları Ve Sokak Silüetlerinin Çıkartılması..	29

3.1.5.	Mevcut Yapı Stoğunun Yeni Yapıların Yerine Geçebilme Düzeyinin Araştırılması.....	29
3.1.6.	Arsa ve Yapıların Ekonomik Değerlerine İlişkin Verilerin Sağlanması.....	31
3.1.7.	Sosyal Dokuya İlişkin Değerlerin Saptanması.....	31
3.2.	Kentsel Çevre Bütünlüğüne İlişkin Değerlerin Saptanması.....	32
3.2.1.	Doğal Fiziksel Özellikler.....	32
3.2.2.	Yapay Fiziksel Özellikler.....	32
3.3.	Yörenin Toplumsal Özellikleri.....	36
3.3.1.	Demografik Yapı.....	36
3.3.2.	Kültürel Yapı.....	36
3.3.3.	Ekonomik Yapı.....	38
3.4.	Seçilen Sit Bölgesiyle İlgili Olarak Yapılan Morfolojik, Mekansal ve Mimari Tespitler....	39
BÖLÜM 4.	KÖYİÇİ YÖRESİ'NİN KORUNARAK GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLEN YENİ KULLANIM VE TASARLAMA İLKELERİ...	44
4.1.	Yeni Kullanım Önerileri İle Devamlılığı Sürecek Eski Fonksiyonların Ve Kullanıcıların Belirlenmesi.....	45
4.2.	Kentsel Bütünlüğün Ve Çevresel Standartların Belirlenmesi	46
4.3.	Koruma Ve Yeni Yapılaşma İçin Öngörülen Mimari İlkelerin VE Müdahale Biçimlerinin Belirlenmesi.....	48
4.4.	Örgütlenme Ve Finansman Önerileri.....	53
SONUÇ.....		55
KAYNAKLAR		57
YARARLANILAN ESERLER.....		61
EKLER.....		64
ŞEKİLLER.....		95
FOTOĞRAFLAR.....		103
ÖZGEÇMİŞ.....		127

ŞEKİL LİSTESİ

- Şekil 2.1. Nedjip Haritası (Yeşilköy Yerleşmesi'nin Konumu)
- Şekil 2.2. Ayastafanos Anlaşması'nın imzalandığı Neriman Yalısı
- Şekil 2.3. Bakırköy Belediyesi'nin Yeşilköy için Önerisi
- Şekil 2.4. Ayastafanos Rus Anıtı
- Şekil 2.5. 20. yy. Başlarında Yeşilköy Sahillerinde Vapur Seferleri
- Şekil 2.6. Kent Ölçeğinde Ulaşım Arterleri
- Şekil 2.7. Nedjip Haritası (Köyiçi Mahallesi'nin Konumu)
- Şekil 2.8. 1/25.000 Ölçekli Yeşilköy Haritası
- Şekil 2.9. Köyiçi Mahallesi'nin Yeşilköy İçindeki Konumu
- Şekil 2.10. G.E.E.A.Y.K.'nın 12.2.1972 Tarih Ve 6175 Sayılı Karar Eki
- Şekil 2.11. İmar ve İskan Bakanlığı 12.5.1967 Tarih Ve 340133495-4017 Sayılı Yeşilköy İmar Planı
- Şekil 3.1. Yeşilköy, Köyiçi Mahallesi'nin Bugünkü Sınırları
- Şekil 3.2. Cephe Tipolojisi
- Şekil C.1. İtalyan Katolik Kilisesi Ve Müştemilatı Vaziyet Planı

FOTOĞRAF LİSTESİ

- Fotoğraf 1. Köyiçi Mahallesi'nin İstasyon Caddesi'nden Silueti
- Fotoğraf 2. Köyiçi Mahallesi'nin Sahilden Silueti
- Fotoğraf 3. Sancti Stephani İtalyan Katolik Kilisesi (Cümbüş Sokak)
- Fotoğraf 4. Ayastafanos Rum Kilisesi (Mirasyedi Sokak)
- Fotoğraf 5. Rum İlkokulu (Küçükçekmece Caddesi)
- Fotoğraf 6. Bezm-i Alem Camii (Bademli Sokak)
- Fotoğraf 7. Surp Stepannus Ermeni Kilisesi (İnciçiçeği Sokak)
- Fotoğraf 8. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 1)
- Fotoğraf 9. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 1)
- Fotoğraf 10. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 20,19)
- Fotoğraf 11. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
- Fotoğraf 12. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 29) (No: 29)
- Fotoğraf 13. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 16)
- Fotoğraf 14. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 9)
- Fotoğraf 15. İstasyon Caddesi'nde Tekrarlayan Geleneksel Uslup
- Fotoğraf 16. İstasyon Caddesi'nde Modern Mimari
- Fotoğraf 17. İstasyon Caddesi'nde Modern Mimri (No: 44)
- Fotoğraf 18. Yeşilyalı Sokağı'ndan Örneklenen Restorasyon Niteliği (No: 10)
- Fotoğraf 19. Akamber Sokak'da Konuta Yansıyan Rum Mimarisi (No: 1)
- Fotoğraf 20. Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut (No: 20)

- Fotoğraf 21. Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut
- Fotoğraf 22. Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut (No: 14)
- Fotoğraf 23. Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut (No: 10)
- Fotoğraf 24. Mirasvedi Sokak'da Köşe Oluşumu (No: 6)
- Fotoğraf 25. İnciçiçeği Sokak'da Köşe Oluşumu
- Fotoğraf 26. Mirasyedi Sokak'da Tescilli Bina İçin Gerçekleştirilen Restorasyon (No: 7)
- Fotoğraf 27. Mirasyedi Sokak'da Eski ve Yeni Mimari Oluşumlar (No: 18,8)
- Fotoğraf 28. İnciçiçeği Sokak'da Yapı düzeni
- Fotoğraf 29. Kalemkaş Sokak'da Yapı Düzeni
- Fotoğraf 30. Mirasyedi Sokak'da Yapı Düzeni
- Fotoğraf 31. Çamönü Sokak'da Yapı Düzeni
- Fotoğraf 32. Çamönü Sokak'da Taşıt Trafiği
- Fotoğraf 33. İnciçiçeği Sokak'da Taşıt Trafiği
- Fotoğraf 34. İnciçiçeği Sokağı'na Açılan Gecekondu Oluşumları
- Fotoğraf 35. Gecekondu Oluşumları
- Fotoğraf 36. Rum Kilisesi'nde Ferforje Örneği
- Fotoğraf 37. Rum Kilisesi'nin Ferforje Bahçe Kapısı
- Fotoğraf 38. Çamönü Sokak 6 No'lu Evden Ferforje Örneği
- Fotoğraf 39. Mirasyedi Sokağı 14 No'lu Evin Giriş Kapısı
- Fotoğraf 40. Mirasyedi Sokağı 10 No'lu Evin Giriş Kapısı
- Fotoğraf 41. Hafta Sonunda İtalyan Katolik Kilisesi'ne Gelen İnsanlar
- Fotoğraf 42. Rum Kilisesi'nce her 26 Aralık'ta Sahilde Tekrarlanan Kurban Töreni
- Fotoğraf 43. Yeşilköy'de İşlevini Henüz Yitirmemiş Olan Fayton
- Fotoğraf 44. Köyiçi Mahallesi'nden Algılanan Sahil Düzenlemeleri

ÇİZİM LİSTESİ

- Pafta 1. Çalışma Sınırları, Parsel Numaraları
- Pafta 2. Kapı Numaraları
- Pafta 3. İşlevsel Dağılım
- Pafta 4. Yapı Strüktürü Ve Kat Adetleri
- Pafta 5. Tescil Durumu
- Pafta 6. Mülkiyet Durumu
- Pafta 7. 1/200 Tespit Planı Ve Giriş İstikametleri
- Pafta 8. 1/200 Tespit İnciçiçeği Sokağı Silueti A
- Pafta 9. 1/200 Tespit İnciçiçeği Sokağı Silueti B
- Pafta 10. 1/200 Tespit Mirasyedi Sokağı Silueti A
- Pafta 11. 1/200 Tespit Mirasyedi Sokağı Silueti B
- Pafta 12. 1/200 Tespit Çamönü Sokağı Silueti A
- Pafta 13. 1/200 Tespit Çamönü Sokağı Silueti B
- Pafta 14. 1/500 Öneri Vaziyet Planı
- Pafta 15. 1/200 Öneri Zemin Kat Planı
- Pafta 16. 1/200 Öneri Üst Kat Planı
- Pafta 17. 1/200 Öneri İnciçiçeği Sokağı Silueti A
- Pafta 18. 1/200 Öneri İnciçiçeği sokağı Silueti B
- Pafta 19. 1/200 Öneri Mirasyedi Sokağı Silueti A
- Pafta 20. 1/200 Öneri Mirasyedi Sokağı Silueti B
- Pafta 21. 1/200 Öneri Çamönü Sokağı Silueti A
- Pafta 22. 1/200 Öneri Çamönü Sokağı Silueti B
- Pafta 23. Fotoğraf İstikametleri

ÖZET

Başdöndürücü bir hızla gelişen teknoloji toplumların kültürel yapısını temsil eden mimari oluşumları aynı hızla potasında eritme eğilimindedir. İnsanın doğal yapısından gelen koruma tutkusu bu eğilime bir tepki denebilecek tarzda savunma mekanizmasını gündeme getirmektedir.

Türkiye gibi kültürel birikimleri çeşitli dönemlerde dünyayı etkileyen önemli uygarlıkların birbiri ardına bıraktığı eserlerden oluşan ülkelerde kültürel kimliğin korunması, dünya tarihinin doğru tanımlanması gibi evrensel bir soruna da ışık tutmaktadır. Bu büyük uygarlıkların hepsine yüzyıllar boyu başkent olan İstanbul, doğal olarak en zengin kültürel birikimleri içeren bir tarih kentidir. Özellikle suriçinde yoğunlaşan kültürel kalıntılar sur dışında daha çok diğer kültür merkezleriyle bağlantı sağlayan ulaşım yolları üzerinde görülebilmektedir.

Tez kapsamında incelemeye alınan Yeşilköy Yerleşimi bu nitelikte bir gelişim alanıdır. Tezin ilk bölümünde Dünya'da ve Türkiye'de koruma kavramları ve gelişimleri özelinde sadeleştirmeye gidilmiştir. İkinci bölümde Yeşilköy tarihi çevre değerleri açısından korunarak geliştirilmesi gereken bir yöre olarak incelenmiştir. Üçüncü bölümde Yeşilköy içinde seçilen Köyiçi Mahallesi'nin sınırları belirlenmiş ve yapılan tespitler doğrultusunda mimari özellikleri irdelenmiştir. Dördüncü bölümde bu yörenin korunarak geliştirilmesi için önerilen yeni kullanım ve tasarlama ilkeleriyle buna bağlı olarak çalışmanın makro boyutlarda getirebileceği ilkeler araştırılmış ve çalışmanın uygulanabilirliği tartışılmıştır.

Ekler bölümünde ise yörede yapılan rölöve ve sosyal analiz çalışmalarını içeren çalışmalar yer almaktadır.

YEŞİLKÖY-KÖYİÇİ A STUDY CONCERNING AN HISTORICAL CENTER DEVELOPMENT OF THE SOCIAL AND STRUCTURAL

SUMMARY

I think it appropriate to start this summary by referring to the rapid social and economic developments taking place in our time, and changing the outlook of communities with their reflections on all walks of our lives.

I find it appropriate, because the subject matter of this study deals with the preservation and protection of the cultural, social and architectural identity of a given district, namely of Yeşilköy, in Istanbul, the ancient city undergoing a tremendous change in the process.

We know from reading the history books that ancient civilizations developed over centuries, had with the passage of time, been buried in the ashes of history with all their might, splendor and glory. In our day, however, with the advanced communications techniques available, we are experiencing much more rapid changes taking place within relatively shorter periods of time compared with the past. And in the process we go through the rapid deterioration of our historical, cultural legacy in the face of social and economic developments changing the characteristics of our old settlements.

The disorderly and haphazard structuring of the major cities in the world taking place, especially, after the Industrial Revolution, have reached disturbing dimensions in time and as a result preservation and protection of values accepted as cultural legacy of communities, have been ever since, on the agenda of the countries concerned about maintaining their cultural identity.

The idea of preservation and protection of historical values was first introduced into the Turkish setting in 1973 with the passage of Law No. 1710,

concerning "Eski Eserler Kanunu". This also points to the beginning of an era where the attempts at preservation and protection would no longer be limited to the historical monuments but would cover other sites and works of value as well.

In the European countries where attempts have been extended for the protection of historical centers, starting around 1970's and continuing to this date, naturally different approaches have been adopted depending on the conditions characteristic of each country. However, they all shared the idea that attempts should be undertaken with consistency and on a continuous basis. Another view, generally shared in this respect, was that in addition to evaluation of environments under protection with their historical, cultural, and esthetic dimensions, such areas should also be given economic functions.

As we all know, Istanbul is an ancient, historical city housing a rich cultural legacy in its boundaries, left over from the major civilisations which had emerged in the course of history, in this part of the world. Historical sites, in the main are located within the city walls and on the arteries connecting the city with the other centers of the world.

Yeşilköy was chosen for this study because of its unique characteristics from the standpoint of protection and preservation. First of all, it provides a good example of settlement units outside the city walls, secondly, deterioration of historical site by converting into business centers in time, mostly because of speculative motives, usually happening, in such places, have adopted a different dimension here.

Settlement units outside the city walls flourished, in particular, after the first two hundred years of the Ottoman Empire. We thought it worthwhile to study one such unit to provide an insight into the various social, cultural and economic conditions existing in those times.

Over the centuries, Yeşilköy has been a prominent summer resort because of its location near the sea side, at times it was also employed as an important military base.

Our study concentrates its attention on Köyiçi Mahalle at Yeşilköy as an interesting location deserving protection and preservation, because of its unique aspects. It is one of those rare places where structural deterioration was kept at a minimum. Köyiçi also has a significant priority, because the first building built,

the first street opened and the first "Mahalle" (Resident area) established at Yeşilköy, happens to be here.

Following the setting up of the first place of worship at Yeşilköy which may be seen as a sign of first social movement, Köyiçi developed as a sea side village, inhabited by the followers of the same sect. However, since it was located on an important highway connecting a city such as Istanbul, to Europe with a strategic importance all through the centuries and also the possibility of using the sea transport, Yeşilköy soon developed to become a social center.

Yeşilköy still maintains this character of being a developed social center, in our day. with the Italian Catholic Church, the Greek and Armenian churches and the Bezm-i Alem Mosque built later in the district.

In spite of the decrease in the ethnic population and the corresponding decrease in the number of church-goers which took place in time, Yeşilköy still remains to be a visiting place.

Like in the other parts of the city, speculative developments in housing flourished in Yeşilköy, in the face of the deteriorated ancient buildings which were deemed impossible to reconstruct in the majority of the cases. When compared with other parts of the city, however, Yeşilköy provided housing at relatively reasonable rates in the process and because of this fact, the outlook of the district from the social standpoint, underwent and is still undergoing a tremendous change. Today, this area houses quite a number of groups with different social and cultural backgrounds within its sphere and provides an interesting example of heterogeneous heterogeneous groups living together in harmony. This aspect of Yeşilköy makes it an interesting place to study because it constitutes an example at micro-level of an ideal gaining momentum in the nations of the world at macro-level, to have communities where different ethnic groups shall live in peace and harmony.

When we look at the general architectural characteristics of the buildings in the district, the first thing that comes to the forefront is that there was an extensive use of land. This maybe attributable to the majority of the population being non-muslims. Houses were built in rows of adjacent buildings with narrow fronts. Design of the parallel streets cutting each other perpendicularly is also an indication of the non-muslim origin of the community.

Population boom and fire disasters which took place

during the second half of the 19th. century, in Istanbul, resulted in a move towards suburbs. Trends in turning back to the nature were observed as against living in closed quarters within the city boundaries, among the population. The railway connection opened up a new era for Yeşilköy followed by a boom in the construction of houses. These were mostly separate dwelling units surrounded by large gardens to meet the demand of those days.

At later stages, Yeşilköy showed a rapid development as a fashionable suburb, where houses with gardens full of trees and flowers are dominant.

From the cultural standpoint Yeşilköy has always been cosmopolitan. Before 1950's, in Köyiçi district in particular, 80% of the population were Greeks, also small groups of catholics and muslims lived in the area. At later stages, Armenians and Suryanis moved in. Armenians preferred to live quietly who mainly engaged in artizan ship, at the same time acting as a bridge between the ancient texture of the community and its new structure. These two groups contributed to some degree, to social interaction among the population of different origins living in the area.

The general conclusion to be derived from surveys and studies concernin the social structure of the area points to the fact that social groups of different origins exist without any interaction and without "melting in the same pot" in any way. In a community such as this, we think, cultural activities and programs joined by all would help a great deal in achieving some interaction among groups.

When we look at the economic structure of the district we observe a considerable difference between Köyiçi and Yeşilköy, in general.

Yeşilköy being a fashionable summer resort for years represent some considerable wealth which is reflected in the design of buildings and houses.

Köyiçi Mahalle, however, was originally set up as a village-type settlement and it survived this modest social txture over the years. The fact that most of the land is owned by religious foundations resulted in diminishing yields and deprived the community from resources required for keeping up with the wear and tear of times. The law adopted in the year 1935 imposing restrictions on the repair and renewal work to be undertaken in facilities owned by Foundations of the

Minority Groups constituted another factor impeding the development of Köyiçi Mahalle and resulted in leaving it to its fate. During the recent years in particular, people from low income groups moved into these historical buildings living their against paying a very small amount of rent. Under these circumstances, any recommendation for the reconstruction to be undertaken in the district should be accompanied by solutions to the problem of repair and renewal of the buildings owned by the Foundations.

Following, you will find a summary of our recommendations concernin the preservation and protection of the region through adopting new designs and modes of employment.

- In principle two things should definitely be preserved in the district, its present social texture and the space layout.

- Starting from the idea that preservation of a site should be accompanied by adopting new functions, the district ought to be integrated with its social and economic enviroment.

- Historical structures should be protected against modes of employment threatening their original qualities.

- In order to prevent probable speculative developments, restrictions should be imposed on density, height and specifications of the buildings.

- The style, form and characteristics of the existing buildings should be studied and used as a basis in developing new designs and layouts.

- Measures should be taken not to destroy the charecteristic of the district as a whole, in the course of developing suggestions for improvement.

- A plan ought to be prepared for improving the roads and transportation network to meet the demands of the present day.

In conclusion, such districts with unique characteristics and historical values deserve special attention while working on plans to determine development trends of the city and special plans and suggestions should be worked out for such places for their protection and at the same time for their integration with the demands of the living city. Unless they are functional, historical sites put under protection, soon loose their justification for existence and become a financial burden for the city management.

Structures with cultural and historical values ought to be actively used for functions suitable to their make up. This would also be desirable from the stand Point of making economic and practical use of the existing building stock of the city.

Yeşilköy, chosen for this study is left outside the historical sites of Istanbul, however, it is important because it reflects the cultural values of a suburb. In this survey, we have intended to provide a proto-type for the protection of other sites. Therefore, the subject matter was dealt with in its many dimensions, also we have tried to develop practical recommendations of an applicable nature.

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Günümüzde çok uzun süreler alan gelişimleri çok kısa zaman dilimlerine sığdırmabilecek bir iletişim sistemine sahip olan dünyamızda, binlerce yıl içinde nice büyük uygarlıkların yeşerdiği, unutulmaz denen uygarlıkların bir süre sonra küllendiği, çağımız insanınca da bilinmektedir. İyi ile kötünün, yanlış ile doğrunun bu boyutta hızla oluştuğu günümüzde, azalan yok olan değerlerin bir süre sonra nasıl arandığına, artık insan ömrünün kısa sayılan süresinde de tanık olunmaktadır. Binlerce yıllık birikim, hızlı değişimlerle, bazen insan ömründen de kısa sürede yok olmakta, kimlik değiştirmektedir. Bugün, tarihsel ve kültürel mirasın korunması, değerlendirilmesi, yaşatılması, 21. yy.'ın eşiğinde bulunan ulusların kimlik sorunlarını da yoğun olarak gündeme getirmiştir.

Özellikle sanayi devriminden sonra meydana gelen çarpık yapılaşmanın rahatsız edici boyutlara ulaşması üzerine gündeme gelen, tarihi çevreleri ve kültür mirası kapsamına giren diğer değerleri koruma kavramı, kültürel kimliğini korumaya çalışan her ülke için giderek artan bir önem kazanmıştır.

Çağımızın tüm istek ve karmaşası içinde, sağlıklı, birikimli bir toplum yaratılmak isteniyorsa tarihsel ve kültürel miras sonuna kadar değerlendirilmeli ve geleceğe dönük ipuçları onda yakalanabilmelidir. Bunun için geçmişten geleceğe akıp gelen değerlerin üzerine hızla yeni değerler ekleyebilecek çağdaş yöntemler bulunmalı, geliştirilmeli ve yerleştirilmelidir. Ancak bu yaklaşımlarla geçmişe durağan olarak değil, devingen ve geleceğe

yönelik öğeleri taşıyan bir olgu olarak bakılmalı ve öyle değerlendirilmelidir. Ancak bu şekilde geçmişle gelecek arasında bağ kurabilecek öğeleri yakalayabilir, onu doğru özümleyebiliriz. Yaşanılan fiziksel çevreden insan ilişkilerine kadar çağlar boyu incelenmiş duyarlıklar yok sayılıp, bu köklü birikim, sağlıklı olanla değiştirildiğinde, insanlar arasındaki bağ, iletişim ve dayanışma yok olacaktır. Bu nedenle kültürel miras, geçmişle gelecek arasında kimlik sorununu çözücü, tarih derinliğini ve bilincini yaratıcı, yeni kuşakları diğer uluslar arasında etkin ve saygın kılıcıdır.

Bu çok yönlü koruma olgusu mimarlık ve şehircilik çevrelerini özellikle son 20 yıldır tek anıttan çevreye doğru genişleyen bir uygulamaya yöneltmiştir. Tarihi çevre koruma ve değerlendirme olgusu beraberinde giderek önem kazanan kentsel tasarım ve kentle bütünleşik çevre koruma kavramlarını da kamuoyuna maletmektedir.

Kavram olarak koruma, Türkiye'nin gündemine 1973 yılında 1710 sayılı yasa ile girmiştir. Bu, aynı zamanda, koruma kavramının anıtsal tarihi yapılarla sınırlı olmaktan çıkıp, sivil yapıları da kapsayan boyutlara ulaştığı dönemdir. [1]

Tek yapı ölçeğindeki saptama çalışmalarında belirli çerçeveler içine alınabilen koruma değerleri, kentsel sit alanlarıyla ilgili ölçütlerin belirlenmesinde, çeşitli nitelikte ve büyüklükte sayısız öğenin birarada bulunması nedeniyle oldukça önemli güçlükler yaratır. Kent ve kent bölgesi ölçeğinde verilecek koruma kararlarından ve alan saptama şehircilik sorunları, koruma kaygıları, ekonomik etkenler ve ulusal yada yerel ölçekle sosyal faktörler önemli rol oynamaktadır [2] .

Tarihi merkezlerin bütünleşik korunmasını ilke olarak kabul eden Avrupa ülkelerinde, 1970'li yıllardan günümüze kadar yoğunlaşan tarihi çevre koruma çalışmalarında farklı yöntemler izlenmekle birlikte hepsi çalışmaların

belirli bir tutarlılık ve süreklilik içinde yürütülmesi gerekliliğinde birleşmiştir [3] . Bu çalışmalarda amaç, korunacak çevrelerin tarihi, estetik ve kültürel boyutlarıyla değerlendirilmesinin yanında bu alanlara ekonomik işlerlik kazandırarak etkin ve sit alanlarındaki değişimin denetim altında tutulması iki temel çabaya dayandırılabilir:

- Geçmiş yaşayış biçimlerinin birikimi olan bugünkü fiziksel çevrenin, geçmişle bağlantıyı koparmamak amacıyla korunması, aksi halde güncel kültür boyutlarının algılanamayacağı bilincinin oluşturulması

- Toplumun güncel karmaşık yaşayış biçimlerini tarihsel merkezlerle bağdaştırmanın zorluğu karşısında, tarihsel merkezi tehdit eden bazı kullanımların bu alanlar dışında tutulmaya çalışılması

Bu esaslar dahilinde tarihsel kent merkezlerinin canlılığını korumak, varolan sosyal, kültürel ve ekonomik etkinliklerin gelişimini güvenceye almak; yapıların ve mekanların sürekli bakımını sağlayacak köhneleşmeyi önleyecek kesin koruma planlarını gerçekleştirmek, sit koruma çabalarının ihtiyacı olan düzeye getirilmesini sağlayabilir.

Tarihi dokuları kemiren en önemli üç nedenin nüfus artışı, değişen yaşam standartları, teknolojik gelişme ve toplumsal eğilimlerin değişmesi olduğu bilinmektedir. [4] . Bu nedenle ekonomik, kültürel ve sosyal alanda önemli değişiklikler geçiren eski yerleşim alanlarının hızla bozulduğu ve niteliklerini yitirmeye başladığı söylenebilir.

Bu açıdan yaklaşıldığında İstanbul'da, Anadolu göçlerinin önemli boyutlardaki etkileriyle hızla artan ve kültürel nitelikleri değişen nüfus oluşumlarının, kentin suriğinde yeralan sit alanlarını olduğu kadar sur dışında gelişen yerleşimlerinide etkileyeceği

görülmektedir. [j]

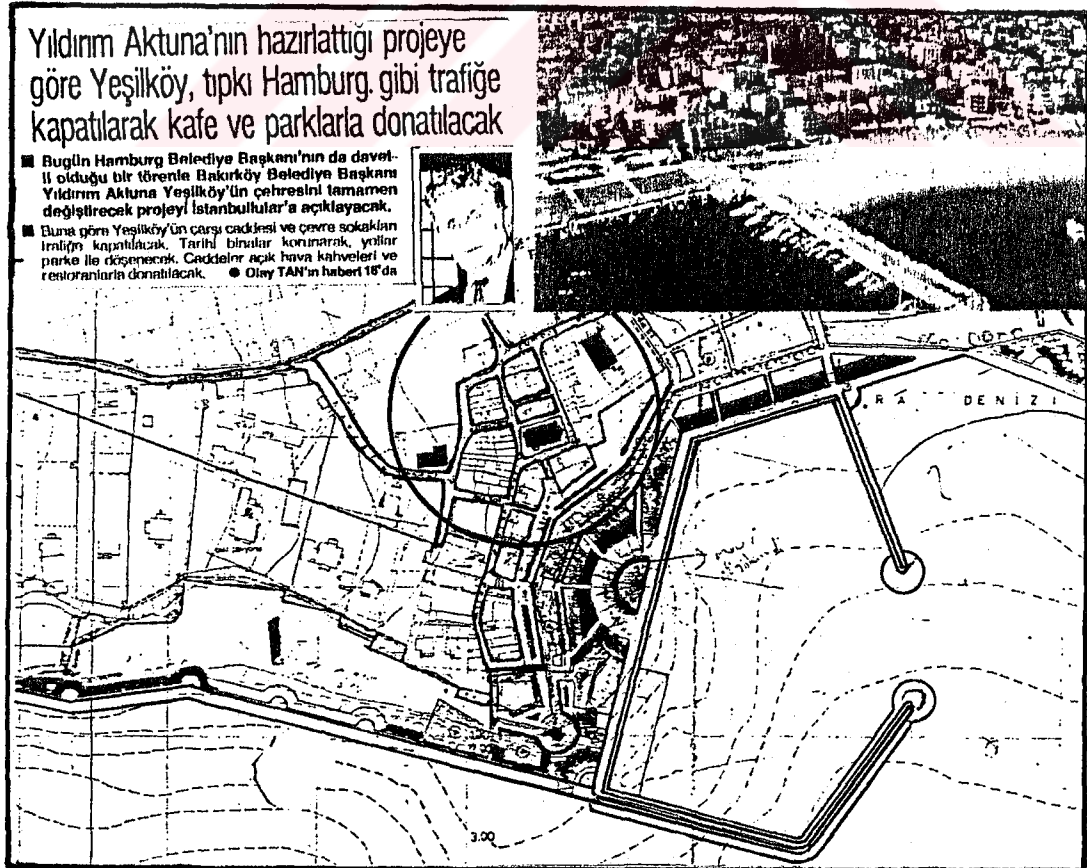
Doğal konumu nedeniyle İstanbul'un tarihi sit alanından uzak olmasına rağmen, önemli ulaşım arterleri üzerinde bulunması nedeniyle kentin her dönemdeki değişimlerine bünyesinde de yer vermekte olan Yeşilköy, Bu nüfus hareketlerinden de önemli ölçüde etkilenmiştir, Gelişimini hızlandıran ulaşım arterlerinin arttırılması yanında, buna paralel olarak artan nüfusun konut talebinin karşılanması zorunluluğu, bünyesindeki kendine özgü mimari oluşumları çok kısa zaman dilimlerinde ortadan kaldırmış, yerine bir mimari nitelik endişesi olmadan inşa edilmiş apartman bloklarını getirmiştir. Bu oluşumdan özellikle yeni ulaşım arterlerinin egemen olduğu yöreler etkilenmiş ve yörede yapılaşma bu doğrultularda hızlanmıştır. Yeşilköy'ün ilk yerleşim alanı olan sahildeki Köyiçi Mahallesi ise, deniz ulaşımının önemini yitirmesi üzerine giderek merkezi konumunu ve spekülatif değerini yitirmiştir. Bu durum, yöredeki geleneksel mimarinin olduğu gibi kalmasını sağlarken sosyal yapının değişmesi nedeniyle mevcut yapıların sağlıklı koşullarda kullanılmasını engelleyememiştir.

Gerek sahip olduğu konumu nedeniyle İstanbul'un surdışı yerleşmelerine örnek teşkil etmesi, gerekse genellikle tarihi merkezlerin sepekülatif artışlara bağlı olarak ticaret merkezleri haline dönüşmesi şeklinde görülen bozulmaları burada farklı bir boyutta karşımıza çıkarması gerekçesiyle Yeşilköy, koruma konusundaki sorunları açısından örnek bir yöre olarak değerlendirilerek tez kapsamına alınmış ve bu niteliklerinin irdelenmesi gerekli görülmüştür.

Yapılan sosyal ve fiziksel tespitlerin yardımıyla geliştirecek analitik sonuçların değerlendirilmesi, Yeşilköy'ün özellikle unutulmaya yüz tutan ve bu nedenle de fonksiyonel, fiziksel ve sosyal bozulmaları gün geçtikçe artan Köyiçi Mahallesi'nin yöreye yeniden kazandırılmasını sağlayacaktır. Köyiçi Mahallesi'nde

Yeşilköy'de yaşayan farklı etnik gruplardan herbirinin gelmesini sağlayan dört ayrı ibadet yerinin bulunması, yöreyi bugünde belirli günlerde aktif hale getirmektedir.

Ancak bu çevrenin giderek köhneleşmesini önleyecek aktiviteye ulaşması, yörenin sosyal bir merkez durumuna getirilmesiyle mümkün olabilecektir. Korumayı gerçekleştirecek işlev konusunda bu kararın verilmesindeki en önemli etkenlerden biri de Yeşilköy'ün bu tür ihtiyaçları olan bir sosyal dokusu olmasına rağmen, kültür merkezi niteliğinde bir oluşumun bugüne kadar gerçekleşmemiş olmasıdır. Böyle bir öneriyle geliştirilecek Yeşilköy tarihi merkezinin, kısa zamanda dini toplantı ve aktiviteleri, sosyal, kültürel etkinlikleri ve sanatsal faaliyetleri ile giderek büyüyen canlı bir kültür merkezi haline dönüştürülmesi amaçlanmıştır. Yeşilköy'ün sosyal aktivitesi değerlendirilerek bugünkü belediye yönetimince de bu tarz bir düzenleme projesi hazırlanmaktadır (Şekil 2.3)

Şekil 2.3. Bakırköy Belediyesi'nin Yeşilköy İçin Önerisi

BÖLÜM 2. TARİHİ ÇEVRE DEĞERLERİ AÇISINDAN KORUNARAK GELİŞTİRİLMESİ GEREKEN BİR YÖRE OLARAK YEŞİLKÖY

Yeşilköy, çevre değerleri açısından irdelendiğinde; tarihin her döneminde önemli bir etkinliği olan İstanbul'un, bir surdışı yerleşmesi niteliğinde görülmektedir. Bu nedenle yörede görülen sosyal ve fiziksel yapılaşma, tarihi İstanbul kentinin suriçi yerleşmelerinden oldukça farklıdır.

Çağdaş anlamda koruma kavramından yola çıkılarak, tarihi çevrenin korunması ve bütünleşik kentsel tasarım konusu çerçevesinde değerlendirildiğinde Yeşilköy, tarihi dönemlerinde olagelmiş değişik yapılaşmaların temsil ettiği sosyal ve kültürel yaşamı simgelemesi açısından, korunması gereken önemli alanlardan biri halinde görülmektedir. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk ikiyüz yılından sonra gelişen surdışı yerleşimlerinin incelenmesi ve bunların niteliklerinin belirlenmesi ile, o dönemlere ait çeşitli sosyal, kültürel ve toplumsal gelişmeler irdelenebilecektir.

Bu amaçtan yola çıkılarak, tarihi İstanbul şehri için çeşitli dönemlerde önemli bir sayfiye yerleşmesi veya etkili bir askeri karargah niteliğinde görülen Yeşilköy'ün, özellikle ilk oluşumundan itibaren yapısal bozulmaya en az uğrayan Köyiçi Mahallesi, korunması gereken bir yöre olarak ele alınmıştır. Bu alan Yeşilköy yerleşmesini oluşturan ilk bina, ilk sokak ve ilk mahalleyi içermesi açısından da belirgin bir öncelik taşımaktadır.

Köyiçi, toplumsal bir hareketin temsilcisi olarak görülebilecek ilk ibadet yerinin inşa edilmesinden sonra, bu ibadet yerinin cemaatinden oluşan bir sahil köyü görünümünü almıştır. Ancak İstanbul gibi tarihin her döneminde stratejik önemini korumuş bir kenti Avrupa'ya bağlayan en önemli karayolu üzerinde bulunan bir köy olması ve gerektiğinde deniz yolu için de önemli bir liman haline gelebilmesi gibi sebeplerle hızla gelişen bir toplumsal yapısı olmuştur.

Özellikle İstanbul'da gerçekleşen çeşitli siyasi olayların hazırlık mekanı haline geldiği dönemlerde, yöredeki kültürel hareketlilik ve etnik grupların oluşumu hızlanmıştır. Bu şekilde oluşan kozmopolit bir yapılaşmanın birkaç sokak içinde biraraya gelerek benzeri az bulunabilecek bir örnek yerleşim oluşturmaları, bu yörenin korunarak bizden sonraki kuşaklara da iletilmesi için önemli bir nedendir.

Yaşamlarını burada sürdüren toplumların ekonomik refahı açısından her dönemde şanslı olan Yeşilköy, genelde iyi korunmuş veya tamamen yıkılarak modern anlayışta binalarla yeniden oluşturulmuş bir yerleşim niteliğindedir (Fotoğraf 10., 11., 13., 16., 17.,). Ancak bu çalışmada özellikle irdelenen Köyiçi Mahallesi bütün bu oluşumların dışında kalmıştır. Buna sebep olan çeşitli etkenler vardır. Yeşilköy'de giderek azalan etnik grupların başka yerleşim alanlarına göçleriyle, bu yerleşim alanını oluşturan binaların birçoğunun azınlık vakıflarına ait arazilerde olmasından ötürü yeniden yapılmasına ya da tamir edilmesine imkan olmaması gibi nedenlerle [6] , yörede fiziksel değişim oldukça yavaş gerçekleşmiştir. (Fotoğraf 20., 21., 22., 23., 24., 25.)

Köyiçi Mahallesi, içinde bulunan İtalyan Katolik Kilisesi (Fotoğraf 3.), Rum Kilisesi (Fotoğraf 4.), Ermeni Kilisesi (Fotoğraf 7.) ve son dönemde yapılan Bezm-i Alem Camii (Fotoğraf 6.) ile bugün de Yeşilköy

genelinde sosyal bir merkez niteliğini sürdürmektedir. Yörede etnik grupların nüfus olarak azalmış olması, kiliselere gelen cemaati de azaltmış, ama yöreyi önemli bir uğrak yeri olmaktan alıkoymamıştır. Mevcut binalar, giderek eskimesi ve tamir olanağının olmaması gibi nedenlerle konut spekülasyonu son derece yüksek olan Yeşilköy geneline oranla tarihi çevrelerin hemen tümünde olduğu gibi daha düşük kiralarla barınma imkanı yaratmakta, bu nedenle de sosyal yapı giderek tamamıyla değişik bir kimliğe bürünmektedir. Yerli halkın geçmişte varlığından söz ettiği sıkı komşuluk ilişkilerinin bugün tamamen bitmiş olduğu görünmektedir. Bu açıdan ele alınacak olursa, tarihi çevre ile birlikte sosyal dokunun da korunmaya ihtiyacı olduğu söz konusudur. Çünkü bu yörede sosyal yapı da oldukça özgün niteliklerdedir. Farklı kültürlerle ait insan gruplarının birarada barınabildiği bir köy halinde gelişen çevre, günümüzde giderek sınırlarını kaldıran dünya ülkelerinin makro ölçekte oluşturmak istediği ortamı, mikro boyutlarda bize göstermesi açısından korunmaya değer niteliklerdedir.

2.1. DOĞAL ÖZELLİKLERİ VE TARİHSEL, ÇEVRESEL GELİŞİMİ İÇİNDE İSTANBUL VE BAKIRKÖY'E BAĞLI OLARAK YEŞİLKÖY' ÜN KONUMU; EKOLOJİK, TOPLUMSAL, MİMARİ BOYUTLARI

2.1.1. YÖRENİN ADI HAKKINDA GELİŞMELER

Yeşilköy, 1924 yılına kadar "Ayastafanos" (St. Stefano-St. Etienne) adını taşımıştır [7] . Osmanlı tarihçilerinin Ayastafanos'tan çeşitli olaylar dolayısı ile söz ettikleri görülür [8] .

Evliye Çelebi, 1640 Haziran'ında ziyaret ettiği Yeşilköy'ü anlatırken; "İstanbul'un efsanevi kurucusu Madyan oğlu Yanko'nun İstanbul'u kurduğu sırada oğlu Ayaistefan'ın da bu şehri yaptığını bu ismin zamanla değişerek Ayastafanos'a dönüştüğünü" belirtir [9] .

Yeşilköy'e "Ayastafanos" adını veren Aziz

Stephanos'un hikayesi çok değişik anlatımları olan bir söylence niteliğindedir.

Tarihi kaynaklarda Hristiyanların ilk diyakosların birisi olarak görülen Aziz Stephanus, Yahudiler tarafından Musa'ya küfür etmekle suçlanmış ve M.S. 33'de taşlanarak öldürülmüştür. Bu olaydan uzun bir süre sonra bu azizin mezarı Filistin'de bulunmuş ve kemikleri Bizans İmparatoru tarafından İstanbul'a getirilmiştir. Ancak bu haberi alan Papa, kemiklerin Vatikan'a getirilmesini isteyince kemikler bir gemi ile yola çıkarılmıştır. İstanbul limanından ayrılan gemi, bugünkü Yeşilköy burnu açıklarında şiddetli bir fırtınaya tutularak Yeşilköy sahiline sığınmıştır. Azizi'in kemiklerini götüren grup, bu süre zarfında çevredeki çobanlar tarafından etle beslenmişlerdir. Ortodokslarda kurban kesme adeti olmadığı halde bu olaya hürmeten her yıl 26 Aralık tarihinde Yeşilköy'de deniz kıyısında kurban kesilmektedir [10]. (Fotoğraf 42.)

Cumhuriyet'in ilanından sonra 1924 yılında uzun yıllar burada oturmuş ünlü yazarımız Halit Ziya Uşaklıgil'in teklifi üzerine Ayastafanos adı, "yeşilimbol bir yöne olduğundan dolayı "Yeşilköy" olarak değiştirilmiştir [11].

2.1.2. TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE YEŞİLKÖY

Yeşilköy, İstanbul'un Bakırköy ilçesine bağlı bir bucak olup, kent merkezinin 17 km. batısında Bakırköy ile Florya arasında yeralan bir kıyı yerleşmesidir [12]. (Şekil 1.) Konumu itibarıyla çevresinde yeralan büyük yerleşimlerden her dönemde etkilenmiştir. Tarihte İstanbul'un Avrupa bağlantısını sağlayan bir sahil köyü olarak yeralan Yeşilköy'ün tarihçesi İstanbul'un tarihçesi ile bir paralellik içindedir. Küçük bir surdışı yerleşmesi olmasından dolayı, İstanbul'un suriçi yerleşmeleri oranında irdelenebilecek tarihsel bir niteliği yoktur. Ancak, çevresinde bulunan yerleşmelerin sosyal, ekonomik ve politik durumları, her dönemde Yeşilköy'ü de

etkilemiş, gelişmesini hızlandırmış veya yavaşlatmıştır. Bu bağlamda, çeşitli dönemlerde Yeşilköy'de olagelen değişimleri, çevresinde yer alan yerleşimlerin gelişmelerinden takip edebiliriz. Bu konuda kısa bir özet vermek gerekirse:

Yeşilköy çevresinde, özellikle Küçükçekmece Gölü'nün kuzeyinde bulunan Yarımburgaz Mağaraları, İstanbul'un en eski yerleşim merkezi olmuştur. İlk kez, ilkçağ coğrafyacılardan STRABON tarafından sözedilen bu merkez 1963'de gerçekleştirilen sistemli arkeolojik araştırmalar sırasında belgelenmiş ve yörede Paleolitik Dönem'e tarihlenen bir yerleşmenin varlığı kanıtlanmıştır [13] .

Roma Dönemi'nde bu ilk yerleşim merkezi ve civarının RHEGION adıyla anıldığını görüyoruz [14] . Bu dönemde Rhegion, Byzantion'u Avrupa'ya bağlayan en önemli ana yollardan biri olan VIA EGNATIA'nın üzerinde bulunan önemli bir yerleşim merkezidir. Rhegion ve Byzantion arasında varlığından sözedilen tek yerleşim yeri de bugünkü Bakırköy'ün yerinde bulunan Hebdomon'dur. Bu yörenin coğrafi konumu nedeniyle Via Egnatia üzerinde bulunması, Rhegion'la birlikte Byzantion'a yakın en önemli yerleşim yeri olmasını sağlamıştır [15] .

Roma İmparatoru Constantinus, Hebdomon civarını bir sayfiye yeri olarak değerlendirmiş, burada saraylar, köşkler ve kiliseler yaptırmıştır. "Septimum" adıyla anılan bu sayfiye imparatorların yaz aylarında konakladıkları, avlandıkları önemli yerleşim odaklarından biri olmuştur [16] .

Bizans Dönemi'nde Hebdomon ve çevresi eski önemini korumuş ve bunun yanında askeri, siyasi bir merkez konumuna gelmiştir. Hükümet darbelerinin çok defa burada hızlandığını, asi generallerin orduları tarafından Hebdomon'da imparator ilan edilip daha sonra tahta çıkarıldıklarını söyleyen Eremya çelebi, aynı zamanda bu yörenin "çok rağbet gören bir yazlık mahal" olduğunu da

bildirmektedir [17] . Yörenin bu şekilde Bizans Dönemi'nde de önemli bir yer olması, yerleşmeye elverişli geniş ve verimli bir araziye sahip olmasından ve Byzantion'a yakın bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Alman araştırmacı SCHRADER da, İstanbul'la doğrudan bir ilişki kuramamış olmasına rağmen, toprakla uğraşan az sayıda sakinin yaşadığı bu kıyı köylerinin, Ortaçağ'da bile belirli bir önemi olduğunu doğrulamaktadır [18] . Bu sayfiye köyleri Bizans İmparatorları kadar halkın da ilgisini çekmiş ve San Stefano'daki villalarını bahçeleri deniz kıyısına gelecek şekilde sahile inşa etmeye özellikle dikkat etmişlerdir [19] .

Hebdomon'un önemli bir askeri ve siyasi merkez konumuna gelmesi, burada Bizans'ın en önemli askeri limanlarından birinin inşa edilmesine sebep olmuştur. Bu liman Bizans'ı ziyaretegelen yabancı ülke temsilcilerinin de karaya ilk çıktıkları yer haline gelmiştir. Bu yöre ve çevresi İmparator Justinianus (527-565) döneminde yapılan yüzme havuzları ve hamamları ile, spor ve sağlık hizmetlerinde de ön plana çıkmıştır [20] .

Byzantion'un çeşitli zamanlarda kuşatılması sırasında San Stefano ve çevresi de önemli tahribata uğramıştır. Çeşitli kaynaklardan San Stefano'nun; Avarlar (616-626), Araplar ve Bulgarlar [22] tarafından yağma edildiği öğrenilmektedir. Bunlardan sonuncusu Von Hammer tarafından da bildirilmekte ve Ermeni LEO zamanında Altın kapıdan Rhegium'a kadar, olan bütün yapıların Bulgar Krumos tarafından yıkılarak tahrip edildiği anlatılmaktadır [22] .

Byzantion XIII. yüzyılda Latin İmparatorluğu'nun bir parçası olunca, San Stefano da Byzantion'un kaderini paylaşmıştır. Latin İmparatorluğu'nun egemenliği IV. Haçlı Seferleri ile başlamış ve 23 Haziran 1203 tarihinde San Stefano'dan karaya çıkan Haçlılar, Byzantion'u kısa sürede ele geçirmişlerdir. Bu işgal ve Latin

egemenliği sırasında Ayastafanos büyük ölçüde yakılıp yıkılmış ve sönükleşme sürecine girmiştir. Latinlerin yıkımından kurtulan köşkler de kaderlerine terkedilmiş ve Byzantion'un surdışındaki yaşamı noktalanmıştır [23] .

Osmanlılar'ın özellikle ilk dönemlerinde, Ayastafanos un ticari ve askeri bakımdan önmlü, stratejik bir rolü olmamıştır. Byzantion'un Osmanlılar tarafından işgaline hazırlık olmak üzere, Trakya'daki birçok merkeziyle birlikte Ayastafanos'un da 1453 yılının Şubat ayında alındığı bilinmektedir [24] . "Ayastafanos Deniz Savaşı" olarak bilinen bu olay bize, Ayastafanos'un Konstantinopol'dan önce Türk topraklarına katıldığını da göstermektedir.

Byzantion'un Osmanlılar tarafından fethinden sonra Ayastafanos, 17. yüzyıl ortalarına kadar, yaklaşık ikiyüz yıl önemsiz bir köy görünümündeydi. Evliya Çelebi 1640 Haziran'ında Ayastafanos'a yaptığı bir seyahatinde yöreyi "beşyüz evli bir Rum kasabası" olarak tanımlamakta, ayrıca bu köyün kuzeyinde Osmanlı tarihinde adı sıkça geçen İskender Çelebi bahçesi'nin bulunduğunu yazmaktadır [25] . Bu bahçenin 2. Selim zamanında İskender Çelebi adlı bir defterdarın bahçesi olarak Mimar Sinan tarafından yapıldığı ileri sürülmektedir. Daha sonra padişahlara mahsuz bir bahçe haline geldiği, 1699'da da Baruthane sahasına dönüştürüldüğü bildirilmektedir [26] .

1758-1805 yılları arasında yaşayan P. G. İnciyan, Azadlı Mevkii'nde Beryan ailesinden hacı Arakel adında bir Ermeni tarafından yeni bir Baruthane yapıldığını bildirmektedir [27] . Bu Baruthane 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Rus Ordusu tarafından tahrip edilmiştir. Yine bu köyün civarında bulunan Kalatarya, içinde bulunan Rum Kilisesi ve Ayazması'ndan dolayı bir ziyaret yeridir ve İstanbul Rumları 15 Ağustos'ta buradaki Ayapaniya Kilisesi'ni ziyaret etmektedir [28] .

Ayastafanos, Osmanlı Dönemi'nin ilk ikiyüz yıllık zaman biriminde, kenti koruyan öndirenme noktalarından

biri olarak değil, kentin dışında bir yerleşim birimi olarak değerlendirilmiştir. 17. yüzyıl ortalarında padişah ve yakınlarıyla vezirlerin Makriköy ve Florya sahili arasında konaklar ve köşkler yaptırmaları, buraya olan ilginin artmasına neden olmuştur. Bu evler, kentte yangın olduğunda sığınılacak ikinci yer görevini de görmüştür. Türkiye ve tarihi hakkında yazdığı bir çok eserle tanınan Hammer, Ayastafanos'un bir sayfiye olmasından dolayı burada pek çok köşkün bulunduğunu ve yirmi otuz yıldır burada oturan, sarayın Florent'li Cerrahi Lorenzo Voccidi'nin deniz kıyısında bahçeli bir villası olduğunu anlatmaktadır [29] .

2. Abdülhamit Dönemi'nde başlayan bu yapılanma hareketi yöreyi, Bizans'tan sonra yeniden sayılı sayfiye yerlerinden birisi haline getirmiştir. Bu dönemde ekonomisi canlanırken toplumsal ve etnik bileşimi de çeşitlenmiş ve yöre zengin ile yoksulun, müslüman halkla çeşitli etnik grupların birarada yaşadığı bir yerleşim olmuştur.

Ermenilerin buraya yerleşmeleri 18. yüzyılın son çeyreğinde Azadlı Baruthanesi'nin kurulmasıyla başlamıştır. Bu Baruthane 2. Mahmut'un emriyle bir Osmanlı Ermenisi olan Barutçubaşı Ohannes Dadyan tarafından kurulmuştur. O da çalışacak işçileri kendi cemaatinden seçerek yörede Ermeni yoğunluğunu arttırmıştır [30] .

Rumlar ise, Bizans'tan sonra 18. yüzyılın sonlarında Bakırköy'de Ayios Pandeileimon adlı Bizans'tan kalma bir manastırın yıkıntılarının bulunduğu verimli topraklar merkez olmak üzere bu civara yeniden yerleşmişlerdir. Yanya'da Tepedelenli Ali Paşa Dönemi'nde eşkiya bakısından kaçan bir grupla başlayan Rum göçü, çeşitli yerlerden olmak üzere 19. yüzyılda da sürmüştür. 1868-70 yıllarında Anadolu kökenli, İstanbul'da zenginleşen rumların da Ayastafanos ve çevresine yerleştikleri görülmüştür [31] .

Osmanlı-Rus Savaşı'nın başlaması ve Rus Orduları'nın Balkanlardan sarkarak İstanbul'u tehdit etmeleriyle, Ayastafanos'un yeniden askeri bir önem kazandığı ve İstanbul'un önkarakolu konumuna girdiği görülür. Rus tehlikesine karşı İngiliz donanması'nın İstanbul önlerine gelmesi üzerine Ruslar da hızla İstanbul'a yürümüşler ve Ayastafanos'u işgal ederek karargah haline getirmişler. Tarihte "Ayastafanos Anlaşması" adıyla geçen belge, 3 Mart 1878'de burada imzalanmıştır (Şekil 2.1.). Ruslar adına Kont İgnatiev ve Nelidov, Osmanlılar adına Hariciye Nazırı Safet Paşa ile Berlin Sefiri Sadullah Paşa'nın imzaladığı anlaşma çok ağır koşullar içermesine rağmen batılı ülkelerce uygulanması engellenen bir anlaşma olarak tarihte yer alır [32] .

Ruslar, anlaşmanın sağlanmasıyla ordularını çektikten sonra 1877-78 Savaşı'nda ölen askerleri için Ayastafanos [33] civarında bugünkü Şenlikköy'de bir anıt kilise inşa etmişlerdir. 30 m.'yi aşan yükseklikteki altın yaldızlı kubbesiyle oldukça iddialı ve büyük olan bu anıtın içinde kilise ve manastır vardı. Yapının ilk katı, mezarları Trakya'nın çeşitli yerlerinde dağınık bir halde bulunan Rus askerlerinin saklandığı odalarla papaz ve muhafızların özel odalarına ayrılmış, anıtın üst bölümü ise 12 parça sütun üzerinde yükselen birkaç katlı kule olarak gerçekleştirilen yapıt, 1914'de Türk askerleri ve halk tarafından yıkılmıştır [34] , (Şekil 2.4.).

Şekil 2.4.

Ayastafanos Rus Anıtı

Ayastafanos 20. yüzyıl başlarında da bir sayfiye yeri, önemli bir mesire alanı ve etkili bir askeri karargah olma işlevini sürdürmeye devam etmiştir.

2. Mesrutiyet'ten sonra, tarihe 31 Mart Olayı adıyla geçen bir tarihi olaya daha sahne olmuştur. 13 Nisan 1909'da İttihat ve Terakki'ye karşı düzenlenen bir hükümet darbesi şeklinde gelişen olay, darbe girişimini bastırmak üzere Selanik'ten gelen Hareket Ordusu'nun 19 Nisan'da Ayastafanos'a girmesine sebep olmuştur. Sait Paşa başkanlığında toplanan Ayan ve Mebusan Meclisleri, bir telgrafla Abdülhamit'in kenti Hareket Ordusu'na teslim etmesini istemiş, daha sonra Meclis-i Umumi olarak adlandırılan bu meclis Abdülhamit'i tahttan düşürmüştür [35] .

Cumhuriyet Dönemi'nde Avrupa ve İstanbul'la bağlantısı büyük ölçüde sağlanmış bir yerleşim haline gelen Yeşilköy, çeşitli etnik grupların sayısında oluşan farklılıklarla bazı nüfus hareketlerine sahne olmuştur. 1922 den sonra Rumların İstanbul'u terk etmesi üzerine Yeşilköy'deki Rum nüfusu da azalmıştır. Fakat asıl göç 6-7 Eylül 1953 tarihinde cereyan eden yağma olaylarından sonra gerçekleşmiştir. Yerli halk birbiriyle çok iyi kaynaşmış olduğu halde, dışardan gelen tahrikler bu olaylara neden olmuş ve sonuç olarak Rumlar'ın hemen hemen tamamı Atina'ya göç etmiştir. Buna rağmen yılın belirli günlerinde Yeşilköy ve civarındaki kilise ve ayazmaları ziyaret etmek için kabileler halinde gelmektedirler.

Ermeniler, yörede önemli bir etnik grubu oluşturmaktadır. 1641'den itibaren, özellikle Kumkapı yöresinde yerleşmiş olan Ermeni Toplumu, bu sit alanının giderek bozulması ve slumlaşma eğilimi göstermesi üzerine yeni yerleşim alanı olarak Yeşilköy civarını tercih etmiştir. Yörenin doğal konumu itibarıyla Kumkapı'ya benzerlik göstermesi, toplumsal statü ve

alışkanlıklarından vazgeçmek istemeyen insanları buraya çekmiştir.

Son yıllarda oldukça belirgin bir şekilde nüfus yoğunluğu artan bir başka etnik grup da Süryaniler'dir. Daha çok Mardin ve Diyarbakır civarından İstanbul'a göç eden bu toplum da, Yeşilköy civarını yerleşme alanı olarak tercih etmiştir.

Yeşilköy, bugün de İstanbul'un nezh sayfiyelerinden biri olmayı sürdürmektedir. Hızla artan nüfusun getirdiği konut spekülasyonu yörede mevcut olan yeşil alanları hızla tüketmiş, kontrolsuz ve arıtma sistemi düşünülmeden denize bağlanmış olan kanalizasyon bağlantıları denizi kullanılamaz hale getirmiştir. 1949 yılında kent planı Henry Prost'un önerisi ile sanayi alanı ilan edilen bu sahil, giderek yanına yaklaşılamaz hale gelmiştir. Bu olumsuz ortama rağmen sahilde bulunan eski konakların yerini bugün oldukça lüks, yazlık villaların aldığı görülmektedir (Fotoğraf 13., 14., 15.).

Tarihi süreç içinde Yeşilköy'ün idari durumuna baktığında, İstanbul'un 1867 tarihinde özel yönetimli bir vilayet durumuna gelmesinden sonra, kente bağlı diğer kazalarla beraber doğrudan Zaptiye Nezareti'ne bağlanan Küçükçekmece Kazası'nın bir sahil yerleşmesi haline geldiği görülmektedir [36] .

1877 devlet salnamesinde İstanbul'un idari olarak Zaptiye Nezaretine bağlı dört mutasarrıflığı bulunduğu görülmektedir [37] . Ayastafanos, bu dönemde de merkezi Çatalca olan Kaza-ı Erbaa'ya bağlı bir yerleşme olmuştur.

1899'da Üsküdar, Beyoğlu, Kaza-ı Erbaa ve İzmit kazalarına Küçükçekmece'de ayrı bir kaza olarak eklenince, kaza merkezi Makriköy (Bakırköy) olmuş ve buna bağlı olarak Ayastafanos'da merkeze bağlı bir nahiye haline gelmiştir.

20. yüzyılda da bu idari durumu devam eden Yeşilköy'ün, bugün dört mahallesi ve yedi köyü bulunmaktadır.

Yeşilköy'de altyapı genellikle yöresel boyutlarda çözümlenmiştir. Bunlardan içmesuyu sorunu İstanbul'un diğer yerleşimlerinden farklı olarak yeraltı sularından karşılanan tek yerleşimdir. Tarihin her döneminde önemli su sıkıntılarına maruz kalan İstanbul'da genellikle sursındaki kaynaklardan su temin etmek ve bunun içinde görkemli suyolları, kemerler ve sarnıçlar yaptırmak zorunlu olmuştur. Bu amaçla ilk kez Roma Devri'nde Valens (364-378) tarafından yaptırılan ve daha sonra Fatih Dönemi'nde yeniden islah edilen Halkalı Su Tesisleri, yörede yer alan 18 ayrı koldan beslemekteydi ve o tarihte günlük 4335 m. verime sahipti [38] .

Bundan da anlaşılacağı gibi Yeşilköy ve civarı, yeraltı suyu açısından oldukça zengin bir yöredir. Bu nedendir ki Yeşilköy'de 1923 yıllarına kadar su şebekesi yapılmamış ve her evin kendi kuyusu, gerekli su ihtiyacını karşılamıştır.

Bugün Uzuncadere Tesisleri'ne bağlı bir su şebekesi olmasına rağmen, eski kuyular işlevlerini sürdürmektedir [39] .

Yeşilköy atıksuları ise oluşumundan bu yana kişisel sorunlar olarak görülmüş ve çözüm alternatifleri, ya foseptik çukuru kullanmak ya da denize akıtmak şeklinde gelişmiştir.

Yöreye elektrik tesisatının gelmesi 1923'ten sonraki yıllarda gerçekleşmiştir.

2.1.3. ULAŞIM

Yeşilköy'de ulaşım arterinin varlığı yerleşim merkezinin oluşumundan önce gerçekleşmiştir. Henüz Roma Dönemin'de Byzantion'dan Rhegion'a, oradan da Avrupa'ya

ulaşan Via Egnatia, bu güzergahtaki boş alanları birer yerleşim merkezi haline getirmiştir (Bölüm 2.1.2.).

Bizans Dönemi'nde önemi daha da artan Avrupa-Konstantinopolis bağlantısı, Via Egnatia'nın daha da genişletilmesini ve kabataşla döşenmesini gerekli hale getirmiştir [40]. Bizans Dönemi'nde göze çarpan ikinci bir ulaşım arteri de denizyoludur. Hebdomon'da inşa edilen bir askeri liman, yörenin oldukça hareketli bir trafiğe maruz kalmasına neden olmaktadır. Von Hammer, Region civarındaki yerleşmelerden geçen ve Konstantinopolis'e Yedikule'de ulaşan yolun üzerindeki saraylardan bahsederken, Ayastafanos-Konstantinopolis bağlantısını sağlayan sahilyolunun da sayfiye yeri olarak tercih edilebilecek bir güzergah haline geldiğini belirtmektedir [41].

Osmanlılar Dönemi'nde Yeşilköy özellikle denizyolları ulaşımı açısından önemli bir konuma girmiştir. Bu dönemde yöre, batıliman halindeydi. 1672-73 yıllarında İstanbul'da yaşayan Fransız Antoine Galland 1672 yılının 6 Mart Pazar günündeki notunda bir Fransız Gemisi'nin ziyaretini anlatırken bu durumu da doğrulamaktadır [45].

Yörede deniz trafiğinin giderek yoğunlaşması, Ayastafanos Sahil Atölyelerinde buharlı gemi yapımına başlanmasına [43] ve bu gemilerin de denizyolu ulaşımında kullanılır hale getirilmesine [44] neden olmuştur. İlk düzenli buharlı gemi seferlerini gerçekleştiren İdare-i Mahsusa Vapurları, Kumkapı, Yenikapı, Samatya, Bakırköy üzerinden Yeşilköy'e ulaşıyordu [45]. Bu şekilde tarihte ilk kez düzenli ulaşım seferleriyle merkeze bağlanan Yeşilköy, Sauther Firması tarafından Yeşilköy Burnu'nda inşa edilen Fener'i ile deniz ulaşımında klavuz bir Punto (Burun) halini de almıştır [46] (Şekil 2.5.).

Yeşilköy ile İstanbul arasındaki deniz ulaşımı XIX. yüzyıl ortalarına, 1. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar sürmüştür. Yolcu taşıyan vapurların yanaşabilmesi için denizin ortalarına kadar uzanan büyük bir

iskele o günlerde inşa edilmişti, çünkü deniz ulaşımı, bu yöreye dinlenmek amacıyla gelen kişiler tarafından ağırlıklı olarak tercih ediliyordu [47] . 1. Dünya Savaşı'nda Marmara Denizi'nde İngiliz Denizaltıları'nın doluşmaya başlamasıyla seferler iptal edilmiş ve iskele de zamanla yıkılmıştır.

Denizyolu açısından öneminin yanısıra, Yeşilköy'ün demiryolu aksı üzerindeki konumu da önemlidir. Marmara Bölgesi'nde ilk yapılan demiryollarından biri İstanbul-Edirne; bir diğeri Haydarpaşa-İzmit demiryollarıdır. Bunlardan İstanbul-Edirne hattı İstanbul'u Güneydoğu Avrupa demiryollarının "terminüs"ü durumuna getirmiştir [48] . 1868 yılında İstanbul-Edirne demiryoluna bağlı olarak, İstanbul-Çekmece hattının yapılmaya başlandığı öğrenilmektedir [49] . Bundan iki yıl sonra, 1870 yılında, demiryolunun diğer eksikleriyle beraber Yeşilköy İstasyon Binası da inşaa edilmiştir [50] . Tren yolu ve istasyonunun Yeşilköy'de oluşturduğu ikinci merkeze, sahildeki tarihi merkezi bağlayan İstasyon Caddesi, 13 Şubat 1872 tarihinde makadam hale getirilmiş ve Yeşilköy'ün yeni gelişim hattı olmuştur [51] .

Ancak, o günlere ait günlük haberlerin yer aldığı kaynaklardan, halkın hem demiryolu [52] hem de denizyolu [53] ulaşımının bu hattaki büyük kalabalığı taşımaya yeterli olmadığından şikayet ettiği öğrenilmektedir.

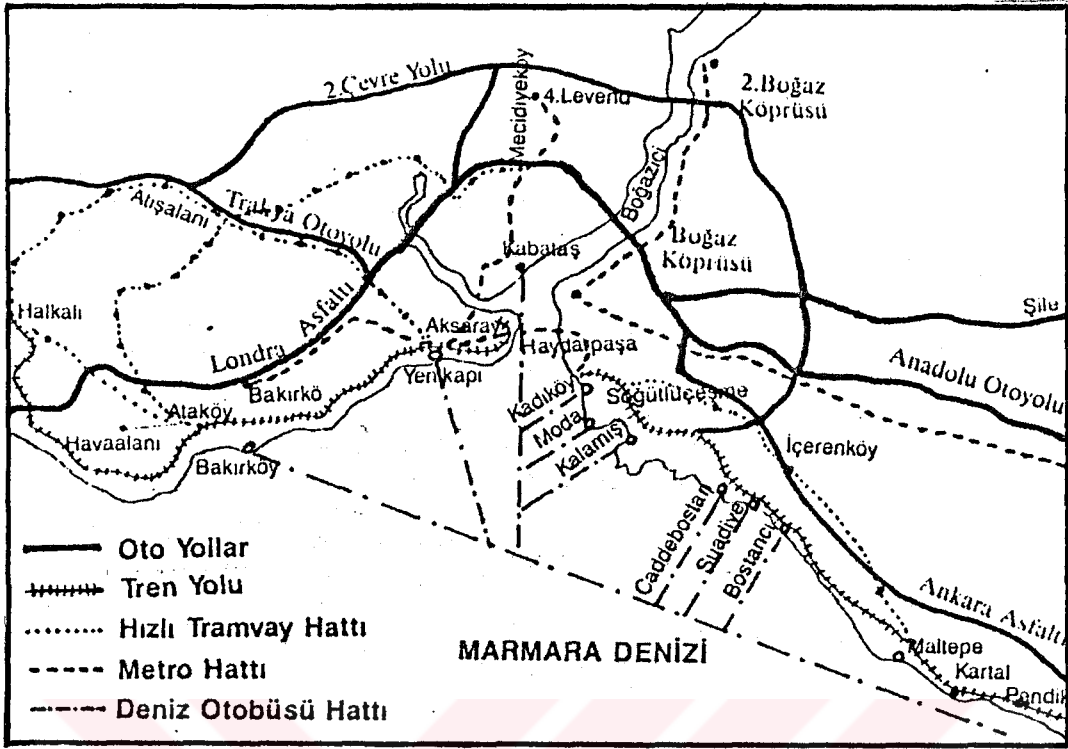
Bugün günlük seferleri devam etmekte olan Sirkeci-Halkalı Demiryolu Hattı'nda 1955'ten itibaren elektrikli banliyö trenleri işletilmektedir.

Yeşilköy'de ilk hava yolculuğu, 1844'de İstanbul'a gelen Comasgi adındaki İtalyan Baloncusu tarafından gerçekleştirilmiştir. Beyoğlu'nda küçük Taksim'deki hastanenin bahçesinden havalanıp Yeşilköy'e inen Comasgi, o tarihlerde önemli yankılar uyandırmıştı [54] .

Önemli gelişmelerin başında uçak geliyordu. Mahmut Şevket Paşa'nın özel ilgisiyle bugünkü Yeşilköy Hava Alanı'nın kuzey sınırına yakın bir yerde 1912 yılında iki hangar ve bir meydan yapılarak havacılık alanında ilk önemli adım atılmıştır. Bu alanın bir kısmına yapılan bazı ek tesislerle 3 Temmuz 1912'de Yeşilköy Hava Okulu hizmete girmiştir. Bu başlangıçtan sonra gelişen askeri ve sivil havacılığımız bugün önemli bir noktaya ulaşmıştır. Bilindiği gibi bugün, Atatürk (Yeşilköy) Havaalanı uluslararası bir uçak alanı olarak hizmet etmektedir [55] .

Yeşilköy bugün ulusal ve uluslararası konumu nedeniyle, transit yolculuk ve yük taşımacılığında Türkiye'nin kalbini oluşturan İstanbul'un ana ulaşım dokusunda önemli bir yerde bulunmaktadır.

Sınırları dahilinde Yeşilköy'ü de içeren Bakırköy yol dokusu, İstanbul'un yol dokusuyla bütünsellik ve süreklilik gösterir. Anayol dokusu esas olarak doğu-batı yönünde uzanan üç anayol aksı ile bu aksları kuzey-güney doğrultusunda kesen ikincil yollardan oluşmuştur. Bunlardan Marmara denizi kıyısını izleyerek Sirkeci'den Yeşilköy'e uzanan sahil yolu, Yeşilköy'de kıyıdan ayrılarak Atatürk Havalimanı'nın çevresini izler, Beşyol'da E5 ile birleşir, oradan da Avrupa'ya bağlanır (Şekil 2.6.).

Şekil 2.6. Kent Ölçeğinde Ulaşım Arterleri

2.2. YÖREDE MİMARİ YAPILAŞMANIN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.2.1. ARSA İÇİ KONUMLARI

Yeşilköy'de mimari yapılaşmanın genel özelliklerinin irdelenmesi için öncelikle İstanbul içi ve daha sonra gelişen surdışı yerleşmelerinde görülen, sosyal yapı farklılıklarının, imar boyutlarına etkisinin incelenmesi gerekli görülmüştür.

İstanbul, Bizans kaynaklı bir kent modelinin devamı olarak 18. yüzyıla gelene kadar, nüfus topluluklarının dini ayrımlarına göre belirli gölgelerde yerleşip yoğunlaştığı bir kent görünümündedir. 18. yüzyıldan sonra ise suriçi yerleşmeleri sınırlı tutulmaya çalışılmış ve gayrimüslimler genellikle surdışında yerleşmeye özendirilmiştir [56] .

18. yüzyıl ortalarında başlayan ve 19. yüzyılda İmparatorluğu kurtarmak amacıyla sürdürülen batılılaşıma

çabaları, ordu, eğitim ve yasal alanları olduğu gibi mimarlığı da batılı yöntem ve biçimlerle etkilemiştir [57]. Bu dönemde mimari yapılanmayı etkileyen sosyal sınıf farklılıkları da Tanzimat Fermanı'nda esas alınan "Bütün Tabanın Eşitliği" ilkesi ile ortadan kaldırılmış ve inşaat alanında gayrimüslimlere uygulanan kısıtlamalara son verilmiştir [58].

Yeşilköy genelindeki ilk yerleşim alanı olarak görülen köyiçi Mahallesi, ilk sosyal dokusunu gayrimüslimlerin oluşturmamasından dolayı oldukça yoğun bir arsa kullanımı ile yapılanmıştır. Yörede yer alan konutlar, dar cepheli ve bitişik nizamda inşaa edilmiştir (Fotoğraf 28., 29., 30., 31.). Binaların sadece arka bahçeleri vardır ve giriş kapısı doğrudan sokağa açılmaktadır. Bu yapılaşmayı gerçekleştiren etnik grupların fiziksel çevre üzerinde de önemli etkileri olmuştur. Yörede oluşturulan birbirine dik ve paralel sokaklar, İslam dünyasının belirli bir örgütlenmeye dayalı organik birimlerine oldukça yabancı kalmaktadır [59] (Şekil 2.1., 2.7.).

19. yüzyılda halkın banliyölere rağbet etmesine sebep olan nüfus artışı ve yangın felaketleri, insanlarda içedönük yaşam yerine, doğaya dönük gezintilerin daha fazla yer tuttuğu dışa açılma eğilimleri oluşturmuştur [60]. Aynı dönemde Yeşilköy için demiryolunun yapımla gerçekleşen yeni bir konut aksı söz konusudur. Bu yeni yerleşim alanı dönemin taleplerine bağlı olarak bahçeli ve ayrık nizamda inşa edilmiştir (Fotoğraf 14., 15., 16., 17.). Daha sonra, bir sayfiye yerleşimi olarak hızla gelişen Yeşilköy'ün genellikle bahçeli nizamda oluşturulmuş bir yapılanmaya sahip olduğu görülür. Bu nedenle Köyiçi Mahallesi'ndeki arsa kullanım karakteristiği de, sadece bu yöreye mahsus olmak üzere kalmıştır.

2.2.2. MİMARİ ÖZELLİKLER

Mimarlığın, politik, ekonomik ve sosyal-kültürel ortamın somut bir uzantısı ve doğal bir sonucu olduğu gerçeğini kabul edince, belli bir dönem mimarlığının, sözü edilen öğelerin yarattığı ortam içinde değerlendirilmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Bugüne ulaşmış bazı binaların kitabelerinden de örnekleri görülebilen kentsel yapılaşmanın 19. yüzyılda başladığının öğrenilebildiği Yeşilköy, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinde fazla önemli bir yerleşim alanı olmamasından dolayı, Osmanlı Mimarisi'nin 16. yüzyılda en üstün düzeyde klasik değerlere ulaşmış olmasına rağmen [61] bu dönemde mimari açıdan fazla etkilenmemiştir. Bu sonuçta, yöre halkının etnik gruplardan oluşan içedönük yapısının da kayda değer yapı olduğu düşünülmektedir.

Endüstri devrimini gerçekleştiren 19. yüzyıl batı dünyasında, değişen ekonomik düzenin gereği olarak ortaya çıkan bina türleri, yapı teknolojisinin getirdiği olanaklarla, mühendislerin elinde işlevlerinin gerektirdiği biçimlerde şekillendirilirken, yapı işlemini hala bir süsleme sanatı olarak gören yüzyılın mimarları, geçmiş üslupları sürdürmeyi yeğlemişlerdir. Bu, önce tarihten alınan üslupların yinelenmesi şeklinde olmuş, sonra seçmeciliğe dönüşmüştür [62]. Özellikle 2. Abdülhamit Dönemi'nde batı ve doğu mimarlık öğelerinin karışımı bir çeşit seçmecilikle yabancı mimarlar tarafından tasarlanmış ve bölgesel-ulusal etkiler aranırken neorönesans, neobarok veya neogotik biçimler kullanılmıştır [63].

Mimari üslupta gerçekleşen yeni akımlar, 19. yy.'da İstanbul'la oldukça etkili ilişkiler içinde bulunan Yeşilköy'ün özellikle yeni gelişim alanlarını da önemli ölçüde etkilemiştir (Fotoğraf 5., 8., 9., 10., 12., 13., 14., 15., 17.). Bu dönemde İtalyan Katolik Kilisesi'nin

sahip olduğu etkin yapı ve yörede oldukça fazla sayıda bulunduğu bilinen misyoner toplumun [64] da katkısıyla, Yeşilköy'de mimari niteliklerde pekçok yapının inşa edildiği görölür. Özellikle demiryolunun yapımından sonra, sahilden İstasyon Caddesi'ne kayan yerleşim merkezi zamanla bu yörelerin ticaret merkezi haline gelmesine de sebep olmuş ve Yeşilköy'e yeni bir yapı ölçeği getiren yapılaşmanın, ilk dönemlerden itibaren artan arsa spekülasyonu ile birlikte gerçekleşmesini sağlamıştır.

Yeşilköy'de gelişme aksının yön değıştirmesinden dolayı köyiçi yerleşimi, tarihi dokularda sıkça görülen ticaret merkezine dönüştürme taleplerini yaşamamış, bu nedenle de yeni Yeşilköy'ün sahildeki dış mahallesi haline gelerek yerel mimariyi yansıtan yapı özelliklerini bugüne kadar koruyabilmiştir (Fotoğraf 21., 22., 23., 24., 25.)

2.2.3. FİZİKSEL ÖZELLİKLER

Daha önce de sözü edildiği gibi, Köyiçi Mahallesi'nin geleneksel mimari dokusunu koruduğu söylenebilir. Dik kesişen dar sokakları, iki-üç katlı dar cepheli bitişik nizamda yapılmış geleneksel konutları, küçük arka bahçeleri, yola açılan pencere ve kapılarıyla üç ayrı kültürü simgeleyen kiliseleri, bu dokunun bugüne gelebilen en özgün çizgileridir.

Bölgede yeşil, genellikle evlerin bahçelerindeki ağaçlar ve kilise çevrelerindeki yeşil alanlarla sağlanmaktadır.

Sokak boyutları, eskiye oranla daha genişletilmiş ve bunun için binaların ön bahçeleri yola dahil edilmiştir [65]. Ancak yine de buradaki yol ve bina ölçeği bir birbirini tamamlar niteliktedir. Sokakların tamamı asfalt ile kaplıdır ve araç trafiğe açık bulunmaktadır. Sokak karakterini, bahçe duvarları, bina girişleri

elektrik lambaları, ağaçlar ve çıkmalar oluşturmaktadır.

Yöreyi sahilden çevreleyen hat üzerinde gelişen taverna türü lokantalar özellikle geceleri etkili bir gürültüye ve yoğun bir araç trafiğine sebep olmaktadır. Yöre halkının ailece kullanabildiği yegane çay bahçesi de, bu amaçla kapatılıp otopark haline getirilmiştir.

 stasyon Caddesi'ni merkez alarak gelişen Yeşilköy, daha önemli boyutlarda bozulmalara u ramı  bir yapılaşma göstermektedir. Bu alanlarda bahçeli nizamda yapılmış i-ki, üç katlı konakların yerini be  kata yükselen apartmanlar almaktadır. Bu durum yol karakterini ve yeşil dokuyu da bozmu , yöreyi herhangi bir 20. yüzyıl yerleşimi görünümüne getirmiştir. Her sokakta birer-ikişer kalmış olan tescilli binaların da yeni yapılan apartmanların gölgesinde, varlıklarını yitirmiş durumda oldukları görülmektedir (Fotoğraf 29.).

BÖLÜM 3. SEÇİLEN KÖYİÇİ MAHALLESİ'NİN SINIRLARININ BELİRLENMESİ VE YAPILAN TESPİTLER DOĞRULTUSUNDA MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN İRDELENMESİ;

3.1. YÖNTEM VE ANALİZ ÇALIŞMALARI:

3.1.1. TARİHSEL ALANIN SINIRLARININ BELİRLENMESİ

Bu çalışmada Yeşilköy, İstanbul'un bir surdışı yerleşmesi olarak makro ölçekte ele alınmıştır. Yeşilköy genelinde özellikle irdelenen Köyiçi Mahallesi, tarihi yapıların görsel etkisi, fiziki planlama gerektiren alanların ölçeği ve tasarım etkenlerine yönelik parametrelerin kabulü açısından en uygun yerleşim olarak kabul edilmiştir.

Köyiçi Mahallesi'nin Yeşilköy yerleşiminin nüvesini oluşturması ve özgünlüğünü olabildiğince homojen bir şekilde koruyor olması, tercih edilmesindeki en önemli nedeni oluşturmıştır. Bu yöreyle ilgili ilk yapılaşmaların çok eskilere dayanmasına rağmen, bugüne ulaşabilmiş olan yapı gruplarına ait bilgileri kiliselerin arşivlerinde yeralan kayıtlardan öğrenebilmek mümkündür. Aynı belgeler 19. yy.'dan önceki yerleşimlerin de bu yörede oluştuğunu belirlemektedir. Bu nedenle Köyiçi Mahallesi'nin dini kurumların etrafında gelişen yerleşim birimlerinden oluştuğunu söyleyebiliriz.

Köyiçi Mahallesi'nde bu dini kurumların oldukça

yoğun bir biçimde birarada bulunmalarından dolayı yapı ve mahalle düzenlerinin de oldukça özgün bir biçimde geliştiği gözlenmektedir. Osmanlı İmparatorluğu dönemine uzanan yapılanma koşulları, yörede bitişik nizamda ve dar cepheli parsellerin ve birbirini dik kesen sokakların oluşmasına sebep olmuştur. Ancak bu yapılanma, Köyiçi Mahallesi'nin sınırlarını aşmamıştır. Daha sonra gelişen yeni merkez aksı daha büyük parsellere ve bahçeli nizamda yapıma izin verecek boyutlardadır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunun son dönemlerinde gözde bir yazlık semt olarak gündeme gelen Yeşilköy sahillerinde, kiliselerin yoğun olduğu kesim dışında yepyeni bir yapılanma modeli geliştirilmiştir. Çalışma alanının sınırlarının belirlenmesi de bu sürecin getirdiği doğal sınırlamalarla gerçekleşmiştir.

Köyiçi Mahallesi'nin batı sınırındaki son yapı Ermeni Kilisesi'dir. Ondan hemen sonra başlayan yeni yapılanma bu sınırı kesin bir hat halinde belirlemektedir. Doğu sınırında yer alan İtalyan Kilisesi ve kiliseye ait diğer binaların bulunduğu parsel, diğer kesin hattır. Kuzeyde İstasyon Caddesi'nin devamı halinde olan Bademli sokak ve Bezm-i Alem Camii ile belirlenen sınır hattı, güneyde doğal bir eleman olarak Marmara Denizi ile noktalanmaktadır (Pafta 1.)

Köyiçi'nin bugünkü belediye bünyesinde belirlenen mahalle sınırı da kuzeyde Bademli sokak, doğuda Yeşilyalı ve Çardaklı Sokakları, batıda Havyar Sokağı ve güneyde Marmara denizi olmak üzere çizilmiştir (Şekil 3.1.).

Köyiçi sosyal ativite getirecek kurumlar açısından da oldukça belirgin bir farklılaşma gösterir ve bu açıdan da bir sınır çizer. Örneğin Yeşilköy genelindeki beş dini kurumun dördü, bu mahallenin sınırları içindedir. Bunun yanında yeşilköy sınırları içindeki bütün lokantalar da Köyiçi Mahallesi'nin sahilinde toplanmıştır.

Bütün bu niteliklerin birarada bulunmasıyla

kesinleşen sınırlar içinde kalan Köyiçi Mahallesi, yine bu niteliklerinden dolayı özgün bulunmuş ve tez kapsamında özel olarak irdelemeye alınmıştır.

3.1.2. SEÇİLEN BÖLGENİN TARİHSEL EVRİMİNİN BELGELENMESİ

Yeşilköy yerleşiminin tarihsel gelişim süreci yazılı kaynaklardan tam bir süreklilik gösterecek şekilde izlenememektedir. İstanbul'a uzak bir yerleşim olması sebebiyle sadece önemli tarihi olaylar sırasında gündeme gelmiş, bu sebeple de sürekli ve derinlemesine bir araştırmaya konu olmamıştır. Bundan dolayı sosyal, politik veya ekonomik gelişimlerinin önem taşıdığı dönemler esas alınmış, bunların arasındaki süre içinde önemli değişimler olamadığı varsayılmıştır.

Mimari mekan açısından eski dokunun niteliği ve gelişimini izlemek amacıyla 1/50.000 ölçekli nedjip haritası (Şekil 2.1.), 1/25.000 ölçekli ulaşım haritası (Şekil 2.8.), 1/5000 ölçekli nedjip haritası (Şekil 2.7.) ve 1967 tarihli 1/5000, 1/1000 imar planlarından yararlanılmıştır (Şekil 2.10., 2.11.)

3.1.3. MİMARİ ÖZELLİKLERİN TESPİTİ

Tarihi merkezlerde bütünleşik koruma çalışmalarının gerçekçi temellere oturması için, bu mekanı oluşturan ve anlam kazandıran yapıların mimari üslup, dil, biçimsel nitelik, tipoloji, yoğunluk ve grup değerliliği gibi verilerinin saptanması ve değerlendirilmesi gereklidir. Bu niteliklerin belirlenmesi aynı zamanda geliştirilecek yeni mekanların mevcut tarihi dokuyla bütünleşmesi açısından da zorunludur. Bu amaçla Yeşilköy genelinde mevcut geleneksel konutların öğelerinin bu konutların karakteristik özelliklerinin ve sokak ilişkilerinin fotoğrafik belgelerle elde edilmesi, rölevellerinin çıkarılması ve bu verilerin yeni silüet önerilerinde ağırlıklı bir şekilde değerlendirilmesi esas alınmıştır.

Köyiçi Mahallesi'nin yapısal karakter bakımından, Yeşilköy geneliyle farklılıklar göstermesi nedeniyle yöredeki yapıların üzerinde daha özel bir irdeleme yapılmıştır. Üzerinde daha fazla karakteristik örneğin bulunması nedeniyle, özellikle İnciçiçeği ve Mirasyedi Sokakları'nda daha ayrıntılı olarak çalışılmıştır.

3.1.4. TESCİLLİ KONUTLAR VE DİĞER ANITLARIN RÖLÖVE ÇALIŞMALARI VE SOKAK SİLÜETLERİNİN ÇIKARTILMASI

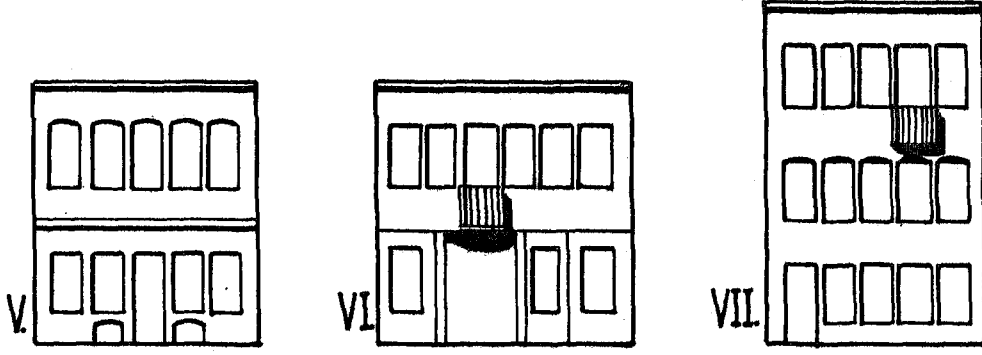
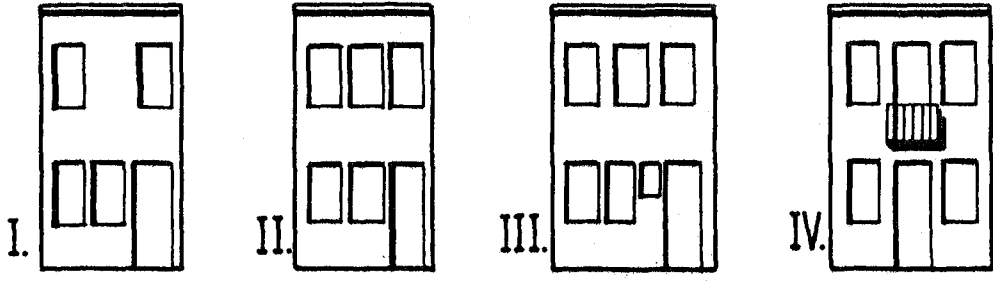
Bu tez kapsamı içinde üzerinde durulan en önemli noktalardan biri yöredeki mevcut yapı stoğunun ve niteliğinin belirlenmesi olmuştur. Bu amaçla Köyiçi Mahallesi'nin tamamında bir tarama yapılmış ve nitelikleri açısından değerli bulunan binalar -ki bunların önemli bir kısmı 1972 yılında A.Y.K. tarafından tescillenmiş olan binalardır (Şekil 2.10.)- plan ve cephe özelliklerine bağlı olarak tespit edilmiştir (Ek A).

1/100 ölçekte ve ölçeğin gerektirdiği ayrıntıda yapılan bu çalışmalar, binalarda değişik dönemlerde oluşmuş mimari mekan ve öğelerin tespiti ve bunların yeni kullanımlara nasıl uygulanabileceğinin saptanması amacıyla gerçekleştirilmiş ve yeni öneriler için bir tipolojiye gidilmeye çalışılmıştır (Şekil 3.2.).

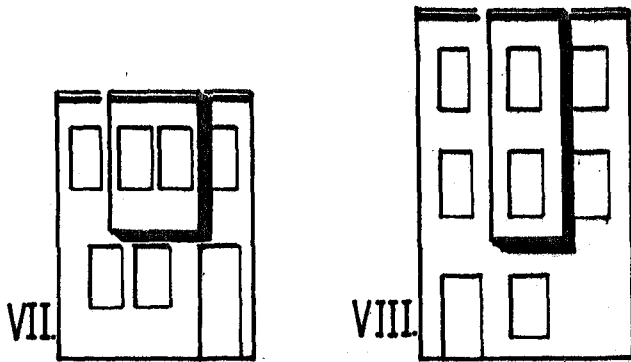
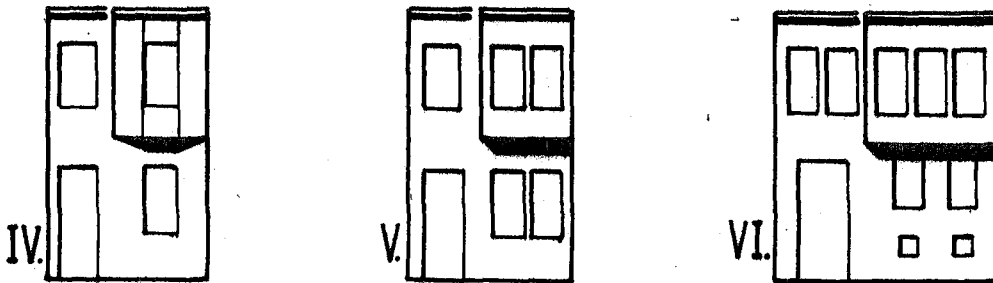
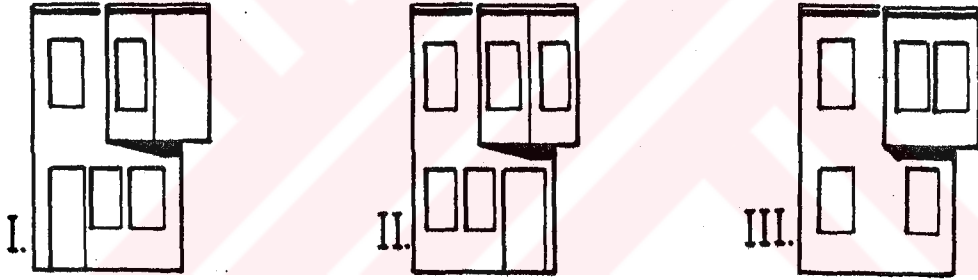
Bu binaların sokak ölçeğinde, diğer binalarla ilişkilerinin değerlendirilmesi amacıyla da 1/200 ölçekte plan ve silüet çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar yörede mevcut yapı varlığının değerini belirlemiş ve her yapıdaki değişmelere göre proje önerilerinin geliştirilmesini sağlamıştır.

3.1.5. MEVCUT YAPI STOĞUNUN YENİ YAPININ YERİNE GEÇEBİLME DÜZEYİNİN ARAŞTIRILMASI

Mevcut yapı stoğunun belirlenmesi ve yeni kullanımlara uygun hale getirilmesi, tarihi çevre koruma-geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında optimum çözüme

DÜZ CEPHELİ BİNA TİPOLOJİSİ

CUMBALI BİNA TİPOLOJİSİ

ŞEKİL 3.2. CEPHE TİPOLOJİSİ

ulaşmada önemli bir aşamadır. Bir dönemin plan ve cephe tipolojisini yansıtan yapıların yeni yapı gruplarıyla uyumlu bir işlevsel dağılıma katılabilmesi, bazı hallerde küçük değişiklik ve yenilemelerle mümkün olabilmektedir. Bu tür bir çalışma yapısal performansın saptanmasını ve tarihi yapı stoğunun yeni işlevlere uyarlanarak değerlendirilmesi ve yaşatılmasını sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu konudaki çalışmalarda maliyet, performans ve işlevsel uygunluk kriterleri gözönüne alınarak değerlendirme yapılmıştır (Pafta 8.).

3.1.6. ARSA VE YAPILARIN EKONOMİK DEĞERLERİNE İLİŞKİN VERİLERİN SAĞLANMASI

Yörede gerçekleştirilen rölöve ve sosyal anket çalışmaları sırasında binaların kullanıcısı olan yerli halktan sözlü bilgiler almak mümkün olmuştur. Yeşilköy genelindeki arsa spekülasyonu ile karşılaştırıldığında Köyiçi'nde daha düşük bir değerlilik olmasına rağmen, İstanbul gibi bir metropolün sahil yerleşmesi olmasından dolayı yörede genelde oldukça değerli bir m^2 birim fiyatı vardır. Bu değer yaklaşık olarak 1.8-2.0 milyon TL/ m^2 olarak saptanmıştır. Bu rayiçler, bugün fazla talep görmeyen bir yöre haline gelmiş olmasına rağmen Köyiçi Mahallesi'nin kent genelinde önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir.

3.1.7. SOSYAL DOKUYA İLİŞKİN DEĞERLERİN SAPTANMASI

Köyiçi'nde mimari dokuya ilişkin oluşumlar irdele-nirken, sosyal dokunun da önemli farklılıklar gösterdiği saptanmış ve bu konuda sosyal anketlerin de yardımıyla ayrıntılı bilgi edinilmeye çalışılmıştır (Ek B). Sosyal yapının bugünkü durumunun saptanmasında, hazırlanan bu anketler kullanılırken geçmiş dönemlerdeki sosyal yapı oluşumlarının saptanması kiliselerin arşivlerinde yeralan kaynaklar aracılığıyla sağlanabilmiştir. Nüfus hareketlerinin ve bunların neden-sonuç ilişkilerinin ir-delenebilmesi dolaylı da olsa ancak bu arşivlerden

edinilen bilgilerle mümkün olabilmıştır.

3.2. KENTSEL ÇEVRE BÜTÜNLÜĞÜNE İLİŞKİN VERİ VE FİZİKSEL ÖZELLİKLER

3.2.1. DOĞAL FİZİKSEL ÖZELLİKLER

Yeşilköy, Bakırköy'ün doğudan batıya doğru gidildikçe dalgalı bir görünüm kazanan platosunda, Marmara Denizi kıyısında ve oldukça düz bir alanda kurulmuştur. Yıllık sıcaklık ortalaması 13.7°C'dir ve egemen rüzgar yönü kuzeydoğudur. Poyraz yaz aylarında serinliği, kışın da yağışı sağlar. Bütün bu doğal özellikler yöredeki mimari yapılanmaya iklimsel veya topoğrafik zorlamalar gelmesini engellemiştir. Bu nedenle konutlarda kiremit çatı ortüsü ve genellikle ahşap malzeme kullanılmış ve çoğunda ahşap gölgelik elemanları gerekli görülmemiştir. Özellikle uzun sokaklar kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda gelişmiş böylece rüzgar akımı etkili hale getirilmiştir.

3.2.2. YAPAY FİZİKSEL ÖZELLİKLER

Yeşilköy ve Florya yöresi yoğun bir kentsel kullanım alanı olmasına rağmen planlı bir gelişmeyle kurulduğundan yeşili ve denizle ilişkisi açısından nefes alma olanağı sağlayan yerleşimlerdir. Toplam 117 sokak ve caddesi bulunmaktadır

Nispeten daha küçük ölçekte bir yerleşim olan Köy-içi Mahallesi'nde yapılan tespit çalışmaları binaların malzeme, kat adedi, mülkiyet, korunmuşluk v.b. durumlarını şöyle belirlemiştir:

Tablo 3.1.

Bina İşlevleri	Adet	%
Konut	46	50
Konut Ticaret	26	28.26
Eğlence (Lokanta)	6	6.52
Kamu	2	2.17
Dini Yapılar	4+4	8.69
Eğitim Yapıları	1	1.08
Boş Alanlar	3	3.26

Tablo 3.2.

Bina Yapım Sistemi	İncelenen Bina Adedi	%
Kagir Yapılar	40	43.50
Taş Yapılar	5	5.43
Ahşap Yapılar	7	7.60
Ahşap Kagir Yapılar	3	3.26
Betonarme Yapılar	34	36.95
Boş Alanlar	3	3.26
TOPLAM	92	

Tablo 3.3.

Bina Kat Adetleri	Bina Adedi	%
1 Katlı	14	15.21
2 Katlı	44	47.82
3 Katlı	21	22.82
4 Katlı	13	14.13

Tablo 3.4.

Mülkiyet Durumu	Adet	%
Kamu	2	2.20
Katolik Kilisesi Vakfı	10	10.86
Rum Kilisesi Vakfı	7	7.60
Ermeni Kilisesi Vakfı	5	5.43
Özel Mülkiyetler	68	73.91

Tablo 3.5.

Tescil Durumu	İncelenen Bina Adedi	%
I. Grup	44	4.35
II. Grup	27	29.34
Niteliği Kalmamış	9	9.78
Toplam Tescilli Yapı	39	42.39
TOPLAM	92	

Bu tespitlere bağlı olarak bazı yapısal irdelemeler yapacak olursak;

Köyiçi Mahallesi tam bir köy niteliğindedir. İşlevsel olarak irdelendiğinde de bu sonuca ulaşılmaktadır. Mahallede konutlar özellikle Mirasyedi ve İnciçiçeği Sokakları'nda yoğunlaşmış, güneyde yeralan Çamönü Sokak konut ticaret işlevlerini yüklenen binalardan oluşmuştur. Konut ticaret grubunda bulunan yaklaşık %14.13 konut ünitesi ile %50'ye varan sadece konut grubunun tamamı yörede %65'lere ulaşan konut oranını vermektedir. Dini yapılar eğitim yapıları ve ticaret yapıları da bu sayılara bağlı olarak gelişmiş yeterli oranlardadır (Tablo 3.1.).

Köyiçi Mahallesi'nde Bina taşıyıcı sisteminde kagir yapıların daha büyük bir oranda tercih edildiği görülür. Bunun bir nedeni de ahşap yapıların bugüne ulaşacak dayanıma sahip olmamasıdır. Yapılan anketlerde yörede ilk yapılaşmanın ahşap ağırlıklı olduğu öğrenilmiştir. Ancak yıkılan binaların yerine yapılanlar, betonarme veya kagir olarak tercih edildiğinden bugün önemli oranlara yükselen kagir ve betonarme inşaat sistemleri görülmektedir (Tablo 3.2.).

Yörede bina yüksekliği %47.82 oranıyla iki kat civarında yoğunlaşmaktadır. Yeni imar planı yörede 9.50 bina yüksekliğini verdiğiinden, yeni yapılarda 4 kata yükselen gabariler görülmektedir. Ancak bu yükseklik uygulamada mevcut dokunun gabarilerine indirilmeye çalışılmaktadır. Buna rağmen özellikle parsel birleşimine gidilerek oluşturulan geniş ve yüksek kütleler mahallenin sokak nispetlerine oldukça yabancı ve uyumsuz kalmaktadır (Tablo 3.3.).

Köyiçi Mahallesi'nde mülkiyet durumu oldukça kozmopolittir. Yörede kamuya ait bina %2.20 oranlarındadır. Rum ve Ermeni Vakıflarına ait binalar toplam %13 oranında bulunmaktadır. Bu yüksek bir oran gibi görülmeyebilir ama tescilli binaların önemli bir bölümünü bu binalar oluşturmaktadır. Yöre için önerilen sıhhileştirme önerilerinde önemli bir yer alacak olan bu yapılar grubunun gerekli müdahalelere olanak sağlayacak yasal platformlara getirilmesi gerekmektedir. Katolik Kilisesi Vakfına ait 10 adet yapının sıhhileştirilmesi yasal olarak daha kolay yollarla gerçekleştirilebilecektir.

Özel mülkiyette bulunan %73.91 oranındaki binanın büyük bir bölümü yeni binalardan oluşmaktadır. Bu oran restorasyon çalışmalarına yöre halkının katılımını sağlamak gerekliliğinin sayısal değerini vermesi açısından önemlidir (Tablo 3.4.)

3.3. YÜRENİN TOPLUMSAL ÖZELLİKLERİ

Yeşilköy, Köyiçi Mahallesi'ndeki kentsel planlama önerisinin sosyal yapıyla ilgili sorunları üç ana grupta toplanarak incelenmiştir.

3.3.1. DEMOGRAFİK YAPI

Yeşilköy'ün nüfus varlığı açısından önem kazanması 1950'li yıllarla birlikte başlar. 1950'lere kadar büyük oranda kırsal bir alan olan Yeşilköy, Bakırköy'ün içine girdiği sanayileşme sürecine bağlı olarak artan iç göçler nedeniyle tam bir nüfus patlaması göstermiştir.

1985 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 22.116 kişiye ulaşan nüfus bugün 52.000 civarında seyretmektedir. Bunların %66'sı müslüman, %16'sı Ermeni, %15'i Süryani ve %3'ü de Rum'dur.

1940'larda yoğunluk miktarı 84 kişi/km² iken, 1985' de 3.096 kişi/km² olmuştur. Bu nüfusun %52.3'ü erkek %47.7'si kadındır. Nüfus oluşumu incelendiğinde de 0-15 yaş arası çocuk oranının %17, 15-30 yaş arası genç grubun %30, 30-60 yaş arası orta yaş grubun %45, 60'ın üzerinde olan yaşlı grubun ise %8 olduğu görülmektedir. Bu değerler Köyiçi Mahallesi içinde yaklaşık olarak geçerlidir (Ek B).

3.3.2. KÜLTÜREL YAPI

Yeşilköy, kültürel açıdan her dönemde kozmopolit bir yapı göstermiştir. 1950'lerden önce özellikle Köyiçi Mahallesi'nde %80'lere varan yoğunluktaki Rum nüfusun yanında bir miktar katolik ve müslüman nüfusun görülmesi de sözkonusudur. Buna bağlı olarak o dönemlerde daha homojen bir yapı oluşturulduğu ve topluluğa ait cemaat yapıları, kültür dernekleri ve yardıma muhtaç kişilere katkıda bulunmak üzere kültür ve yardım cemiyetlerinin kurulduğu görülmektedir. Bu dönemde Rum

kültürünün bir uzantısı olarak oldukça canlı ve eğlenceli bir yaşam tarzının ve sokaklara taşan yoğun komşuluk ilişkilerinin varolduğu bugüne ulaşan yankılarından öğrenilmektedir. Rum kültürünün ürettiği sosyal yapıdan bugün birşey kalmamış olmasına rağmen mimari usluba olan etkileri Yeşliköy'ün başka semtlerinde olduğu gibi (Resim 19.), Köyiçi Mahallesi'nde de görülebilmektedir (Resim 20.)). Bu dönemin anıtsal yapıları arasında Rum Kilisesi, Rum İlkokulu sayılabilir (Resim 5.).

Daha sonraki dönemlerde nüfus yoğunluklarının artmasıyla toplumsal ve sosyal etkileşimlere sebep olan gruplar Ermeniler ve Süryanilerdir. Ermenileri bölgeye daha çok sanata yönelik sakin bir yaşam tarzını getirmişlerdir. Ahşap ve altın işçiliğiyle uğraştıkları görülmektedir. Bu grubun da toplumu bir araya getirecek cemaat yapıları vardır. Ancak bunlar daha ziyade kilise civarında yoğunlaşmış bir takım kurumlardır. Bugün okul binası da bulunan kilise kompleksi hala aynı işlevleri sürdürmektedir. Bu toplum eski dokuyla yeni sosyal yapı arasındaki en önemli köprüyü oluşturmaktadır.

Süryaniler son dönemlerde gelmiş olmalarına rağmen özellikle yeni yapılaşmanın olduğu bölgelerde önemli bir nüfus artışı göstermektedirler. Bu toplum İtalyan Katolik Kilise'sini ibadet ve toplantı yeri olarak kullanmakla birlikte, sosyal yapıya kültürel bir katkıda bulunmamaktadırlar. Kendi kültürlerine yakın insanlarla görüşmekte ve bu nedenle de yerli halkla bütünleşememektedirler.

Yöredeki müslüman halkın hemen hemen tamamı dışarıdan gelmiştir. Bunların az bir kısmı İstanbul içinden gelmiş olmasına rağmen büyük bir bölümü Amasya, Bolu gibi yakın Anadolu şehirlerinden göç etmişlerdir. Özellikle bu insanların satın aldığı binalarda her katın bir aile tarafından kullanılıyor olması sebebiyle önemli değişimler ve hasarlar gözlenmektedir. İstanbul'un diğer tarihi merkezlerinde görülen işlevsel

yükleme bu binalarda da söz konusu olmuştur.

Bu tespitlerden genel bir sonuç çıkarmak gerekirse, yörede farklı kültür ortamlarından gelmiş ve bir potada ortak bir kıvama ulaşamamış sosyal dokuların varlığından sözedilebilir. Böyle bir ortamda kültürel aktiviteyi sağlayacak olan faktörün ortak paylaşımları arttırmak olabileceği düşünülmektedir.

3.3.3. EKONOMİK YAPI

Yeşilköy, genellikle sayfiye yerleşmesi olarak kullanıldığı için bu semtte ekonomik düzeyin her dönemde yüksek olduğu ve ekonomik refahın konutlara ve kentsel mekanlara da yansıdığı görülebilir.

Ancak Köyiçi Mahallesi bir köy yerleşmesi olarak kurulmuş ve sosyal dokusunu bu mütevazi haliyle sürdürmüştür. Yöredeki sosyal dokunun eski dönemlerde de orta halli bir gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Yöredeki arazi dağılımının daha çok dini kurumların vakıflarına ait yerlerden oluşması bu gelir düzeyinin dolaylı olarak giderek düşmesine neden olmaktadır. Azınlık vakıflarına 1935 tarih ve 2762 sayılı kanunla getirilen [66] tamir etme ve yenileme sınırlarından dolayı bu yapılar kaderlerine terkedilmiş ve özellikle de son yıllarda kullanıcılar, bu tarihi konutlarda az miktarda kira karşılığı oturan kişiler olmuştur.

Yörede evinin bir kısmını kiraya veren ev sahipleri de az miktarlarla fazla gelir elde etmek amacıyla her katta bir aileyi yerleştirme yoluna gitmişlerdir. Böylece oluşan ucuz konaklama da sosyal dokunun orta halli gelir düzeyini giderek daha alt seviyelere indirmektedir.

Kendi konutlarında oturan diğer aileler yıllık yaklaşık 12-15 milyon TL. geliri olan orta sınıfı oluşturmaktadır. Köyiçi'nde oturanların %43'ü ev sahibi iken,

%56'sının kiracı olduğu yapılan anketler sonucu ortaya çıkmıştır. Kiracıların %60'a yakın kısmı vakıf mülklerinde ikamet etmektedirler. Bu nedenle yöreye getirilecek restorasyon önerilerinin, vakıf mülklerinin onarımı konusuna çözüm getirilerek büyük oranda halledilebileceğı görülmektedir.

3.4. SEÇİLEN SİT BÖLGESİ İLE İLGİLİ OLARAK YAPILAN MORFOLOJİK, MEKANSAL VE MİMARİ TESPİTLER

Yeşilköy, tarihi merkezindeki yerleşme ve gelişmeler morfolojik olarak incelenirken tarihi yapılarını ve onların oluşturduğu dokunun anlam, özgünlük, ölçeğe uygunluk, denge ve estetik değerleri dikkate alınmıştır.

.. Anlam Değeri: Yörede anıtsal nitelikte olan Rum, Ermeni ve İtalyan Katolik Kilise'lerinin etrafında oluşan kentsel doku tek başına bir anlam ifade etmeyebilir. Bu yapılar ancak bu üç kültürün birarada ve birbiri üzerinde gelişimini sürdürmesi; ve Yeşilköy genelinde bir takım mesajlar oluşturması nedeniyle mekansal bir anlam kazanmaktadır. Bu değerler, öneri koruma planı hazırlanırken özellikle ele alınmış ve bu etkinin sürdürülmesine, güçlendirilmesine çalışılmıştır (Pafta 14.).

. Ölçeğe Uygunluk: Yerleşim alanının kent bütününde değerlendirilmesi sonucu yerel ölçeğe göre büyüklük küçüklük derecelerinin saptanmasını içeren bir çalışma şeklinde geliştirilmiştir. Bu alanda binaların dar cepheli ve bitişik nizamda yapılaşmaya imkan veren parsellerden oluşması yöreyi oldukça nispetli bir yerleşim haline getirmiştir. Aynı nedenler, binaların plan ve cephe karakterlerinin de birbirine yakın hale gelmesini sağlamıştır. Parsellerin küçük olması yöreye uzun süre apartman bloklarının girmesini de engellemiştir. Ancak son dönemlerde parsel birleşimine gidilerek, yöresel yapılaşmaya uygun olmayan, oransız binaların yükseldiğı örnekleri görmek mümkündür (Fotoğraf 26.), (Pafta 20.).

. Denge Değeri: Köyiçi Mahallesi'ndeki kentsel mekan dengeli bir oluşumdur. Binaların boyutları, oranları ve biraraya gelişlerindeki armoni yöreye özgü bir denge oluşturmaktadır. Denge değerinin hassasiyeti bu yapı dizilerinin arasına giren farklı yapılaşmaların görsel algılamada yarattığı tepkiden anlaşılabilmektedir. Bu nedenle öneri cephe ve plan düzlemlerinde oran, biçim, tekstür ve hacimsel ölçek açısından mevcut dokuyla uyum sağlayacak çözümlere gidilmiştir (Pafta 19.).

. Estetik Değer: Yöredeki konut binaları oldukça sade ve mütevazı çizgiler taşımaktadır. Bu nedenle ahşap, taş ve demir işçiliği konusunda çok zengin bir yerleşim olmadığı görülebilir. Ancak yapılan mekansal tespitler ve sosyal analizler sonucu Köyiçi yöresinin estetik ve kültürel bir bütünlüğe ulaşacak yapıda olduğu kabul edilmiştir. Bugünkü durumu kısmen bozulmuş olmakla birlikte, yapılacak doğru bir müdahaleyle sosyal dokusu ve mekansal yapısıyla simge olabilecek bir yöre haline gelebilecektir.

Morfolojik olarak ele alındığında biçimlerin oluşmasında fiziksel ve mekansal homojenliği sağlayan en önemli etkinlik, tekrarlayan doluluk-boşluk oranlarıdır. Bir mimari düzenin tipolojik özellikleri, yapım tekniği, kullanılan ölçü parametreleri ve yerel geleneklere bağlı malzemelerle belirlenmektedir [67]. Bu nedenle yöredeki mimari tasarım kurallarının saptanmasına ve buradan yola çıkılarak da tipolojik verilerin elde edilmesine çalışılmıştır. Bu açıdan irdelendiğinde yörede esas olarak üç tip bina bulunduğu görülmektedir. Bunlar; ahşap ve kagir malzeme kullanılan konut yapılarıyla, taş malzemelerin kullanıldığı anıtsal yapılardır.

. Anıtsal Yapılar: Yöredeki anıtsal yapılar taş malzeme ve bunun strüktürel özelliklerine bağlı olarak inşa edilmiştir. Rum ve Ermeni Kiliseleri'nin bugünkü binaları birbirine yakın dönemlerde ve bu nedenle de yaklaşık olarak aynı işçilik ve malzemeyle inşa edilmiştir.

SURP STEPNNUS ERMENİ KİLİSESİ

İlk olarak 1826 Arakel oğlu Simon bey DADYAN tarafından, mensubu bulunduğu Barutçubaşı Ailesi'nin dini ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla küçük ve ahşap olarak inşa ettirilmiştir (Kilise kitabesi, çeviren Nuran bey). Giderek artan ermeni nüfusun dini ibadetlerini yapabilecekleri bir kilise ihtiyacını gündeme getirmiş ve özellikle Agop efendi Rafaelyan aracılığı ile padişah fermanı sağlamış ve bu kilisenin arazisi cemaatin yönetimine bırakılmıştır (Yahya Kılıçyan). Bu arada bir yangında hasar gören kilise binası 1843 yılında Simon oğlu Bogos bey tarafından kagir olarak yeniden inşa ettirilmiştir. Yaklaşık 4-5 yıl önce bir restorasyon daha geçiren bina bugüne ikinci yapımını değiştirmeden ulaşmıştır.

Yeşilköy'de daha önce birkaç kez açılıp kapanan bir ermeni okulu olduğundan kilisede önceleri böyle bir tesis düşünülmemiştir. Daha sonra kapanmayan okulun kapanması ve Ermeni nüfusunun giderek artması kilise müstemiletına ayrılan bölümlerden bir kısmının okula döndürülmesine sebep olmuştur.

AYASTAFANOS RUM KİLİSESİ

Rum kilisesi 1845'de inşa edilmiştir. Bu kilise de Bogos bey Dadyan tarafından inşa ettirilmiştir. Yaptıran kişinin ve yapan ustaların aynı kişiler olması Ermeni ve Rum Kiliseleri'nin birbirine çok benzemesine neden olmuştur (Fotoğraf 4.). Bu kilise konut dokusunun içinde kalmış oldukça bakımlı bir yapıdır. Sokakla bütünleşen yeşil örtüsü ve mütevazı oranlarıyla çevreyle uyum içindedir. En son 4-5 yıl kadar önce bir onarım gördüğü bildirilmektedir.

SANCTİ STEPHANİ LATİN KATOLİK KİLİSESİ

1866'da Yeşilköy'de katolik mezhebine mensup nüfusun artması üzerine Roma'dan gelen talep üzerine inşa

edilmiştir (Ek B). Tasarımını alman mimarlar üstlenmiştir. Yapımı sırasında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden yapı ustaları görev almıştır. Kilisenin çevresinde inşa edilen binalar 1922'ye kadar rahip okulu olarak kullanılmıştır. Kilise ve ek binalarının bulunduğu alan padişah fermanıyla alınmıştır (Ek C.). 1895'de önemli bir deprem nedeniyle yıkılan kilise 1896'da yeniden inşa edilmiştir. Bugün yatılı okul olarak kullanılan binalar kiraya verilmiştir ve konut olarak kullanılmaktadır. Yapıda meydana gelen bozulmalar sürekli onarımlarla düzeltilmeye çalışılmaktadır. Son olarak geçirdiği yangından sonra kubbe de meydana gelen hasar betonarme kasnak sistemiyle onarılabilmektedir [68] .

. Konutlar: Yöredeki konutlar malzemelerinin farklılaşmasına rağmen benzer plan özellikleri gösterirler. Malzeme farklılığının daha çok cephelerde fark yarattığı söylenebilir. Bu yerleşim biriminde görülen üç temel yapı malzemesi ve dolayısıyla üç temel yapı uslubu ahşap, kagir ve taş'tır.

Ahşap örneklerde iki ayrı tip vardır. Bunların bir bölümü tamamen ahşap olarak inşa edilenler, diğeri de zemin katların kagir olarak inşa edildiği, üst katların ahşapla tamamlandığı yapılardır.

Ancak her iki yapım sistemlerinde de tipolojik özellikler önemli benzerlikler gösterir. Planda zemin katlar daha çok servis alanları olarak kullanılmaktadır. Daha küçük delikli ama, sokağa açılan cephe anlayışı söz konusudur. Bazı binalarla sığınak ve depolama amacıyla, kullanılan bodrum katlar da bulunmaktadır. Ortada bulunan katlar yatma mekanı olarak kullanılmış, üst katlarda cumba ve balkonlarla manzaraya açılan yaşama mekanları şeklinde geliştirilmiştir.

Girişte kullanım alanlarını çiğnemedi üst katlara ulaşımı sağlayan bir merdiven olması, yeni kullanım önerilerinde zemin ve üst katların birbirinden bağımsız

olarak kullanılabilecek bölümler haline dönüşmesine olanak sağlamaktadır. Üst katlarda arsa boyutuna bağlı olarak ön ve arka cepheye bakan birer veya ikişer oda bulunmakta; sirkülasyon alanı ortada yer almaktadır. İki odalı tiplerde bir oda cumbalar yardımıyla daha büyük ve aydınlık hale getirilmiş, diğeri daha küçük boyutlarda bırakılmıştır (Ek A.).

Özellikle Mirasyedi Sokağı'nda üç kata kadar yükselen bina yükseklikleri, daha dar sokaklarda iki kata inmektedir. Yapılırken tek bir aileye hizmet etmek üzere planlanan bu binalar, bugün her katta bir ailenin barındığı yerler olmuş, bu sebeple de her kata WC, duş, v.b. gibi ıslak hacimler getirilmiş ve geleneksel düzenleri birçok binada değişmiştir.

Taş ve kagir yapılarda da benzer plan ve cephe özellikleri bulunmaktadır. Taş yapılarda çıkma ya da cumba hareketlerinin olmadığı gözlenmektedir (Fotoğraf 20.). Kagir yapılarda ise, bu farklılık da yoktur. Bu nedenle plan tipi değişmemiş olan binalar olduğu gibi kullanılmış, o haliyle yeni işlevler getirilmiştir.

Sokak boyutunda 1/200 ölçekte ifade edilen bu binaların, plan tipi ve cephe karakteri aslına yakın olanlar 1/100 ölçekte tespit edilmiş ve bu çalışmalar tezin belge değerini taşıyan ekleri haline getirilmiştir. Bu rö-löve çalışmalarında kısmen dıştan ve daha çok da içten ölçüler alınarak plan krokileri çıkarılmış, daha sonra çekilen fotoğraflarla karşılaştırılarak ölçeğin gerektirdiği hassasiyete ulaşılmıştır. Elde edilen plan ve cephe karakterleri, daha önce de vurgulandığı gibi, yöredeki boş alanlara getirilecek yeni binalara ve niteliksiz binalar için geliştirilecek cephe önerilerine yol gösteren ve destek olan önemli bir veri olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4. KÖYİÇİ YÖRESİ'NİN KORUNARAK GELİŞTİRİLMESİ İÇİN ÖNERİLEN YENİ KULLANIM VE TASARLAMA İLKELERİ

Yeşilköy, Köyiçi Mahallesi'nde önerilebilecek işlevler, yörede yapılan sosyal ve fiziksel analizlere bağlı olarak belirlenmiştir. Köyiçi, yörede oluşturulan ilk yerleşim yeridir. Bugün bu özellik simgesel bir anlam ifade etmektedir. Yörede kültürel ve sosyal aktiviteyi sağlayan dini kurumların bulunması, koruma planının yine bu doğrultuda geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Yörede sosyal dokunun farklılaşması sebebiyle oluşan kültürel kopukluk, fiziksel çevrenin bozulmasına da yolaçmış ve yörenin konut bölgesi olarak tercihini azaltmıştır. Koruma-geliştirme önerisinde makro ölçekte düşünülen öneriler, yörenin kültürel etkinliğini arttırarak bozulmayı hızlandıran etkenleri ortadan kaldırmaya yöneliktir. Bu amaçla belirlenen ilkeler şöyle sıralanabilir:

. Yörede korunması gereken iki temel öge vardır: Mevcut sosyal doku ve mekansal oluşumlar

. Korumanın yaşayan mekanlar oluşturularak sağlanacağı gerçeğinden hareketle etkin bir işlev verilmesi ve yörenin çevresindeki sosyal-ekonomik içeriğiyle bütünleşmesi sağlanmalıdır.

. Tarihi doku, sosyal yapı ve mekansal dokuyu tehdit eden işlevlerden arındırılmalıdır.

. Yörede mekansal boyuta zarar veren yeni yapı veya boş alan oluşumları kentsel bütünlüğü sağlayacak ölçülere getirilmeli veya doldurulmalıdır.

. Mevcut dokuya, yeni kentsel donatım ve servisler, görsel rahatsızlığı neden olmadan getirilmelidir.

. Olabilecek spekülatif baskıları önlemek amacıyla gabari, yoğunluk ve yapılanma sınırları saptanmalıdır.

. Mevcut yapıların uslup, biçim ve nitelikleri tipolojik analizlerle belirlenerek yeni önerilere esas teşkil edebilecek hale getirilmelidir.

. Mevcut binaların fiziksel durumları değerlendirilerek mümkün olan en az müdahale ile yeni işlevlere uygun hale getirilmelidir.

. Sağlıklaştırma ve restorasyon çalışmaları mevcut öğeleri zedelemeyecek şekilde gerçekleştirilmelidir.

. Yeni öneriler getirilirken karakteristik bütünlüğün bozulmamasına dikkat edilmelidir.

. Yörede bugüne gelen yol dokusu ve ulaşım ağını günümüz şehircilik ölçütlerine cevap verecek boyutlara getirmek üzere bir plan geliştirilmelidir.

4.1. YENİ KULLANIM ÖNERİLERİ, İŞLEVLER VE KULLANICILARIN BELİRLENMESİ

Köyiçi Mahallesi'nde korum-geliştirme önerisi yapılırken sosyal dokunun sürekliliğinin sağlanmasına özellikle dikkat edilmiştir. Yörenin bugün de devam eden kozmopolit yapısı, getirilecek fonksiyon önerileriyle özgün halini koruyabilir. Bu nedenle konut birimlerinin bir çoğuna dokunulmamış, bugünkü işlevler aynı bırakılmıştır. Köyiçi Mahallesi'nin sosyal niteliği ve mekansal bütünlüğünü sağlaması, binaların konut olarak kullanılması ile mümkündür. Çünkü bu yapıların esas işlevi başından beri "konut"tur.

Binaların bazılarında zemin katlara getirilecek yeni işlevlerin sosyal ve mekansal dokuya yüklenmeyecek nitelikte olmasına çalışılmıştır. Bu amaçla getirilen kültürel, sanatsal etkinlikler ve atölye çalışmalarını kapsayacak işlevlerin uygun olduğu düşünülmüştür. Konut girişleri sokak mekanlarından verilirken atölyelere, oluşturulan arka bahcelerden ulaşılması sağlanmış, böylece konut-işyeri trafiğinin birbirini zedelemesi önlenmeye çalışılmıştır (Pafta 15.).

Bu arada yörede bulunan imalathane, depo marangoz atölyesi gibi niteliksiz işlevlerin temizlenmesi yoluna gidilerek bunların oluşturduğu mekansal bozulmaların da önlenmesine çalışılmıştır.

Köyiçi Mahallesi'nin özgün yapı tarzını içeren sokaklar üzerinde, günümüzün kentsel gereksinimi olan bir alış-veriş merkezi ve bir mahalle meydanının oluşturulmasına çalışılmış; kentsel ölçekte uygun bir meydan düzenlemesine mahalle boyutunu zedelemeyecek boş alanlarda çözüm aranmıştır.

Köyiçi mahallesi'ni İstasyon Caddesi'ne bağlayan kısmen boş alanda tarihi doku ile kentsel mekan arasında oluşturulan geçiş alanı daha geniş kitlelere hizmet edecek sosyal-kültürel aktiviteleri içermektedir. Bu yapılaşmanın tarihi doku ile kesistiği yerlerde sit ölçeğini bozmayacak doku önerileri getirilmiştir (Pafta 17.). Daha çok yeşil alan ve peyzaj düzenlemeliyle meydanlardan oluşan kentsel merkez, Bademli Sokağa doğru gidildikçe etkili bir kültür merkezine dönüşmektedir (Pafta 14.).

4.2. KENTSEL İLİŞKİLER VE ÇEVRESEL STANDARTLARIN BELİRLENMESİ

Köyiçi Mahallesi'nin Yeşilköy içindeki kentsel ilişkisi ve çevresel standartları yönünden değerlendirilmesi, ulaşım, yoğunluk, doku, gabari v.b. nitelirler açısından yapılmıştır.

Köyiçi Mahallesi'nin en doğal ulaşım arteri deniz yoludur. Bugün Köyiçi'nin aktivitesini kaybetmesinin başlıca nedenlerinden biri de ulaşım artarlarını uzak kalmasıdır. En önemli ulaşım arteri olabilecek deniz-yolu kullanılmamakta, kara ulaşımı da İstasyon Caddesi'nden Florya'ya devam ederek sahile uğramamaktadır. Bu durumda Köyiçi Mahallesi kıyıda ancak ulaşımı etkileyecek işlevlere bağlı olarak gelişecek bir yerleşim durumundadır.

Köyiçi yerleşiminin iç sokakları araç trafiğine elverişli olmaması nedeniyle taşıtların, önerilen sit alanının dışında oluşturulacak toplu otoparklarda bırakılması ve bölgenin tarihi çevre koruma çalışmalarının çoğunda olduğu gibi yayalaştırılması tercih edilmiştir. Yörede araç trafiğine en fazla ihtiyaç gösteren lokantaların araç girişleri sahilden verilerek mevcut dokuyu zedelemesi önlenmiştir.

Mimari mekanların Köyiçi'ndeki boyutları, Çamönü Sokak'tan hemen sonra başlayan İstasyon Caddesi'ndekilere oranla oldukça küçüktür. Bu nedenle mekansal boyut, Köyiçi'nde tespit edilen yapılara bağlı olarak oluşturulmuştur. Burada doku bütünlüğünü bozan boş alanlar bu boyutlar esas alınarak doldurulmuştur (Pafta 14.).

Mahalle ölçeğinde yer alan anıtsal binaların -ki bunların tamamı dinsel yapılardır- ortaya çıkarılması ve bu yapılara bazı mekansal yönelmelerin sağlanması amacı ile, sokak boyutunda peysaj ve meydan düzenlemeleri yapılmıştır. 1967 tarih ve 340133495-4017 sayılı imar planında Yeşilköy genelinde yoğunluk olarak %25 bina sahası belirlenmiş ve 9.50, 15.00 m.'lik gabari ile brüt 550-600 kişilik yoğunluk önerilmiştir.

Bu durum, özellikle parsel genişliği oldukça az olan Köyiçi Mahallesi'nde yeni binalarını yapımı için parsel birleşimine gidilmesine ve geleneksel dokunun değiştirilmesine neden olmaktadır. Yoğunluğun artmasını destekleyen imar planının yörede mekansal ve sosyol bozulmaları zorlayacağı dikkate alınarak, öneri planda gabari ve yoğunluk sınırlamaları getirilmesi, makro düzeyde ele alınan ilkeler arasında belirlenmiştir. Bu gabari kabullerine ilişkin örneklemeler 1/200 plan ve cephe önerilerinde verilmiştir.

Koruma planında yörenin tarihi dokusunun olabildiğince az zedelenmesi amacıyla, özellikle otopark ulaşımı açısından yünümüz şehircilik normlarına göre bin sakınca

oluşturmasına rağmen, yukarıda da vurgulandığı gibi araçların dar sokaklara girmesinin engellenmesi ve böylece bu sokakların yayalaştırılması önerisiyle sokakların olduğu gibi kalması sağlanmıştır. Mevcut sokaklar, sadece servis imkanı verebilmek ve ancak ambulans, itfaiye v.b. gibi zorunlu hallerde kullanılmak üzere trafiğe açılabilir. Biraz zor olmakla birlikte, sokaklarda bugünkü asfalt kaplama kaldırılarak, İstanbul'un geleneksel sokak döşemesi olan parke-taş dokunun getirilmesi önerilmiştir. Bu öneri yörede 18-20 yıl öncesine kadar taş kaplama yolların varlığının belirlenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Yollar tamamen yaya yolu olacağından kaldırım yapılmasına gerek olmadığı düşünülmüştür.

Sokak ölçeğinde elektrik ve telefon direkleriyle bunların her binaya ulaşan kablolarının, binaların görünümünü bozduğu görülmüş ve bunların yeraltına indirilmesi önerilmiştir. Aydınlatma amacıyla kullanılacak armatürlerin bina cephelerine monte edilecek ve görsel bütünlüğü bozmayacak küçük elemanlar olmasına dikkat edilmiştir.

Oluşturulan meydancıklar ve parklarla sokakların monotonluktan kurtarılması ve yeşile daha fazla olanak verilmesi amaçlanmıştır. Önceden denize ulaşan Mirasyedi ve Çamönü Sokakları bugün binalarla kapanmış durumdadır. Bu binalardan birinin vakıf arazisine oturmuş, yasal dayanağı olmayan bir yapı olması da gözönüne alınarak kaldırılması ve buradan kilise aksında sahile ulaşımın sağlanması uygun görülmüştür (Pafta 14.).

4.3. KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA İÇİN ÖNGÖRÜLEN MİMARİ İLKELERİN VE MÜDAHALE BİÇİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Koruma planı oluşturulurken gözönüne alınan ilkeler, iki önemli grupta toplanmıştır. Bunlardan ilki, mevcut tescilli binalara müdahale biçimini ve önerilecek fonksiyonları belirlerken, ikinci grup yeni yapılaşmanın bu dokuyla bütünleşmesini nitelemektedir.

Mevcut dokunun sıhhileştirilerek korunması ile yeniden yapılması hallerinde olabilecek ekonomik yaptırımların önemli etkisi vardır. Bu konuda maliyeti etkileyen harcamalar karşılaştırmalı olarak ele alınarak müdahale önerileri için kabuller belirlenebilecektir.

İnşaat sektöründe proje giderleri gerek koruma halinde, gerekse yeni yapım halinde eşdeğerde olmaktadır. Sıhhileştirme ya da bina iç bölmelerinin yer değiştirmesi halinde proje bedelleri, harçları ve vergilendirmeler eşderlidir.

Özel sektör girişimcisi eliyle yenilenen tarihsel kenti korumanın ekonomik boyutları tartışılırken korunulan yada sıhhileştirilerek kullanılacak olan yapıya toplumun talebi gözönüne alınmalıdır. Toplumdaki tarihsel bilincin eksik olması yeni olan talebi eskiye olandan daha fazla hale getirir. Bu nedenle tarihsel bilincin yüksek olmasıyla koruma hem özel sektöre kar sağlamakta hem de ulusal servet korunmakta ve çevre değerleri yitirilmemektedir.

Teknik açıdan malzeme darlığı ve çeşit yetersizliği sıhhileştirme maliyetini arttırmaktadır. Yeni yapımda malzeme seçimi standart hale gelmiştir. Oysa sıhhileştirme halinde başarılı olabilmek için malzeme seçimlerinin isabetli olması, eski malzeme ile yenilerininnin uyuşabilmesi gerekmektedir.

Sıhhileştirilerek korumada yeni yapıma oranla maliyetler daha az onarım süresi daha kısadır. Bu durum sermayenin daha kısa zamanda gelir getirmesini sağlamaktadır.

Mevcut dokularda sıhhileştirme ya da yıkarak yapım halinde su, elektrik, yol gibi altyapı maliyetleri söz konusu değildir.

Arazi kullanım yoğunluğunun sabit olduğu tarihsel çevrelerde koruma seçenekleri kagir ve ahşap yapılara göre değişmektedir. Kagir yapılarda taşıyıcı strukturunu korunarak diğer kısımların yenilenmesi maliyeti azaltmaktadır [69]. Bu veriler Köyiçi Mahallesi'nde önerilecek koruma ve yeni yapılaşma ilkelerini de belirlemektedir.

Köyiçi'nde mevcut binaların önemli bir bölümü taşıyıcı sistemiyle birlikte müdahale gerektirecek durumdadır. Özellikle ahşap olan binaların bir kısmı yıkılıp yeniden yapılacak durumdadır. Bu sebeple bu tarzdaki yapılarda, müdahale edildiğini gösterecek bir sistemle benzer malzemeleri kullanarak onarım ve yenilemenin yapılması önerilmektedir. Bazı mülk sahiplerince yapılan onarım çalışmaları sonunda betonarme sistemle yapılan ve bazen üzeri ahşapla kaplanan tescilli binalar görülebilmektedir (Örneğin 13-B, 14 Parsel No'lu Binalar). Bu tür binalarda iç kullanımlar ve buna bağlı olarak plan özellikleri de tamamen değişmiştir. Bu nedenle müdahale edilecek binalarda mümkün olduğunca plan tipine uygun fonksiyon önermek, bu niteliği bozmamak esas alınmıştır.

Kagir ve taş binalar daha az müdahale ile restore edilebilecek haldedir. Kullanılacak malzeme yine özgün malzemeye yakın bir doku ve tekstürde olmalı ama müdahale izleri görülebilmelidir.

Bu binalara özellikle yeni fonksiyonlardan dolayı gelebilecek ekler eski malzemeyle görsel ve kimyasal uyum sağlayacak çağdaş malzemelerden olabilmelidir. Böylece mevcut yapı stoğundan olabildiğince yarar sağlanacaktır.

Bilindiği gibi mevcut dokunun mimari karakteristiğinin belirlenebilmesi ve yeni yapılaşmalarda bu özelliklerin yorumlanarak kullanılabilmesi amacıyla tescilli binaların 1/100 ve 1/200 ölçeklerde ve bu ölçeklerin gerektirdiği hassasiyetle rölöveleri alınmıştır. Tescilli binalardaki bozulmalardan özellikle cephede olanlarına müdahale edilmesi gerekli görülmüştür. Tescilsiz olan diğer binalar 8-10 yıl öncesine dayanan yeni ve niteliksiz yapılar olduğundan özel bir tespit çalışması gerektirmemiş, sadece 1/200 ölçekte hazırlanan silüetlerde gabari-leriyle yer almışlardır (Pafta 9., 10., 11., 12., 13.).

Tablo IV-1.

Müdahale Niteliği	Kod	Bina Sayısı	%
Cephe Yenileme	C.Y.	7	12.5
Cephe Giydirme	C.G.	2	3.57
Tamamlama, Cephe Giydirme	Tam,C.G	2	3.57
Cephe Ünerisi, Sıhhileştirme	C.Ö.S.	11	19.64
Temizleme, Sıhhileştirme	Tem,S.	13	23.2
Sıhhileştirme	S.	4	7.14
Cephe Ünerisi, Kat İndirimi	C.Ö,K.İ.	4	7.14
Yeniden Yapma	Y.Y.	3	5.35
Yeni Öneri	Y.Ö.	10	17.85

Yörede yapılan öneri koruma planı genel olarak tescilli binaların özgün olduğu kabul edilerek gerçekleştirilmiştir. Planın gerçekleştirilmesini önleyecek çeşitli ekonomik ve yasal sorunlar düşünülmüş ve mümkün olabilecek en optimum çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

Bu nedenle mevcut binalar sokak bütününe önemli ölçüde zarar getirmiyorsa sadece cephe müdahalesi önermek yeterli görülmüştür. Çephe müdahaleleri de üç ayrı nitelikte düşünülmüştür.

Doluluk-boşluk oranı olduğu gibi kalmış, ama malzemesi eskimiş ve bozulmuş olan binalarda sadece cephe yenileme önerilmiştir. Bu tür yenileme binaların yaklaşık %12.5'i için gerekmektedir. Özellikle tescilli binaların cephelelerinde oluşturulan değişiklikler tespit edildiğinde mevcut kalıntıların yardımıyla özgün cepheye yakın öneriler geliştirilmiştir. Bu tür müdahaleler cephe önerisi adı altında toplanmakta ve binaların %26.7 kadarına gerektiği görülmektedir (Tablo IV-1). Daha çok yeni ve çok katlı binalarda görülen cephe biçimlenişlerinden yörenin cephe tipolojisine uygun olmayanlar için cephe silüetlerinde mevcut yapılarla uyum sağlayabilecek yeni malzemelerle cephe giydirme yöntemine gidilmiştir. Yeni

binaların yoldan çekilerek inşa edilmiş olması bu tür müdahalelere olanak sağlamaktadır. Cephe giydirme, bazı do-ku boşluklarını tamamlamada da kullanılmıştır.

Köyiçi Mahallesi'nde yeni yapılar dışındaki her bina sıhhi donatısı açısından yetersizdir. Bu nedenle müdahale tarzının önemli bir bölümünü sıhhileştirme almaktadır. Binalara çeşitli dönemlerde eklenen niteliksiz bölümler, sonradan açılan pencere ve kapılar da bu müdahalenin devamı olarak temizleme ile düzeltilmiştir. Yörede toplam sıhhileştirme müdahalesi %49.98 oranını bulmaktadır.

Binalarda, mülkiyet sorunları gözönüne alınarak kat indirme şeklindeki müdahalelere mümkün olduğunca az yer verilmiştir. Bu şekilde müdahale edilecek dört bina bulunmaktadır.

Yörede yeni bina inşa edilmesi iki temel biçimde önerilmektedir. Tescilli binaların onarılamayacak olanları yıkılıp mevcut hali korunarak yeniden yapılacaktır. Sokak silüetinde bulunan boş parsellerde ise eski dokuya uyum sağlayacak ve silüetin devamlılığını sürdürecektir. Bu binaların özellikle cephe biçimlenişleri mevcut binaların oran ve boyutları yorumlanarak oluşturulmaya çalışılmıştır (Pafta 19., 20.)

Bu yeni binaların eski yapılarla birlikte oluşturduğu kentsel hacim ve dış mekanlar, önerdikleri görsel değerler ve kullanım biçimleri önemli bir tasarım girdisi şeklinde ele alınmış ve genel çizgilerle malzeme seçiminde çağdaşlık korunarak geleneksele uyum sağlama eğilimine gidilmiştir. Bu endişelerle oluşturulan mimari, kentsel mekana ve biçime tarihsel anlam katan eski dokunun çizgilerini belirginleştirmek amacını gütmektedir.

Alt yapı sorunları için mahallerin makro ölçekte Yeşilköy bünyesinde gerçekleştirilen kanalizasyon ve temiz su şebekesine bağlanması, çözümün Köyiçi Mahallesi

boyutlarında aranmaması düşünülmektedir.

4.4. KORUMA VE YENİ YAPILAŞMA İÇİN ÖNGÖRÜLEN ÖRGÜTLENME VE FİNANSMAN MODELİ'NİN BELİRLENMESİ

Köyiçi Mahallesi'ne getirilebilecek Örgütlenme ve Finansman modeli belirlenirken dikkate alınması gereken önemli faktörlerden biri yerleşmenin üçte birini vakıf arazilerinin oluşturmastır. Bu önemli faktör koruma modelinin uygulamaya dönük yasal ve ekonomik sorunlarını temelden etkilemektedir.

İtalyan kilisesi'ne ait mülklerin bulunduğu parsellerde restorasyon ve yenileme çalışmaları, kilise bünyesinde olabilecek kabullerle gerçekleştirilebilecektir. Çünkü arazi Vatikan'daki Papalık Kurumu'na satın alınmıştır.

Aynı durum Rum ve Ermeni Kiliseleri'nde geçerli değildir. Bu kurumlarda araziler Boğos Bey Dadyan tarafından vakıflara bağışlanmış ve daha sonra cemaatlerin çoğalmasıyla, ilgili cemaate ait yerler haline gelmiştir. Bu alanlar bugün azınlıkta bulunan etnik gruplara ait mülkler olarak değerlendirildiğinden restorasyon ve onarım imkanları oldukça sınırlıdır.

Yörede barınan ailelerin önemli bir bölümü, geliri kısıtlı kiracı grubuna dahildir. Bu durum yalnız tescilli binalar ele alınarak yeniden incelendiğinde daha da önem kazanmaktadır.

Bütün bu veriler yörede kendiliğinden bir restorasyon faaliyetinin olmayacağını göstermektedir. Buradaki örgütlenme modelinin iki ayrı sistemde gerçekleştirilmesi önerilmektedir:

Tespit edilen sınırlar içinde bulunan tescilli binaların tespit, rölöve ve restorasyon işleri yerel mimarlardan oluşacak bir gruba verilebilir. Bu işlem yerel

yönetim eliyle yaptırılırsa daha etkin olacaktır. Çünkü Yeşilköy'ün diğer yörelerinde halkın müteahhitler aracılığıyla restore ettiği örnekler görülmektedir (Fotoğraf 18.). Ama Köyiçi'ndeki binaların boyut olarak da küçük olması özellikle yatırımcı grubu düşündürmekte, daha yüksek kar amacıyla bu bölgeye fazla yaklaşılmamaktadır. Köyiçi'nin sosyal-kültürel merkez niteliğinde bir alana dönüştürülmesiyle yapılacak harcamalar için daha geniş kitlelerden ve yerel yönetimden mali yardım sağlanması imkanının artacağı düşünülmüştür.

Sonuçların değerlendirilmesi ve korumada müdahale kriterlerinin belirlenmesi aşamasında, bu gruba gereğinde konularında uzman mimar, şehirci, ekolojist, sosyolog v.b. uzmanların eklenmesi olumlu sonuçlar getirecektir.

Finansman sağlanması konusunda, devletin hep söylenegelen konut fonu gibi özel fonlarla kanalize edebileceği gelirler ve bazı özel kuruluşların desteklerinin ağırlık taşınması düşünülmüştür. Anketlerden anlaşılabileceği üzere yöre halkının alınacak kredileri daha sonra geri ödeyebileceği ama müdahalenin yapılacağı süre içinde toplu olarak veremeyeceği gözününe alınacak olursa, restorasyon için gereken toplu paranın başka kaynaklardan karşılanması gerektiği görülmektedir.

Bu yatırımın ivedilikle gelir getirecek bir sisteme bağlı olması gerektiğinden hareketle, planda konaklama üniteleri, misafirhaneler ve stüdyo evler önerilmiştir. Özellikle vakıf binalarında etkili olabilecek bu işlevler geri ödemelerde oldukça dengeli sonuçlar getirecektir. Vakıflar bu alanlardan elde edilecek gelirlerle kendi bünyelerinde bulunan ve konut olarak kullanılan binaların da geri ödemelerini yapabileceklerdir. Diğer konut sahiplerinin de uzun vadede geri ödemeleri karşılamaları mümkün olacağından sistemin işlerlik kazanabileceği söylenebilir.

SONUÇ

Bilindiği gibi çeşitli uygarlıkların beşiği olan Türkiye, dünya tarihi açısından özel değer taşımaktadır. Bu nedenle ülkemiz tarihi ve kültürel mirasının önemle ele alınması gerekmektedir. Ancak, bu önemli kültür birikimlerinin ortaya çıkarılması ya da yaşayan mekanlar haline getirilmesi için gerçekleştirilen girişimler yanlış uygulanıyorsa, olumsuz sonuçlar çok kısa sürede kendini gösterecektir. Böyle bir durumun dönüşü yoktur, giden bir daha geri getirilemeyecek, köklü bir geçmiş olacaktır. Bu durum gelecekte de kültürle zenginleşecek, güçlenecek bir ekonomik yapıyı ortadan kaldıracaktır. İster sanayi, ister turizm yatırımı olsun, yapılan ya da yapıyacak olan bütün ön araştırmalar tarihsel, kültürel açıdan değerlendirilmediği sürece, sonuçlar hep olumsuz kalacaktır.

Kentsel gelişim eğilimlerinin saptanması sırasında dikkate alınacak bu değerler, koruma planlarında da yaşayan senaryolarla günlük yaşama dahil edilmelidir. Çünkü korumaya alınan kentsel sitlerin işlevsel olmaması ve bu nedenle de yaşamaması, hem korumanın amacını saptırır hem de ekonomik yüklemeleri beraberinde getirir. Kültürel değerlerin ve özellikle kentsel ölçekte kullanılabilecek olan mimari öğelerin şehir yaşamına aktif olarak katılması, varolan bina stoklarını kullanmak açısından da ekonomik ve pratik bir çözüm olmaktadır.

İstanbul'da kültürel değerler çok uzun süren bir kültür birikiminin sonunda oluşmuştur. Bu öylesine yoğun bir birikimdir ki, bugün üzerine koyabileceğimiz sadece yeni kültürel aktiviteler olabilecektir. Geneldeki koruma kuramı kargaşası içinde giderek tarihten gelen

niteliklerini yitirerek, ilkel bir faydacılığın taşralı işgaline uğrayan İstanbul'un geriye kalan sınırlı kent-sel sitlerinin kurtarılmaları için koruma bölgeleri, bu gölgeye uygun ekonomik ve sosyal yapı, temizleme-koruma yapılacak alanların saptanması gibi hedefler belirlenerek, bunları kent bütünü içinde dikkate alarak değerlendirilen özel bir İstanbul Koruma-İmar Yasası çıkarılmalıdır. Bu şekilde İstanbul tarihi ve doğal çevresiyle yüzlerce yıllık kent kültürüyle yaşayan, sınırları belirli bir kültür merkezi haline gelebilecek ve bu değerlerini sonraki kuşaklara iletebilecektir.

Tez kapsamına alınan Yeşilköy yöresi başından beri vurgulandığı gibi tarihi sit alanının dışında olmasına rağmen, bir sayfiye yerleşmesinin kültürel değerlerini yansıtması açısından önemlidir. Bu çalışma, benzer nitelikteki yerleşim korunmasına örnek olabilmesi amacıyla olabildiğince çok boyutlu tutulmuş ve her aşamada önerilerin gerçekleştirilebilir türden olmasına özen gösterilmiştir.

KAYNAKLAR

- [1] SUNALP, A., "1975 Amsterdam Tüzüğü", İaç, 1987/5, s.68.
- [2] TEOMAN, S., "Anıtların ve Kentsel Sit Alanlarının Saptanmasında Esas Oluşturacak Değerler Sistemi", İaç, 987/5, s.72
- [3] AKIN, N., "Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunları", Mimarlık, 1988/2, s.41
- [4] ERSEN, A., "Kentsel Sitlerde Bozulma Nedenleri ve Temizleme Önerileri", İaç, 87/7, s.41
- [5] TEOMAN, S., "Anıtların ve ...", s.72
- [6] TUNCAY, A., "Eski Vakıf Hükümlerimiz ve Vakıflarla İlgili Bazı İnceleme ve Sorunlar", Yıldız Sarayı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1984, s.293
- [7] "YEŞİLKÖY", Alman Arkeoloji Enstitüsü Arşivi, s.1
- [8] "AYASTAFANOS" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1944, Cilt 1, s.55
- [9] "YEŞİLKÖY", Alman ...", s.2
- [10] "RUM KİLİSESİ"
- [11] "YEŞİLKÖY", ay. es., s.1
- [12] "YEŞİLKÖY", ay. es., s.1
- [13] MAMBOURY, E., İstanbul Touristique, İstanbul, 1951, s.569
- [14] OGAN, A., Requiem Hafriyatı, Aya Maria Pammakaristos, Fethiye Camii Belleteni, İstanbul, 1971, s.27
- [15] MAMBOURY, E., ay. es., s.568
- [16] KÖMÜRCÜYAN, Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi 18. Asırda İstanbul, Tercüme, Hrand D. Andreasyan, İ.Ü. Ede. Fak. Yayınları, İstanbul, 1957, s.28
- [17] KÖMÜRCÜYAN, E. Ç., ay. es., s.28

- [18] SCHRADER, F., "Constantinopel", Tübingen, 1917, s.114
- [19] VON HAMMER, "Constantinopolis und Bosphorus, Peşte, 1822, Cilt 2, s.10
- [20] VON HAMMER, ay. es., s.32
- [21] EVLİYA ÇELEBİ, Seyahatname, İstanbul, 1314, Cilt 1, s.26
- [22] VON HAMMER, ay. es., s.7
- [23] İKİ NOKTA ARAŞTIRMA MERKEZİ, Bakırköy Rehberi, İstanbul, 1988, s.179
- [24] "AYASTAFANOS" Maddesi, ay. es., s.55
- [25] EVYAPAN, G.A., "Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri", O.D.T.Ü., Ankara, 1972. s.48
- [26] EVYAPAN, ay. es., s.52
- [27] İNCİCYAN, P. G., İstanbul Tarihi 18. Asırda İstanbul, Tercüme, Hrand D. Andreasyon, İstanbul, 1976, s.92
- [28] İNCİCYAN, P. G., ay. es., s.94
- [29] VON HAMMER, ay. es., s.15
- [30] İNCİCYAN, P. G., ay. es., s.108
- [31] İSTANBUL FENER RUM PATRİKHANESİ ARŞİVİ
- [32] HOZIER, H. M., The Russo-Turkish War, London, Cilt V, s.916
- [33] "YEŞİLKÖY", Alman ..., s.5
- [34] "AYASTAFANOS", Maddesi, İslam Ansiklopedisi, ay. es., s.56
- [35] "AYASTAFANOS'DA HAREKET ORDUSU VE MİLLET MECLİSİ" Maddesi, İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, 1960, Cilt 3, s.1491
- [36] İSTANBUL BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ ARŞİVİ
- [37] ay. es.
- [38] "İSTANBUL'UN TARİHİ SULARI", Tarih Boyunca İstanbul Suları ve İstanbul Su ve Kanalizasyon Sorunu, İSKİ Yayınları, İstanbul, 1983, s.22
- [39] BAKIRKÖY BELEDİYESİ ARŞİVİ

- [40] MAMBOURY, E., ay. es., s.212
- [41] VON HAMMER, ay. es., s.6,7,8
- [42] GALLAND, A., İstanbul'a Ait Hatıralar (1672-1673), Şerhlerle Yayınlayan: Charles Schefer, Çeviren: Nahit Sırrı Örik, Ankara, 1949, s.70
- [43] JOURNAL DE CONSTANTINOPLE, 19 Ekim 1848 Sayılı Nüsha
- [44] JOURNAL DE CONSTANTINOPLE, 29 Şubat 1852 Sayılı Nüsha
- [45] ES, H. F., "Yeşilköy Ayastafanos İken", Yıllar Boyu Tarih, 84/3, s.28,29
- [46] BAŞGELEN, N., "Yeşilköy", Turing Belletini, 84/70, s.13,14
- [47] "AYASTAFANOS DENİZ HATTI", Başlıklı Makale, Servet-i Funun Dergisi, Sayı 844
- [48] DARKOT B., TUNCEL M., Marmara Bölgesi Coğrafyası, İ.Ü. Yayınları, İstanbul, 1981
- [49] KARKAR, Y. N., Railway Development İn Tha Ottoman Empire 1856-1914, Vantage Press, Newyork, s.109,110
- [50] "YEŞİLKÖY", Alman Arkeoloji, s.4
- [51] LEVAND HERALD, 13 Şubat 1872 Tarihli Nüsha
- [52] LEVAND HERALD, 24 Şubat 1871 Tarihli Nüsha
- [53] LEVAND HERALD, 24 Temmuz 1871 Tarihli Nüsha
- [54] BAŞGELEN, N., ay. es., s.11
- [55] BAKIRKÖY BELEDİYESİ ARŞİVİ
- [56] DENEL, S., Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım Ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri, O.D.T.Ü., Ankara, 1982, s.44
- [57] ASLANOĞLU, İ. N., 1923-39 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Sosyal, Ekonomik, Kültürel Ortam Değişimi ve Mimarlığa Yansıması, O.D.T.Ü., Ankara, 1980, s.1
- [58] DENEL, S., ay. es., s.42
- [59] DENEL, S., ay. es., s.42
- [60] DENEL, S., ay. es., s.44

- [61] ASLANOĞLU, İ. N., ay. es., s.1
- [62] ASLANOĞLU, İ. N., ay. es., s.1
- [63] ASLANOĞLU, İ. N., ay. es., s.2
- [64] "YEŞİLKÖY", Alman Arkeoloji..., s.2,3
- [65] ANITLAR YÜKSEK KURULU ARŞİVİ
- [66] TUNCAY, A., Eski Vakıf Hükümlerimiz ve Vakıflarla İlgili Bazı İnceleme ve Sorunlar, Yıldız Sarayı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1984, s.292
- [67] NAYIR, Z., "Boloğna Tarihi Merkezi Koruma Çalışmaları", Çevre, Sayı 3
- [68], Capuccinorum Instituti, Apostolici Olientis, ANNUS XXV, 1908, Preprietas Instituli Apostolici Orientis, s.15,16
- [69], Economic and Social İnpllications of The Conservation of Architectural Heritage, Commitee on Monuments And sites Symposiom I. Council of Evrope, 1974

YARARLANILAN ESERLER

AKIN, N., "Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar",
Mimarlık, 88/2

ANITLAR YÜKSEK KURULU ARŞİVİ

ASLANOĞLU, İ. N., 1923-39 Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Sosyal, Ekonomik, Kültürel Ortam Değişimi ve Mimarlığı Yansıması, O.D.T.Ü., Ankara, 1980

"AYASTAFANOS" Maddesi, İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1944, Cilt 1

"AYASTAFANOS Deniz Hattı" Başlıklı Makale, Servet-i Fünûn Dergisi, Sayı 844

"AYASTAFANOS'da Hareket Ordusu ve Millet Meclisi" Maddesi,
İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, 1960, Cilt 3

BAKIRKÖY BELEDİYESİ ARŞİVİ

BAŞGELEN, N., "Yeşilköy", Turing Belleteni, 84/70

DARKOT, B., TUNCEL, M., Marmara Bölgesi Coğrafyası, İ.Ü., İstanbul, 1981
1981

DENEL, S., Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlı Mekanlarda Değişim ve Nedenleri, O.D.T.Ü., Ankara, 1982

ERSEN, A., "Kentsel Sitlerde Bozulma Nedenleri ve Temizleme Önerileri"
İaç, 87/7

ERMENİ KİLİSESİ YILLIKLARI

ES, H. F., "Yeşilköy Ayastafanos İken", Yıllar Boyu Tarih, 84/3

EVLİYA ÇELEBİ, Seyahatname, İstanbul, 1314, Cilt 1

EVYAPAN, G. A., "Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri", O.D.T.Ü., Ankara, 1972

GALLAND, A., "İstanbul'a Ait Hatıralar (1672-1673)", Şerhlerle Yayınlayan: Charles Schefer, Çeviren: Nahit Sırrı Ürik, Ankara, 1949

HOZIER, H. M., The Russo-Türkish War, London, Cilt V

İKİ NOKTA ARAŞTIRMA MERKEZİ, Bakırköy Rehberi, İstanbul, 1988

İNCİCYAN, P. G., İstanbul Tarihi 18. Asırda İstanbul, Tercüme:
Hrand D. Andreasyan, İstanbul, 1976

İSTANBUL BUYÜK ŞEHİR BELEDİYESİ ARŞİVİ

İSTANBUL FENER RUM PATRİKHANESİ ARŞİVİ

"İSTANBUL'UN TARİHİ SULARI", Tarih Boyunca İstanbul Suları ve
İstanbul Su ve Kanalizasyon Sorunu, İSKİ Yayınları,
İstanbul, 1983

İTALYAN KATOLİK KİLİSESİ ARŞİVİ

JOURNAL DE CONSTANTİOPLE, 19 Ekim 1848, 29 Şubat 1852 Sayılı Nüshalar

KARKAR, Y. N., Railway Development İn The Ottoman Empire 1856-1914,
Vantage Press, Newyork

KÖMÜRCÜYAN, Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi 17. Asırda İstanbul,
Tercüme: Hrand D. Andreasyan, İ.Ü. Ed. Fak.
Yayınları, İstanbul, 1957

LEVAND HERALD, 24 Nisan, 24 Temmuz 1871 ve 13 Şubat 1872 Tarihli
Nüshalar

MAMDOURY, E., İstanbul Touristique, İstanbul, 1951

NAYIR, Z., "Bologna Tarihi Merkezi Koruma Çalışmaları", Çevre,
Sayı 3

OGAN, A., Requim Hafriyatı, Aya Maria Pammakaristos, Fethiye Camii
Belleteni, İstanbul, 1971

SANCTİ STEPHANİ İTALYAN KATOLİK KİLİSESİ ARŞİVİ

SCHRADER, F., "Konstantinopel", Tübingen, 1917.

SUNALP, A., "1975 Amsterdam Tüzüğü", İtaç, 87/5

SURP STEPANNUS ERMENİ KİLİSESİ ARŞİVİ

TEOMAN, S., "Anıtların ve Kentsel Sit Alanlarının Saptanmasında
Esas Oluşturacak Değerler Sistemi", İtaç, 87/5

TUNCAY, A., "Eski Vakıf Hükümlerimiz Ve Vakıflarla İlgili Bazı
İnceleme Ve Sorunlar", Yıldız Sarayı Vakfı
Yayınları, İstanbul, 1984

VON HAMMER, Constantinopolis und Bosphorus, Peşte, 1822

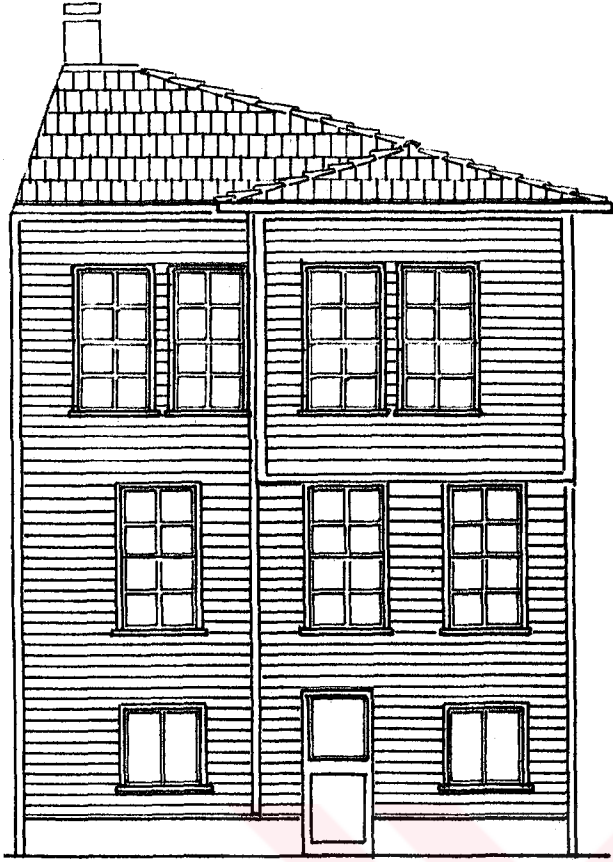
"YEŞİLKÖY", Alman Arkeoloji Enstitüsü Arşivi

YEŞİLKÖY MUHTARLIĞI DÜKÜMANLARI

Capuccinorum Instituti, Apostolici Orientis, ANNUS XXV, 1908,
Preprietas Instituli Apostolici Orientis, s.15,16

Economic and Social Implications of The Conservation of
Architectural Heritage, Committee On Monuments And Sites Symposium
I. Counscil of Evrope, 1974

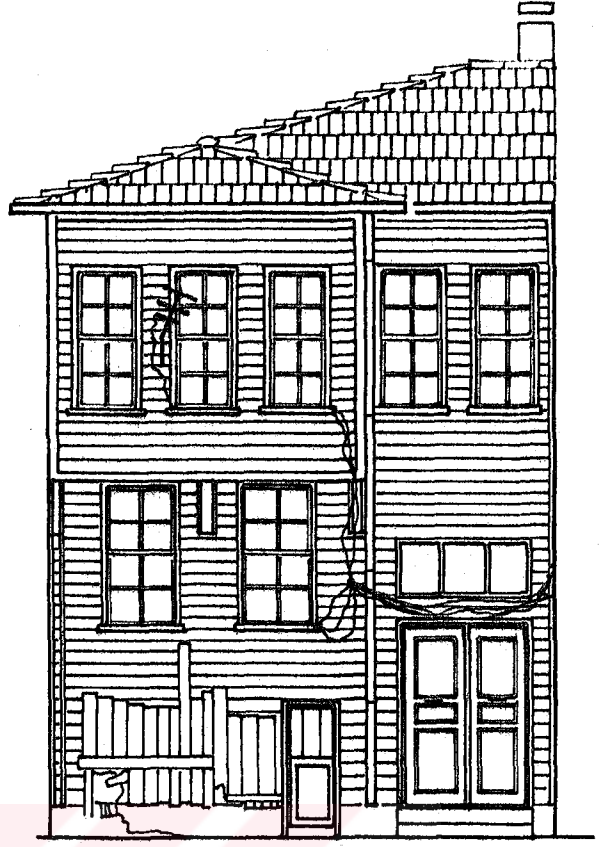
BAHÇE CEPHESİ

8.00

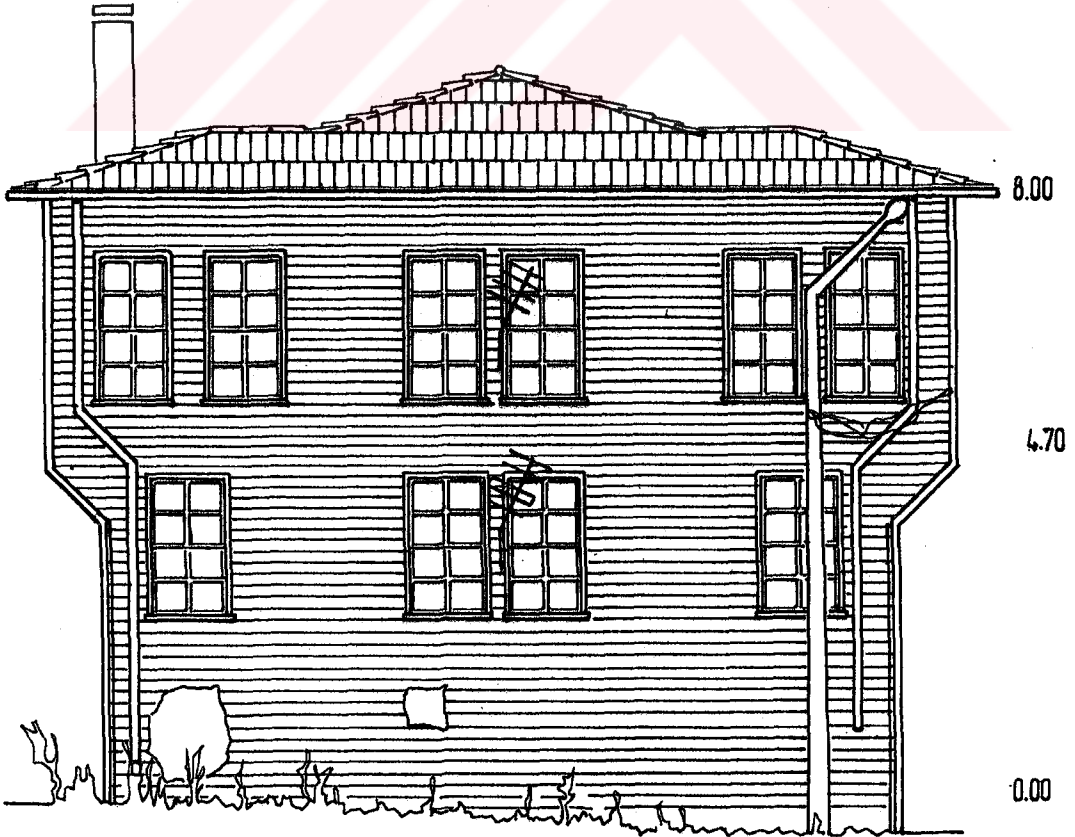
4.70

2.20

0.00

MİRASYEDİ SOKAĞI CEPHESİ

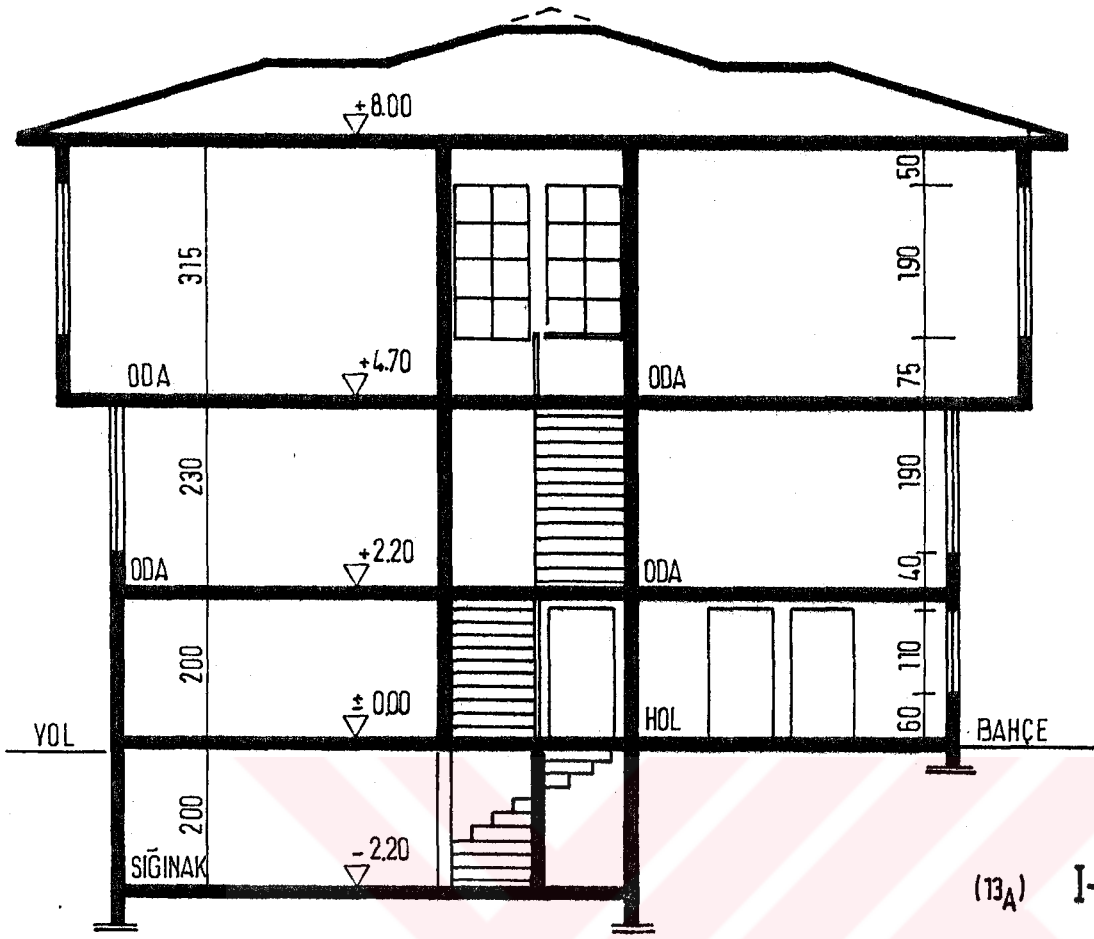

(13A) ÇARDAKLI SOKAĞI CEPHESİ

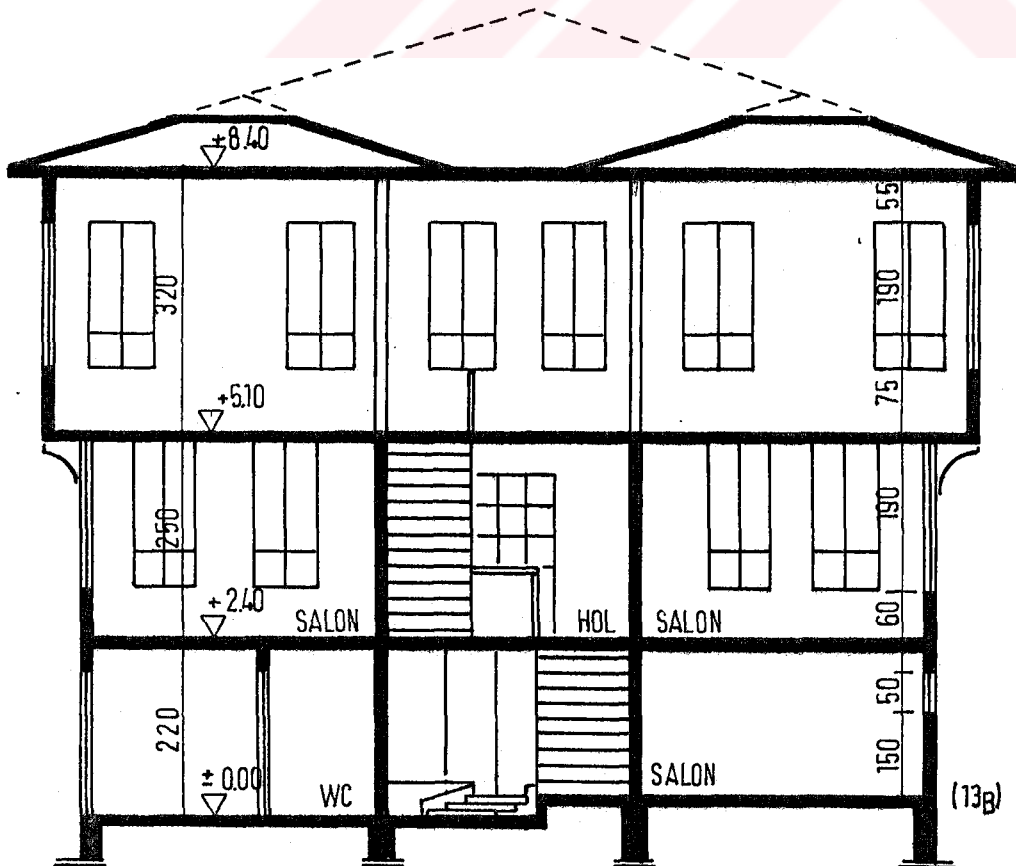
8.00

4.70

0.00

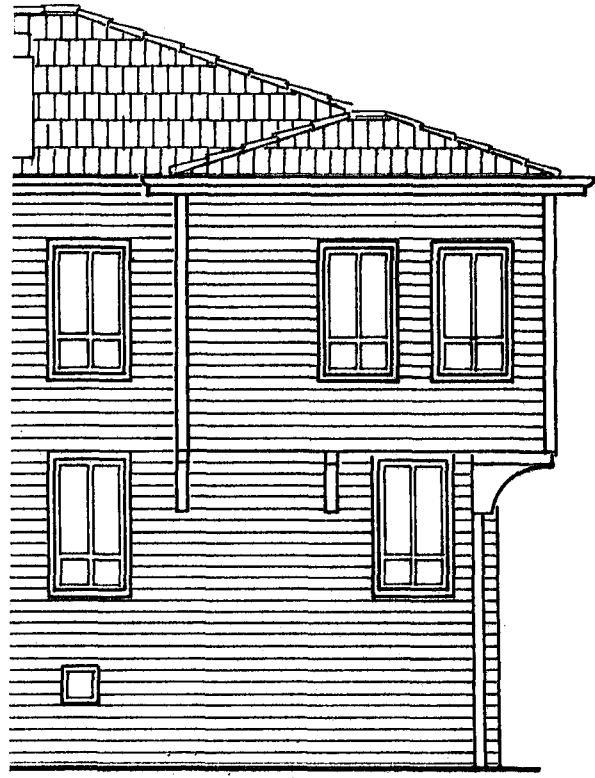

(13A) I-I KESİTİ

(13B) II-II KESİTİ

68

İNCİ ÇİÇEĞİ SK CEPHESİ

8.40

5.10

2.40

0.50

0.00

BAHÇE CEPHESİ

8.40

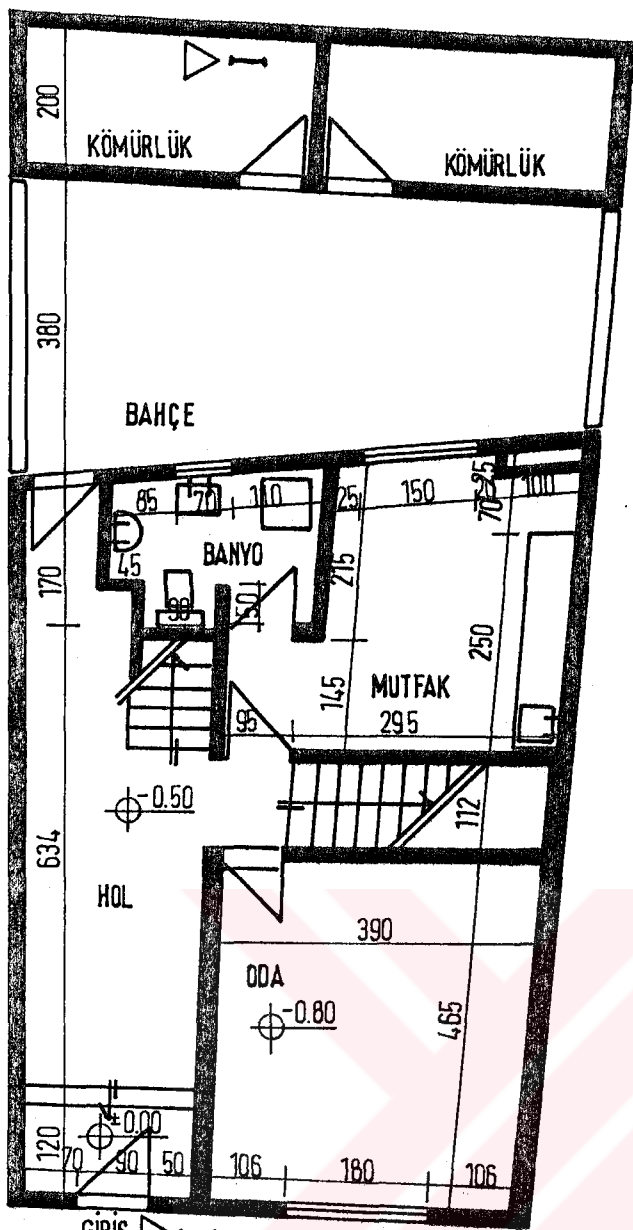
5.10

2.40

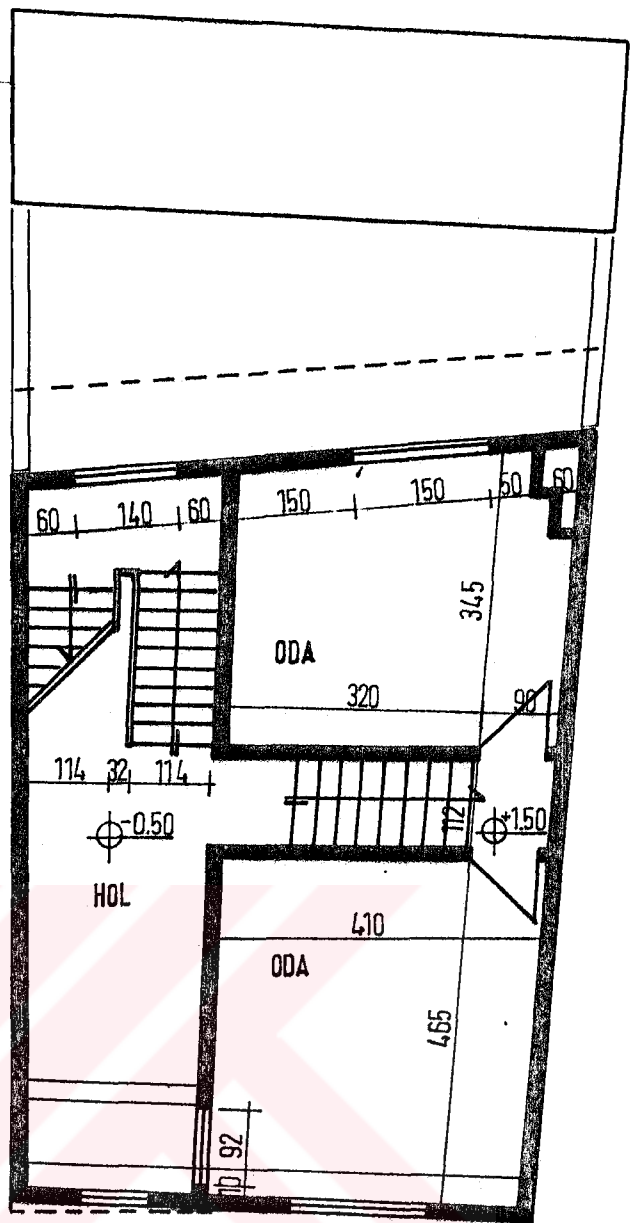
0.00

(13B) ÇARDAKLI SOKAĞI CEPHESİ

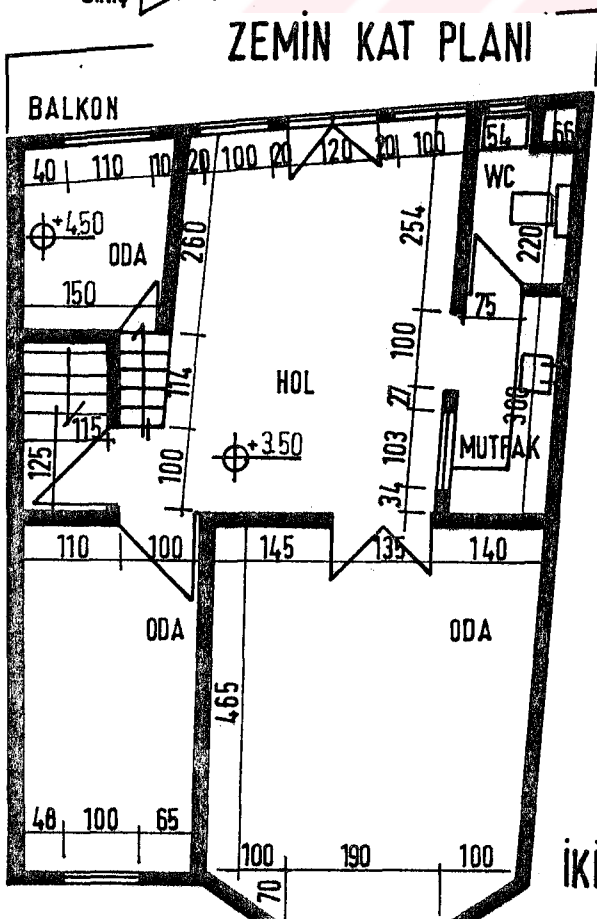
RÖLV: A.Y.K. ARŞİVİ

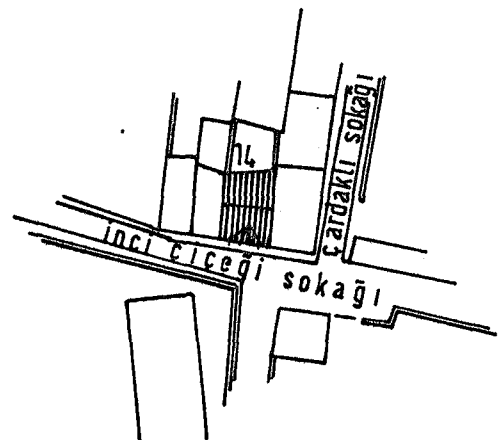
ZEMİN KAT PLANI

BİRİNCİ KAT PLANI

İKİNCİ KAT PLANI

PARSEL NO:14
KAPI NO : 23
MÜLKİYET :ÖZEL
RÖLV: MİM.F. YILDIRIM

İNCİ ÇİÇEĞİ SOKAĞI CEPHESİ

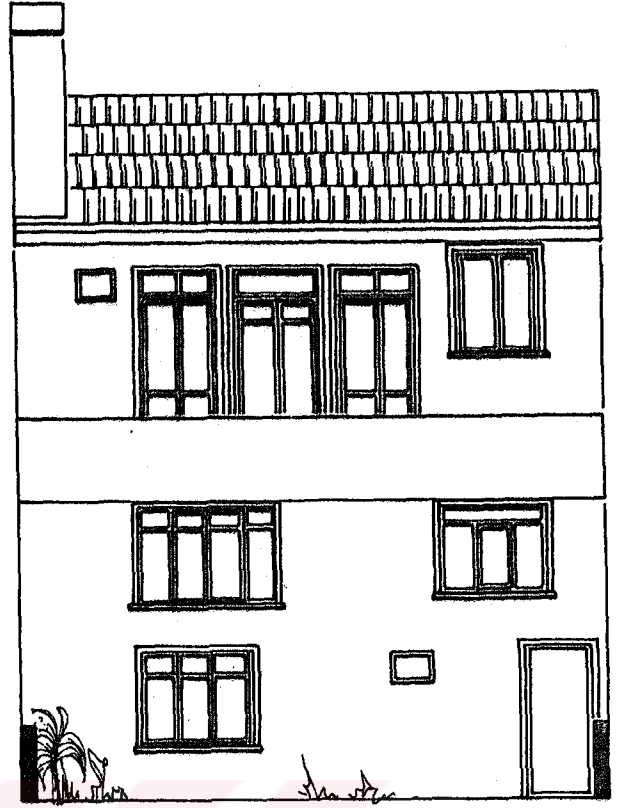
70

6.90

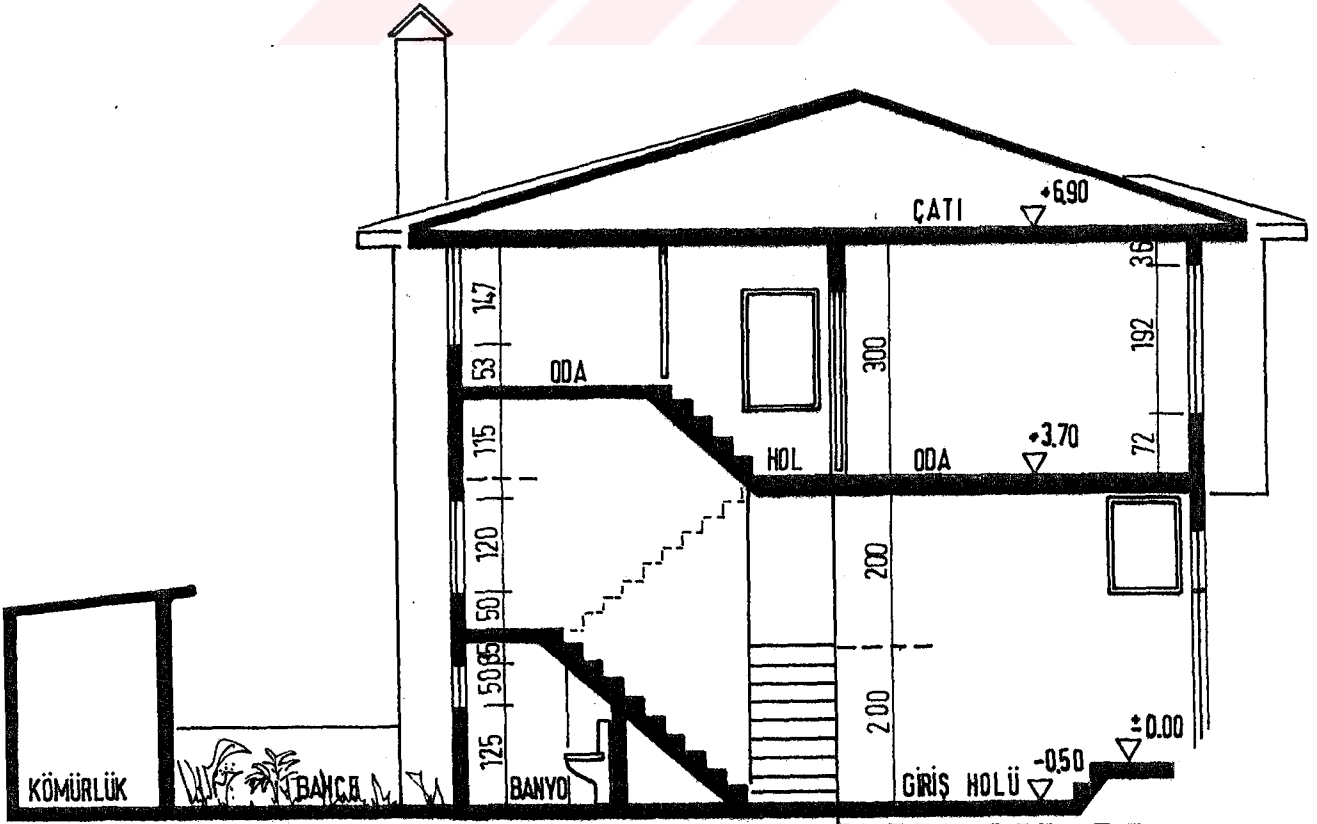
3.70

0.00

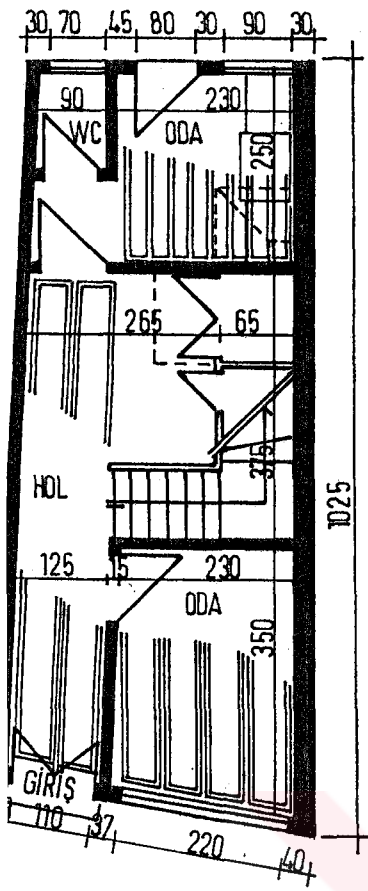
-0.50

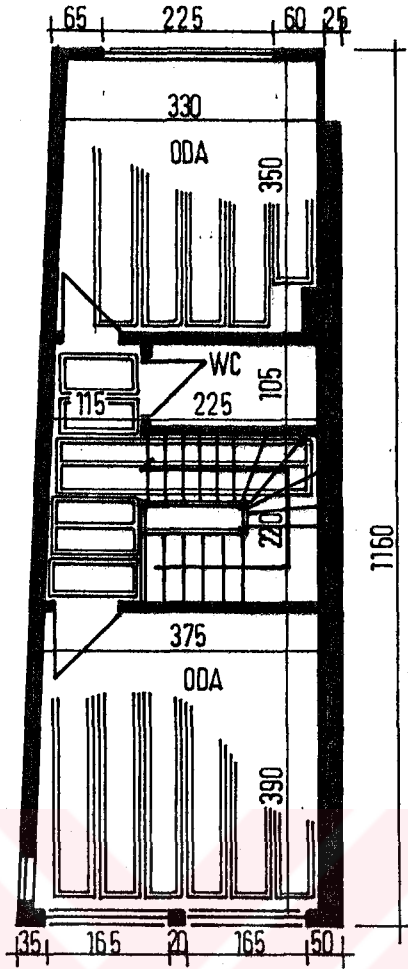
ARKA CEPHE

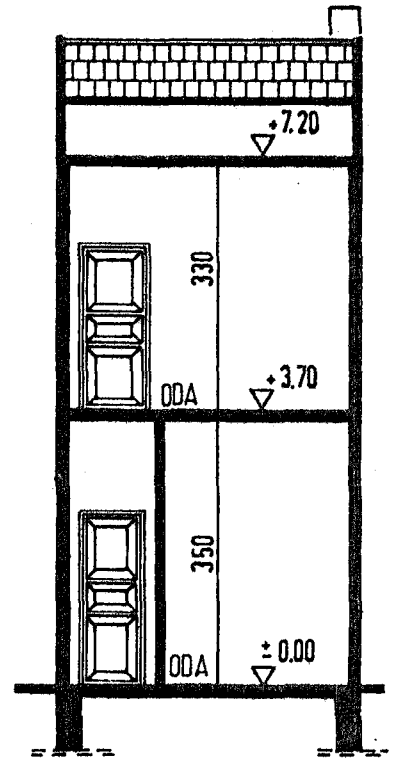
I-I KESİTİ

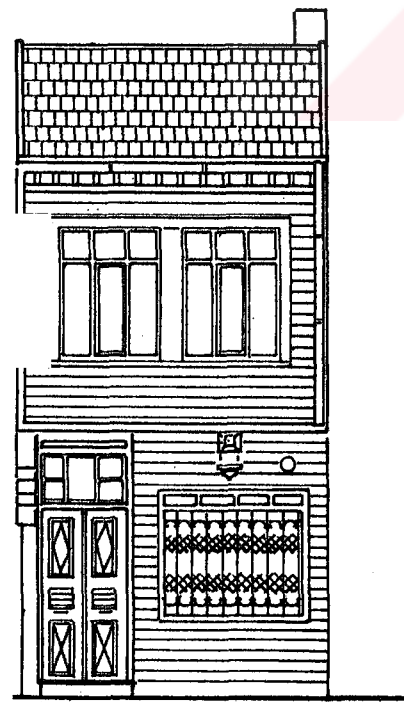
EMİN KAT PLANI

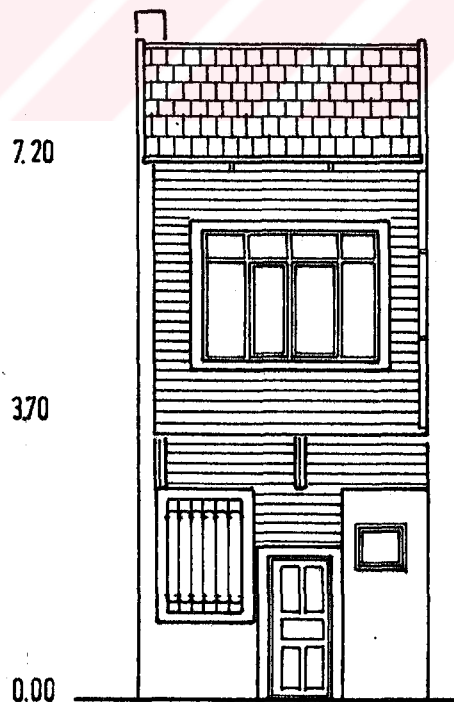
ÜST KAT PLANI

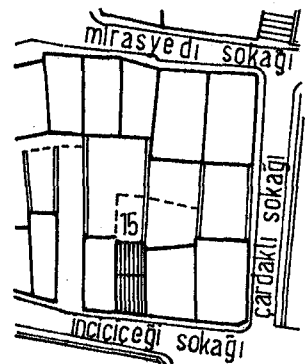
KESİT

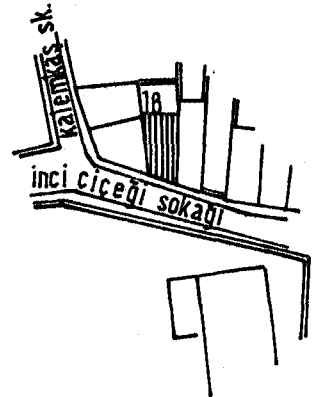
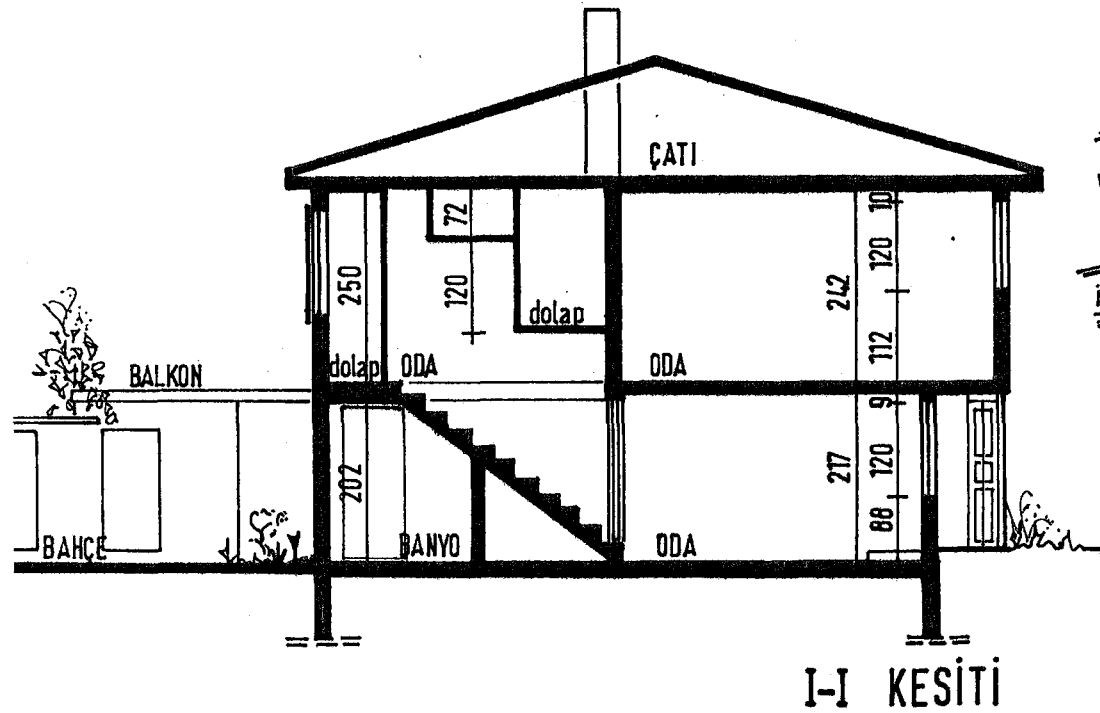
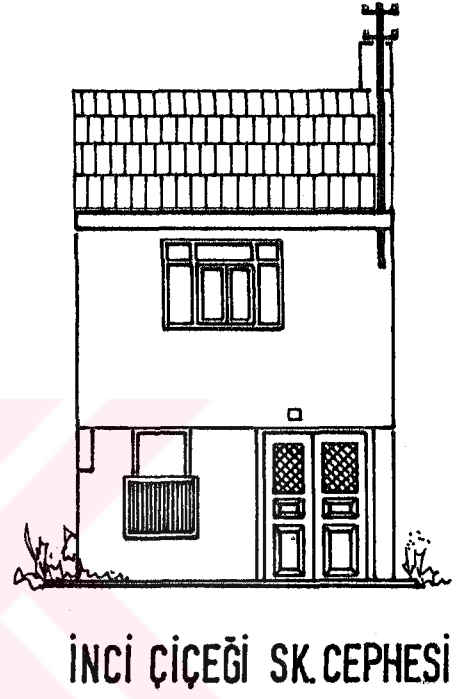
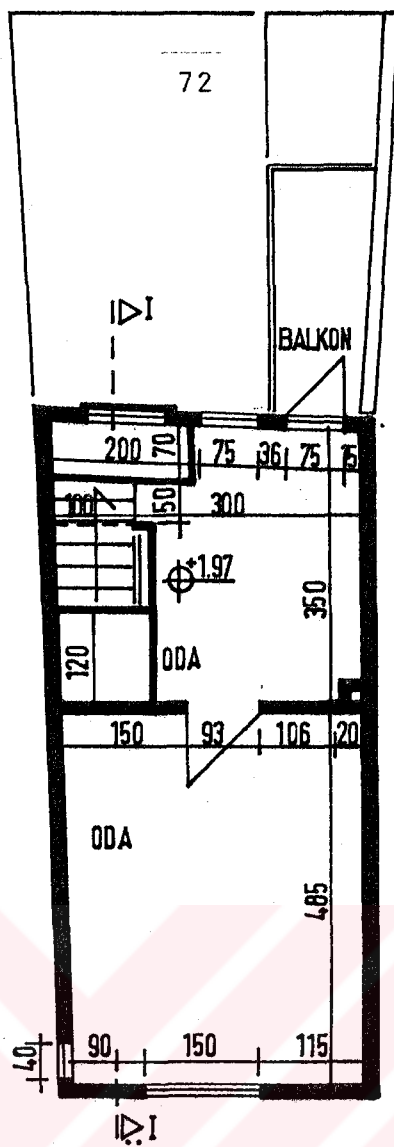
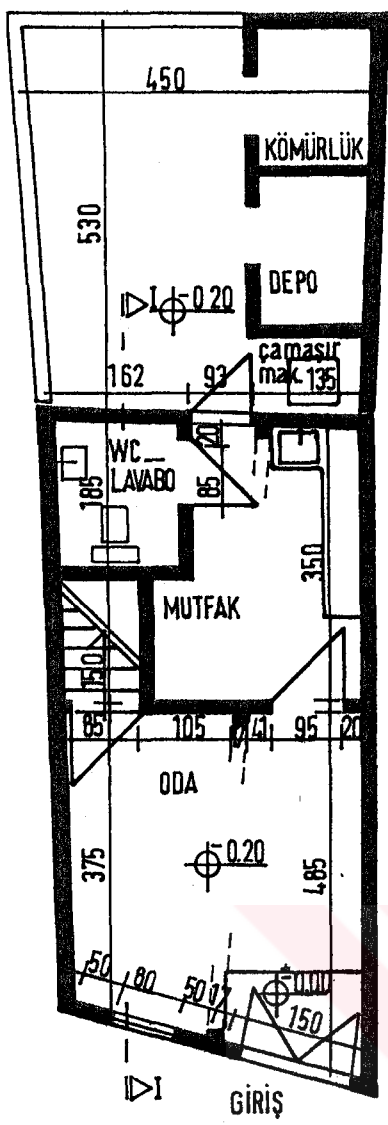
ÖN CEPHE

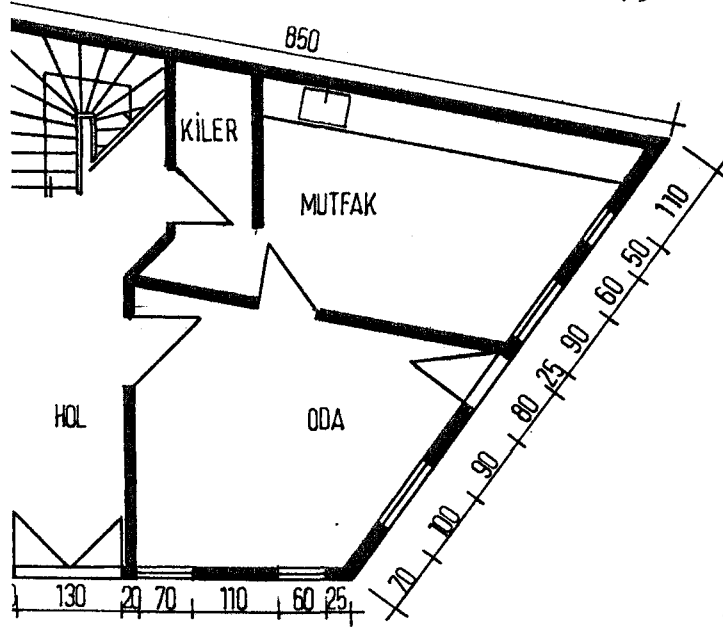
ARKA CEPHE

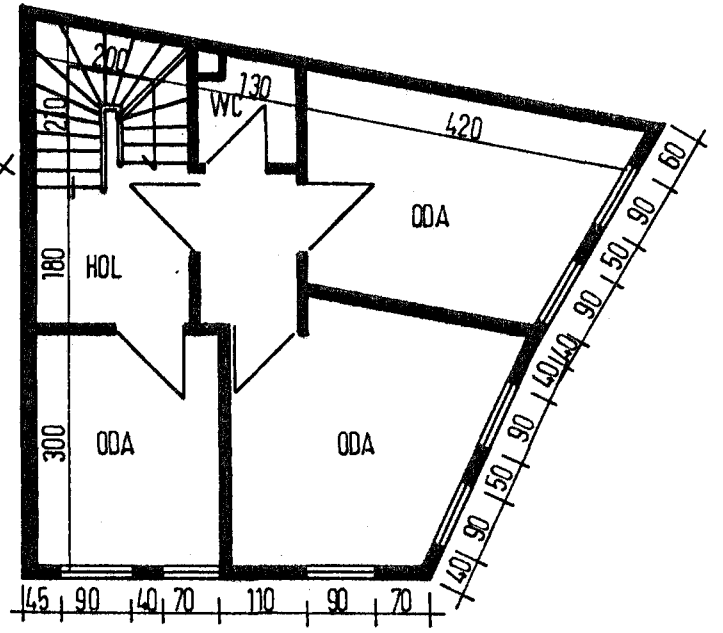
ADA NO:373
PARSEL NO:15
KAPI NO:21
MÜLKİYET:ÖZEL

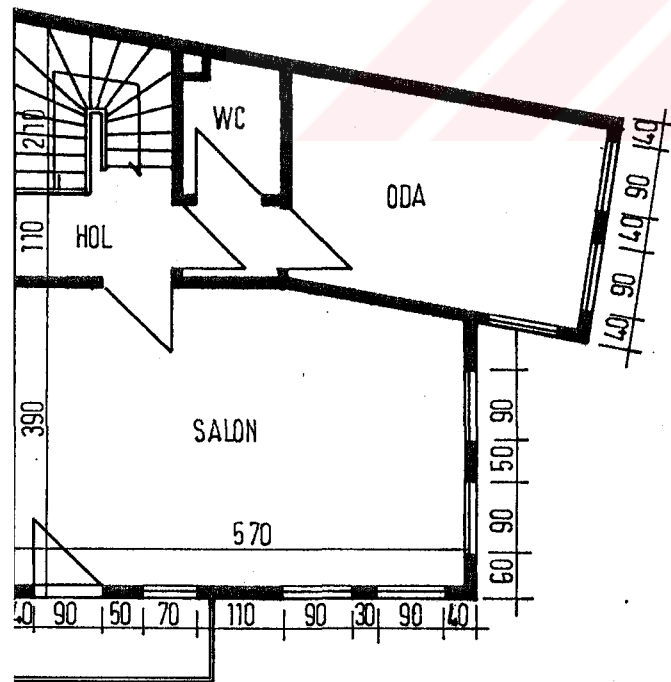
PARSEL NO:18
KAPİ NO:13
MÜLKİYET:ERM. KL. VAKFI
RÖLV:MİM. F. YILDIRIM

ZEMİN KAT PLANI

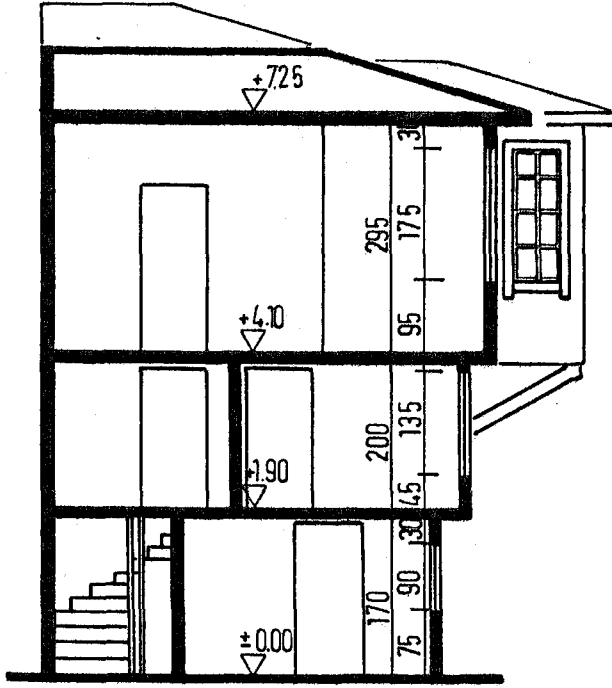
1. KAT PLANI

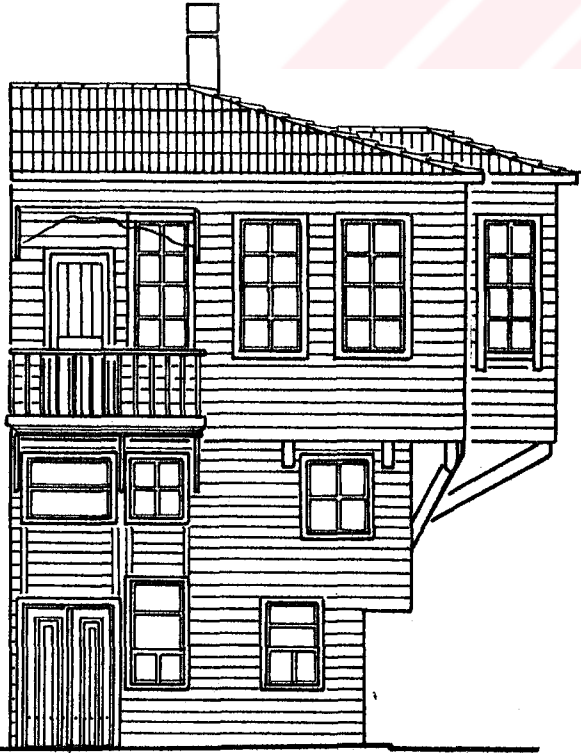
2. KAT PLANI

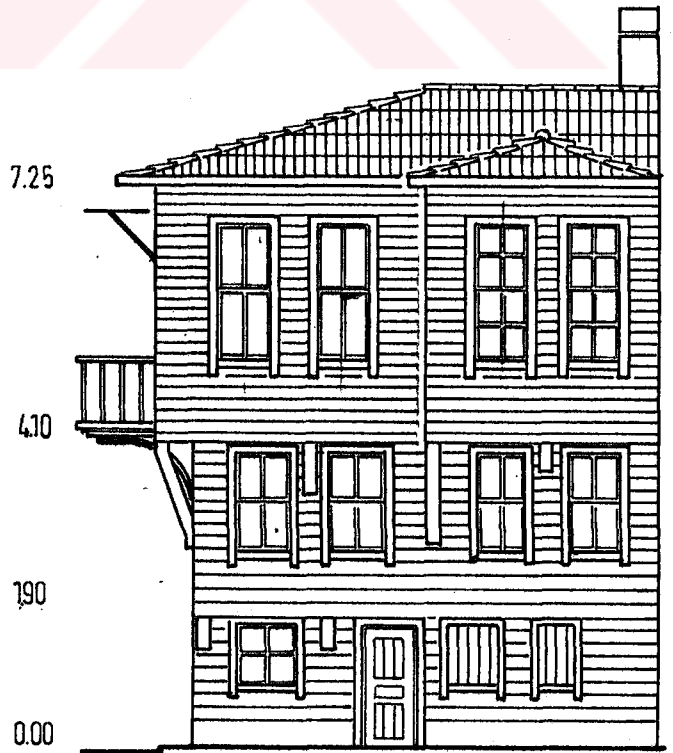
ADA NO : 373
 PARSEL NO : 1
 KAPI NO : 2
 MÜLKİYET : ÖZEL

KESİT

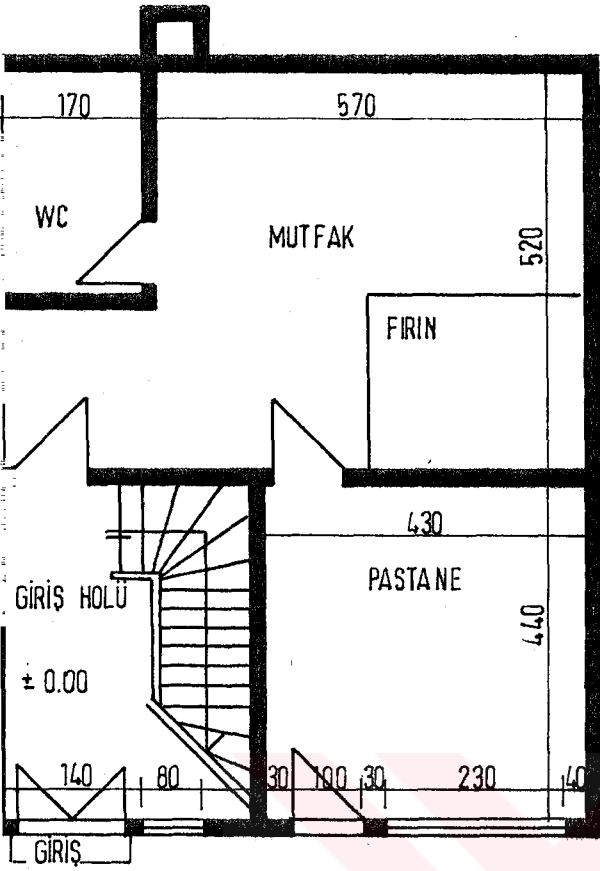

KALEMKAŞ SOKAK CEPHESİ

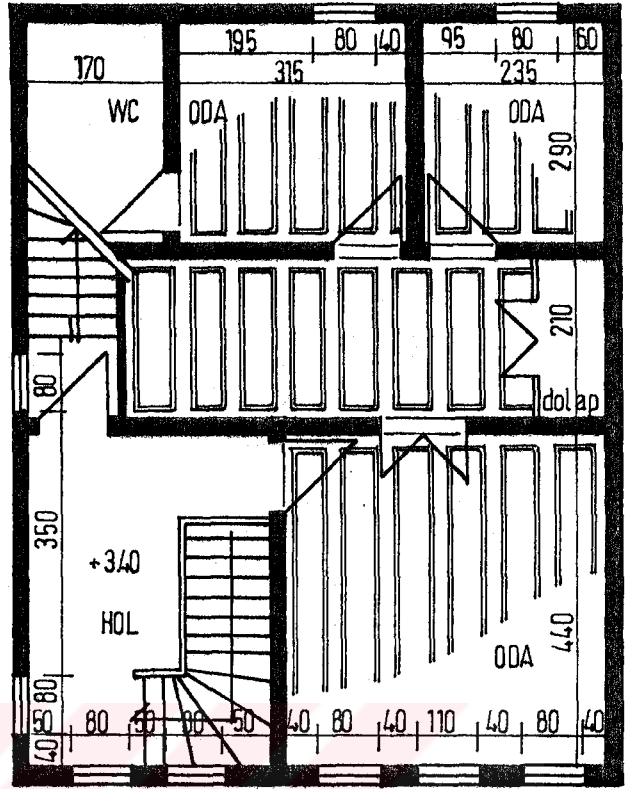

İNCİÇEĞİ SOKAĞI CEPHESİ

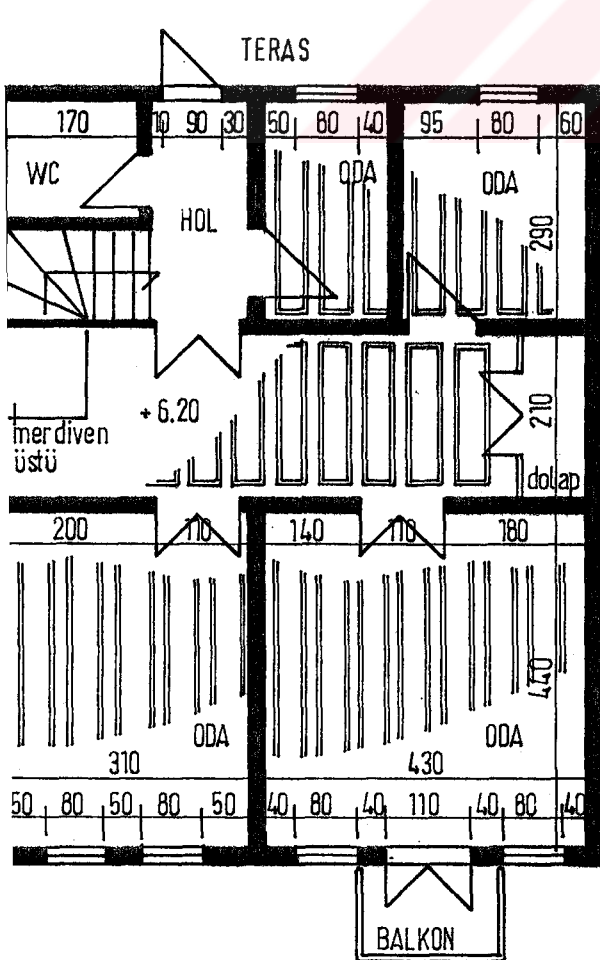
RÖLV: A.Y.K. ARŞİVİ

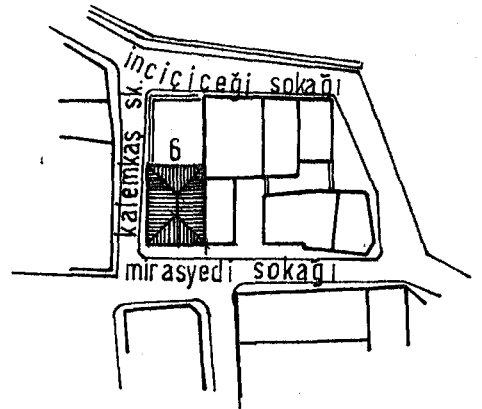
ZEMİN KAT PLANI

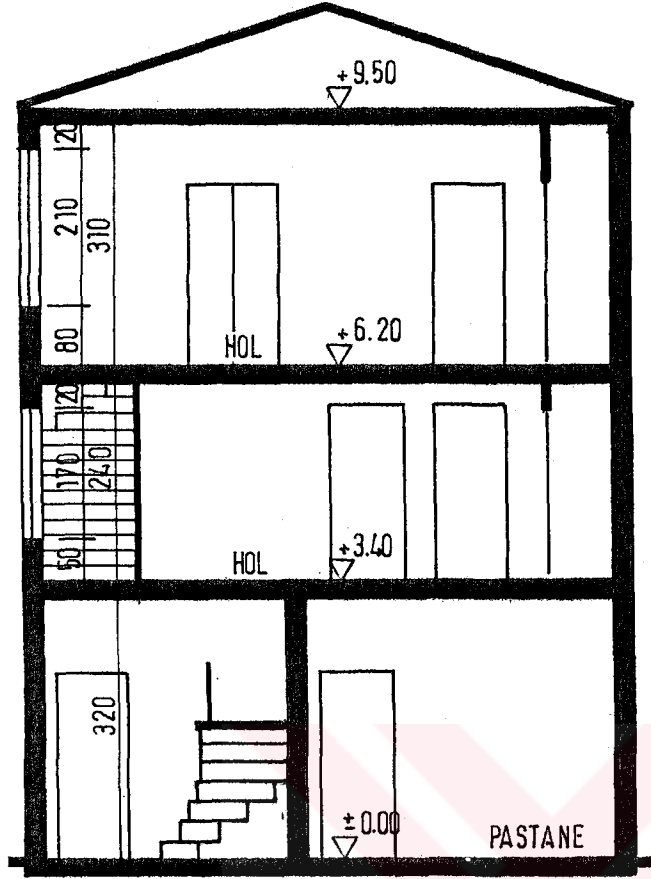
1. KAT PLANI

2. KAT PLANI

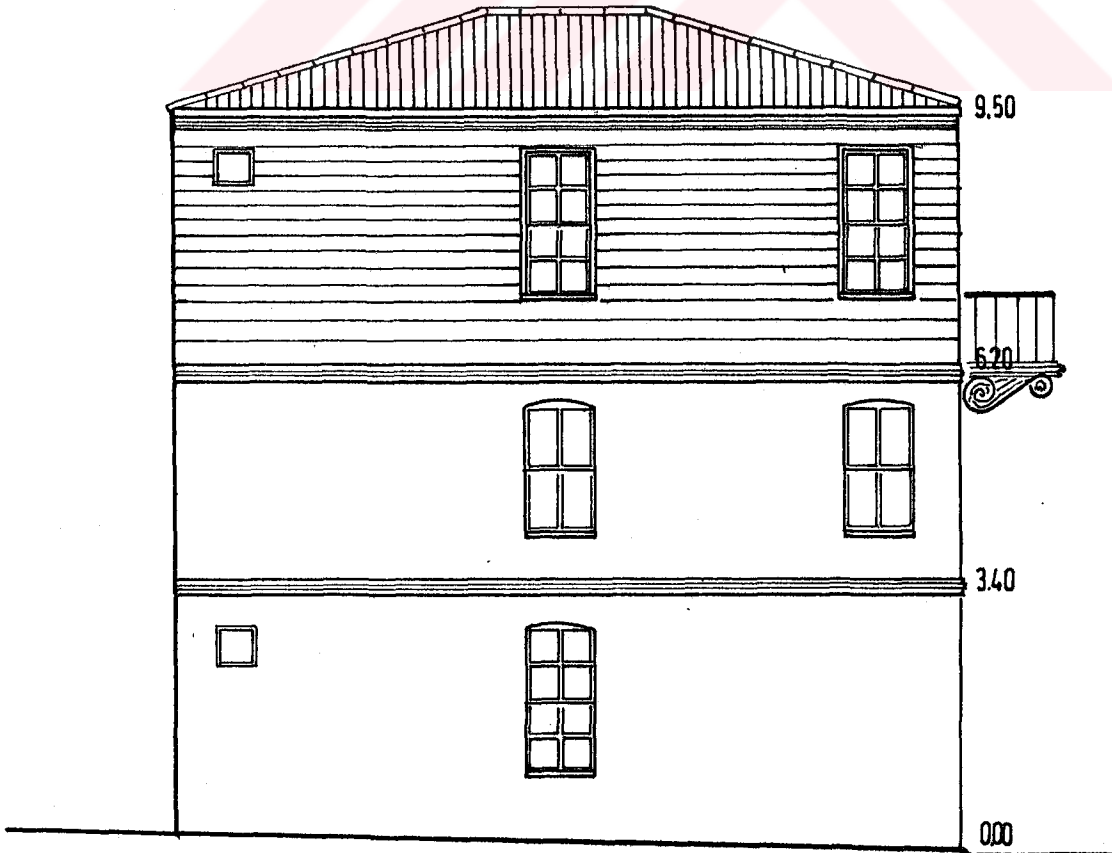
ADA NO : 374
 PARSEL NO : 6
 KAPI NO : 18
 MÜLKİYET : ÖZEL

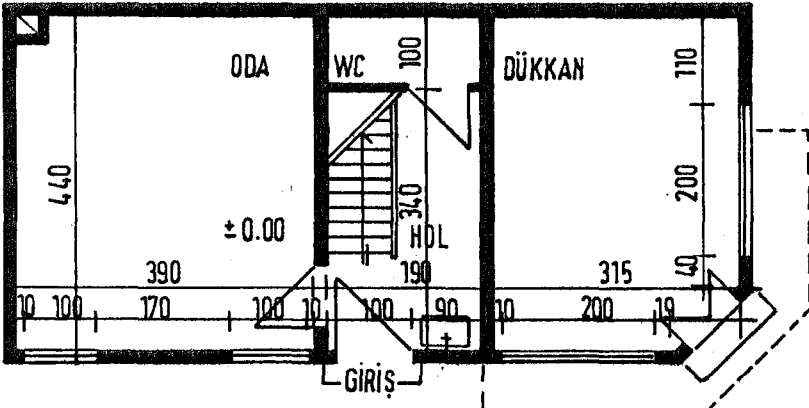
I-I KESİTİ

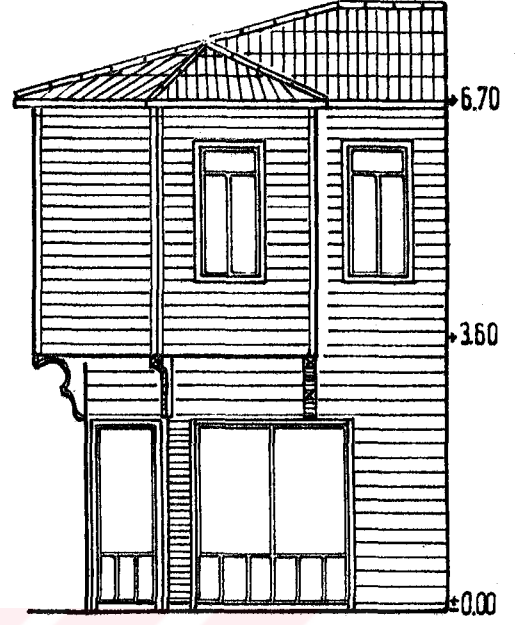
MİRASYEDİ SOKAĞI CEPHESİ

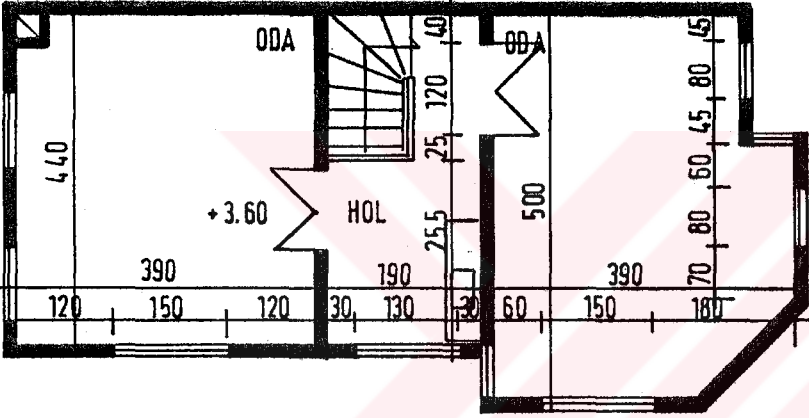
KALEMKAŞ SOKAĞI CEPHESİ

ZEMİN KAT PLANI

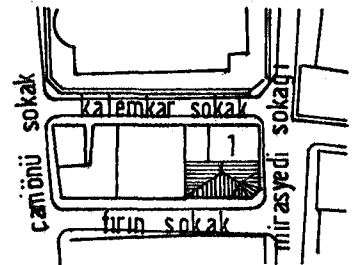
MİRASYEDİ SOKAĞI CEPHESİ

ÜST KAT PLANI

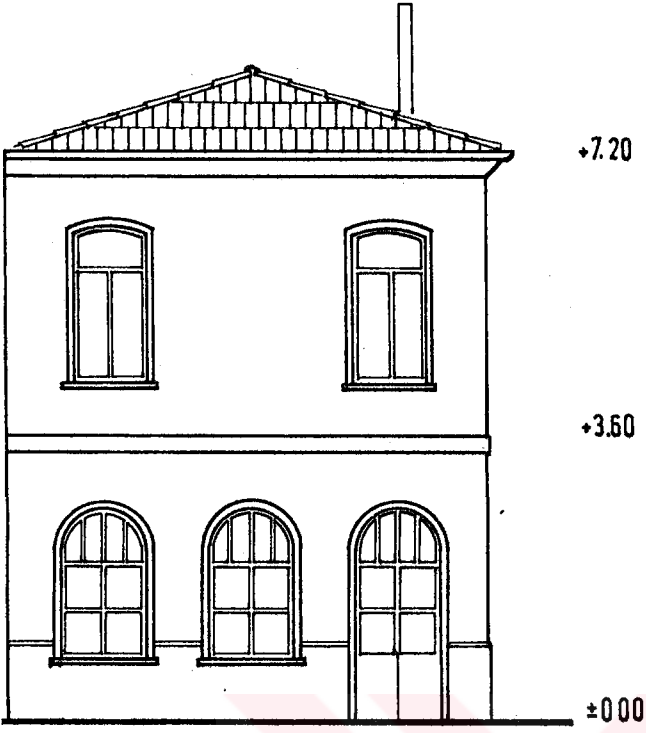

FIRIN SOKAĞI CEPHESİ

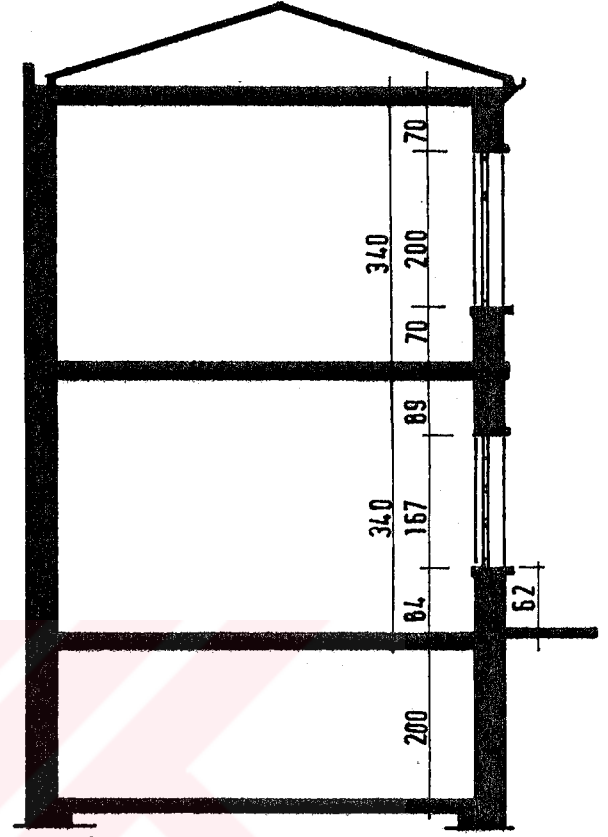

ADA NO:370
PARSEL NO:1
KAPI NO : 2
MÜLKİYET: ÖZEL

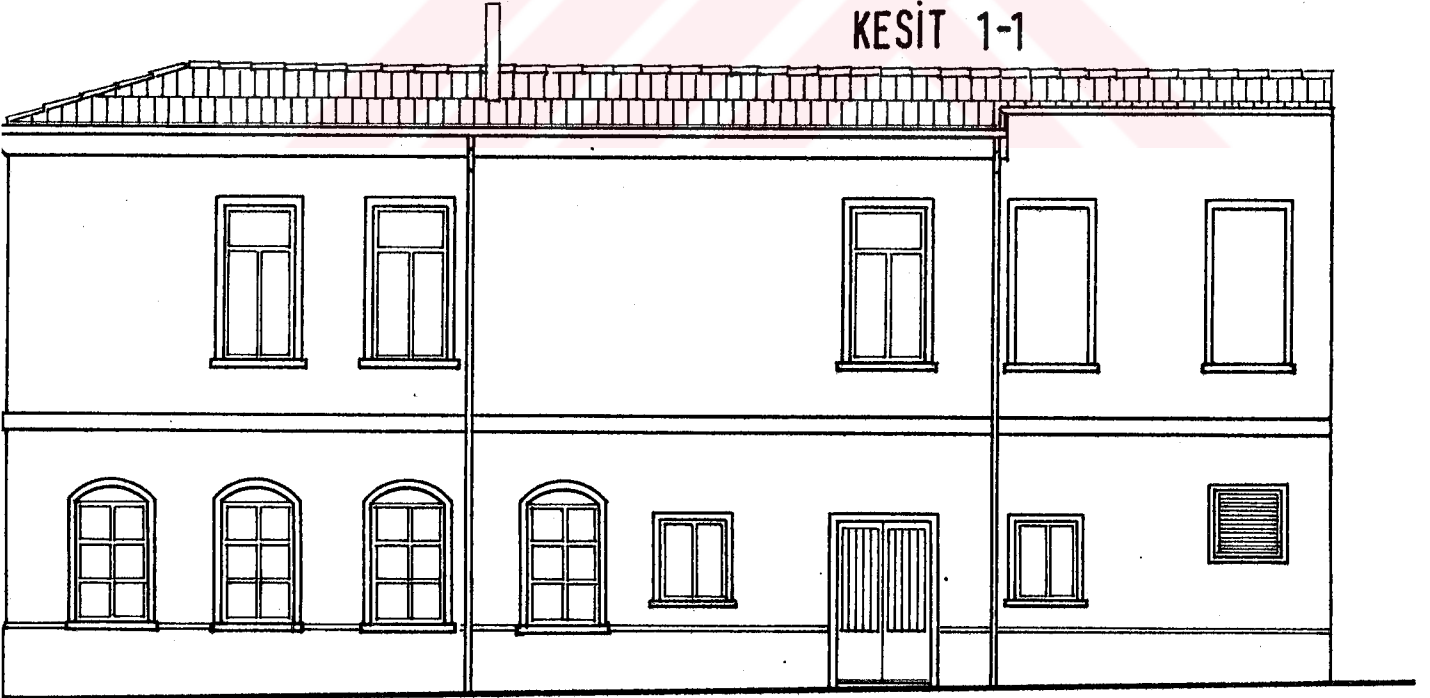
RÖLV: MİM. F. YILDIRIM

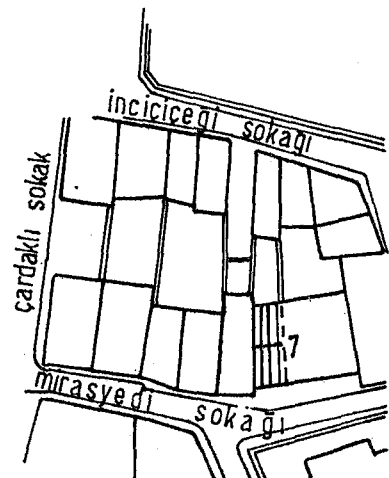
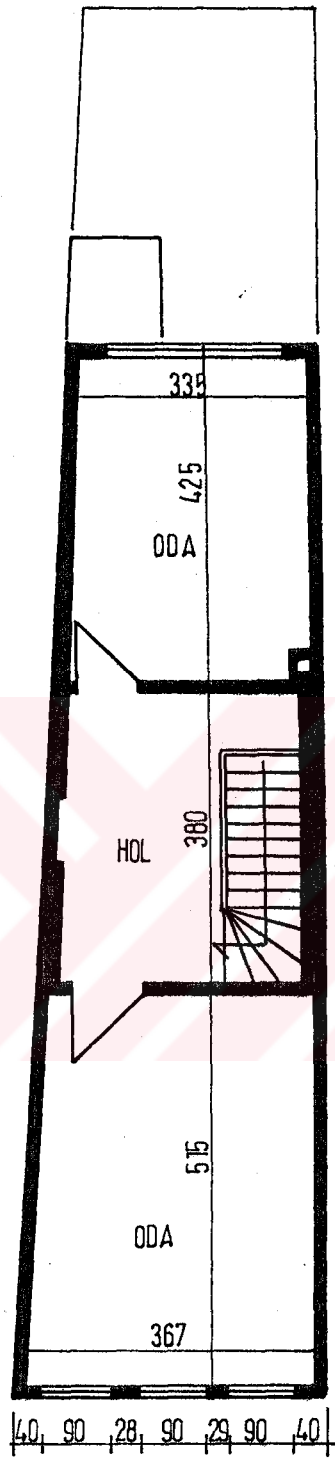
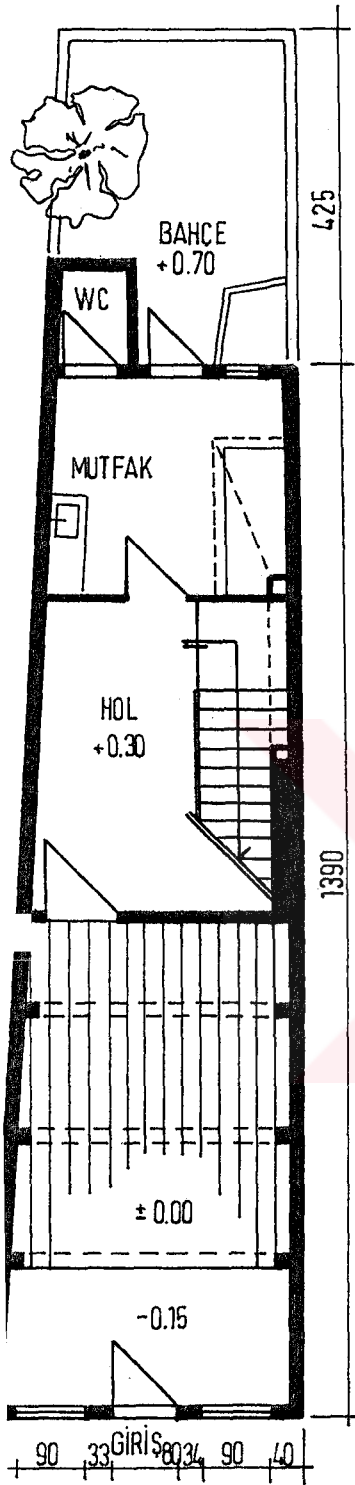
MİRASYEDİ SOKAK CEPHESİ

KESİT 1-1

KALEMKAŞ SOKAK CEPHESİ

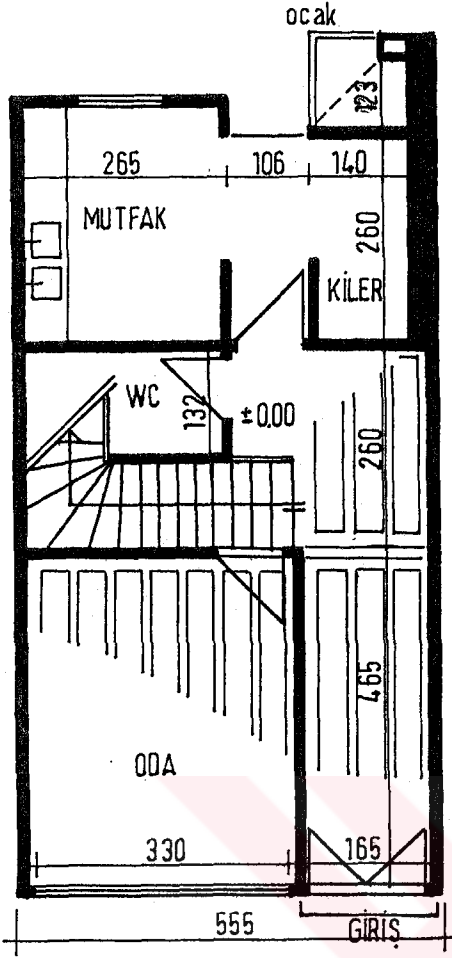

ADA NO: 373

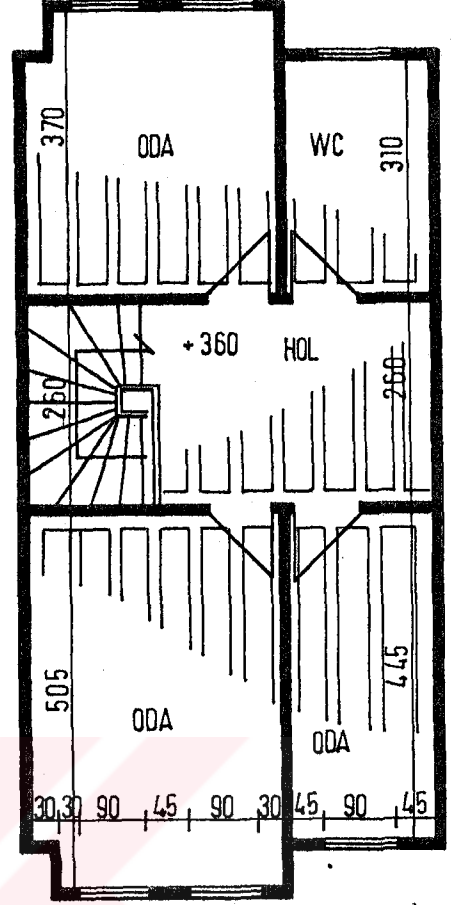
PARSEL NO: 7

KAPI NO: 16

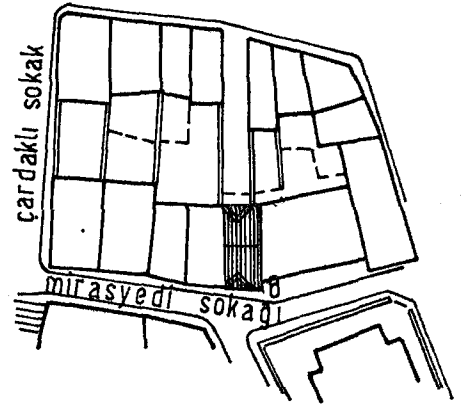
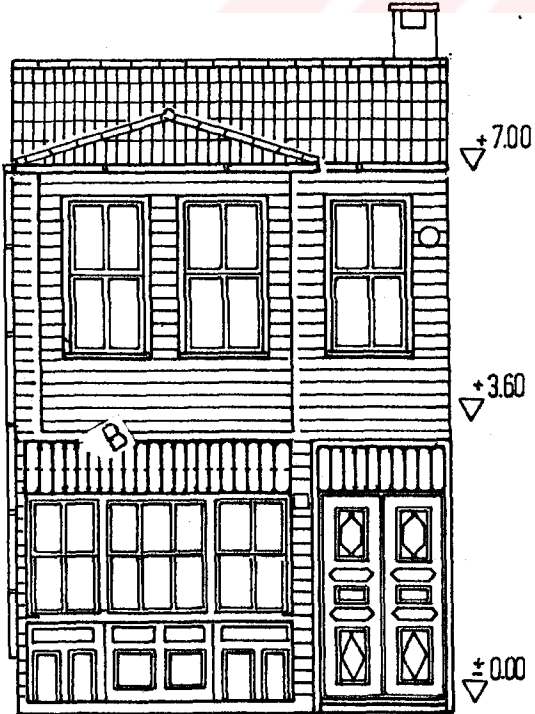
MÜLKİYET: ÖZEL _RÖLV. AY.K. ARŞİVİ

ZEMİN KAT PLANI

ÜST KAT PLANI

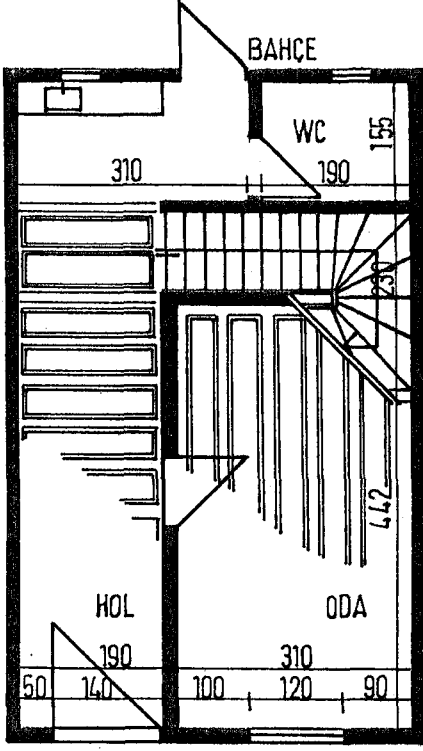
ADA NO: 373

PARSEL NO: 8

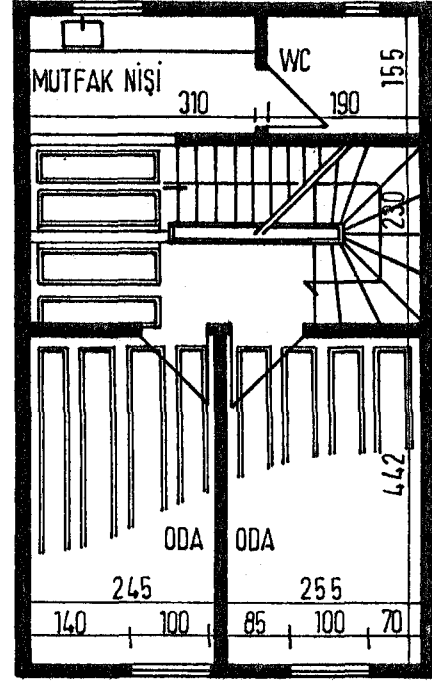
KAPI NO: 2

MÜLKİYET: AYASTAFANOS KL. VAKFI

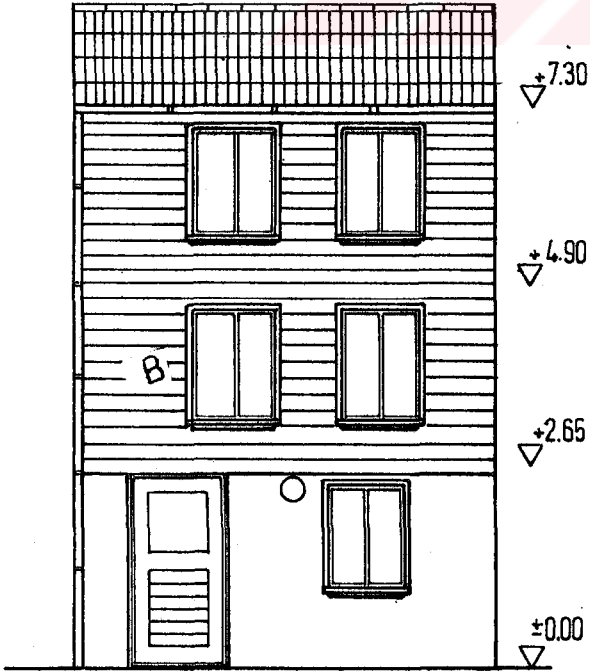
RÖLV: MİM. F. YILDIRIM

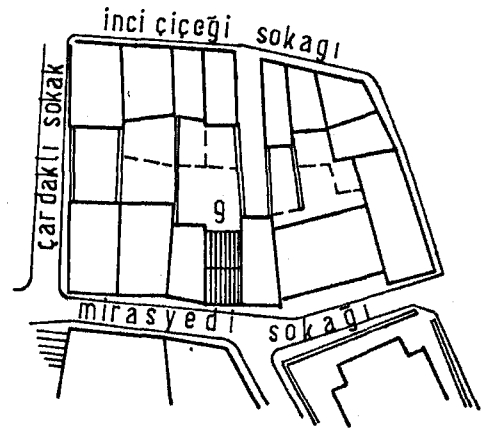
ZEMİN KAT PLANI

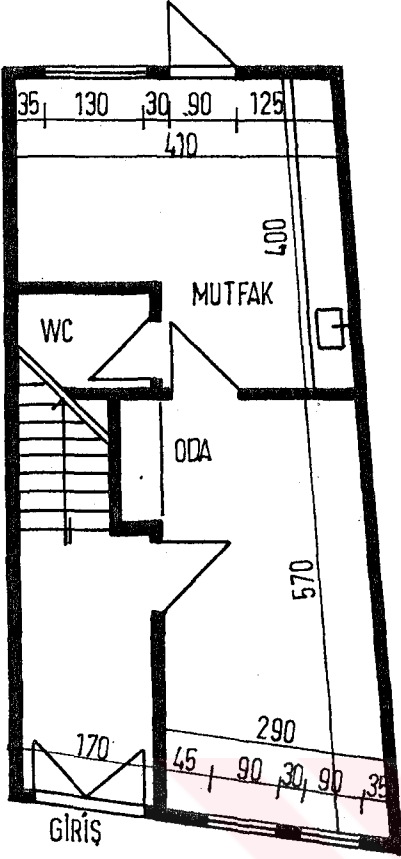
1. ve 2. KAT PLANLARI

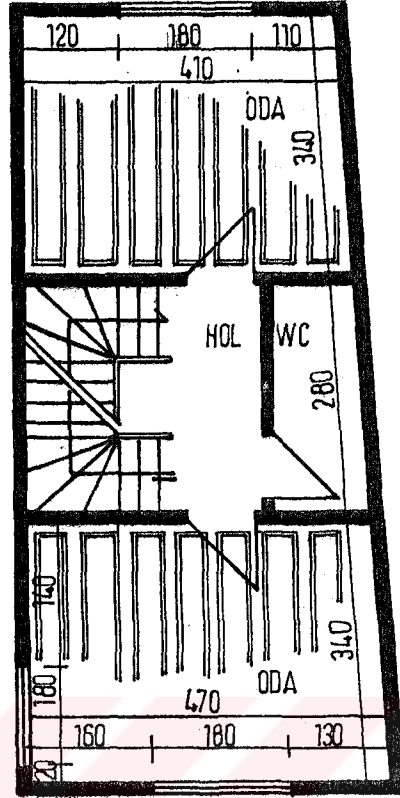
ÖN CEPHE

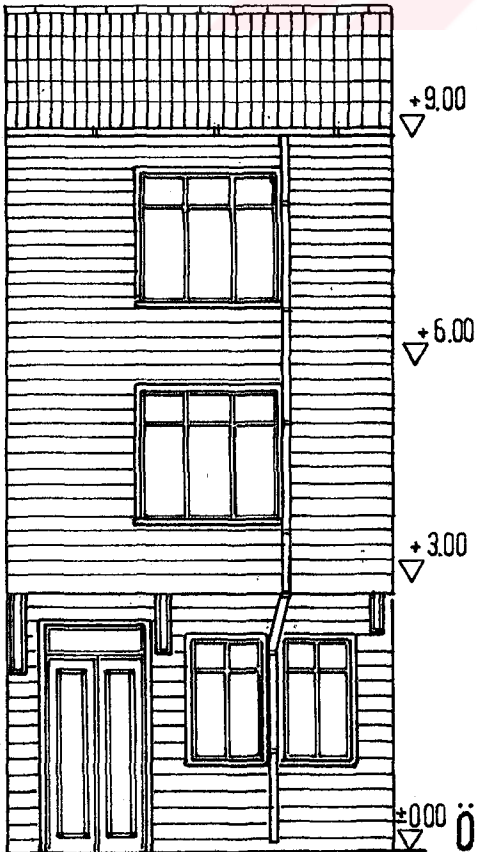
ADA NO:373
PARSEL NO:9
KAPI NO: 4
MÜLKİYET: ÖZEL

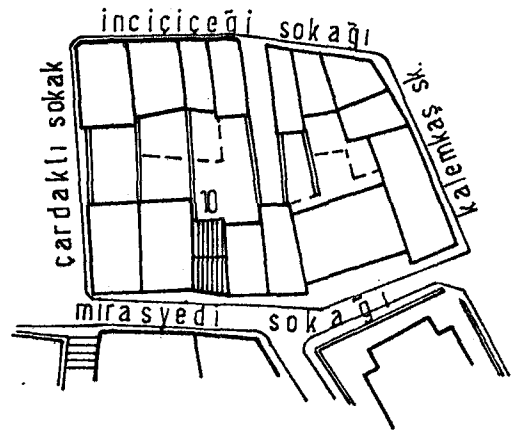
ZEMİN KAT PLANI

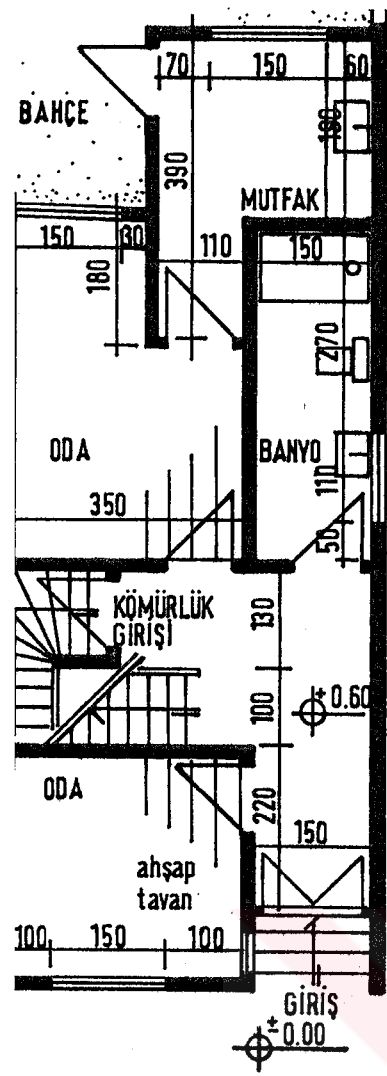
1. ve 2. KAT PLANLARI

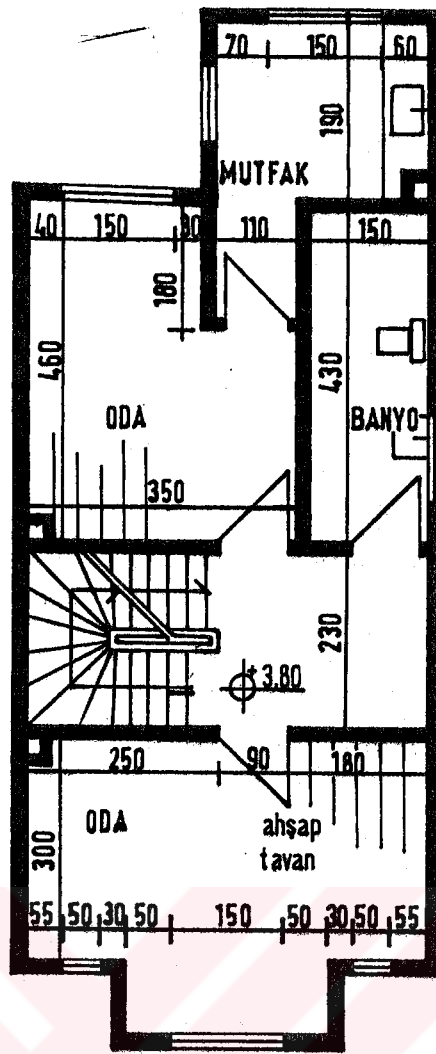
ÖN CEPHE

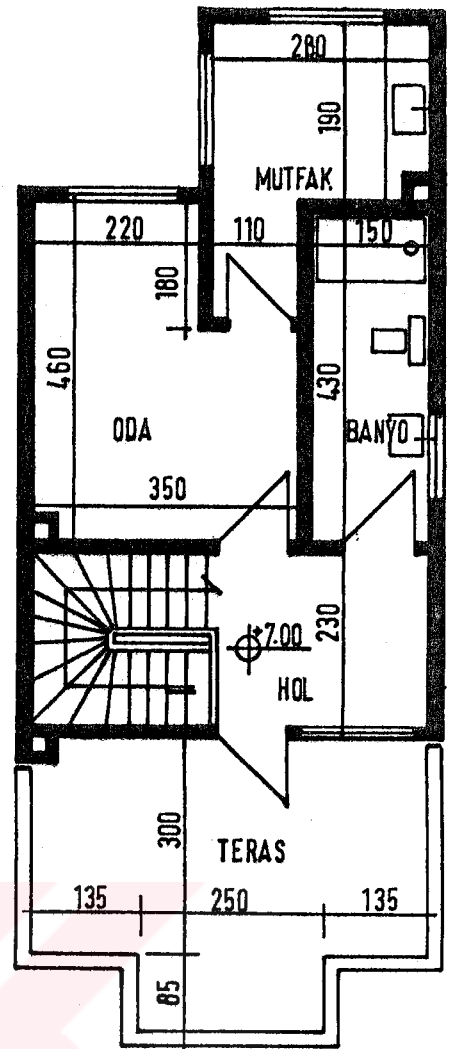
ADA NO : 373
 PARSEL NO : 10
 KAPI NO : 6
 MÜLKİYET : ÖZEL

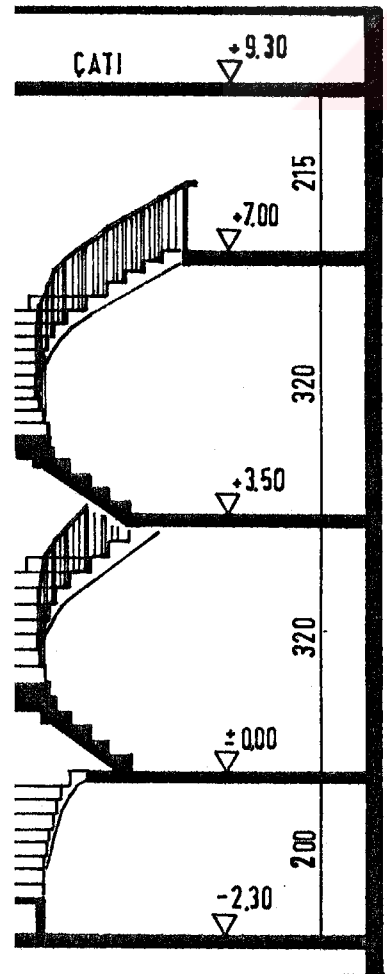
ZEMİN KAT PLANI

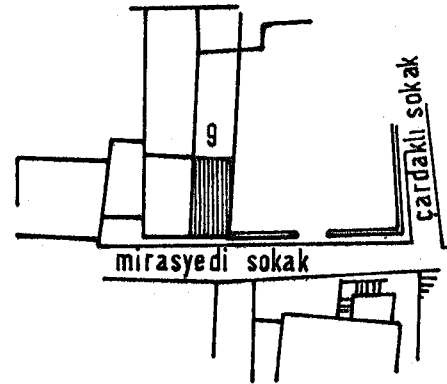
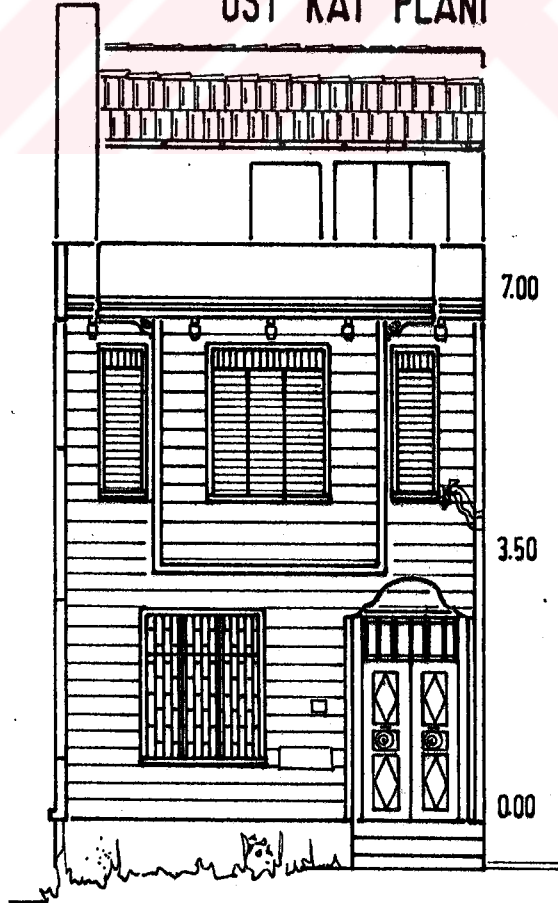
ÜST KAT PLANI

ÇEKME KAT PLANI

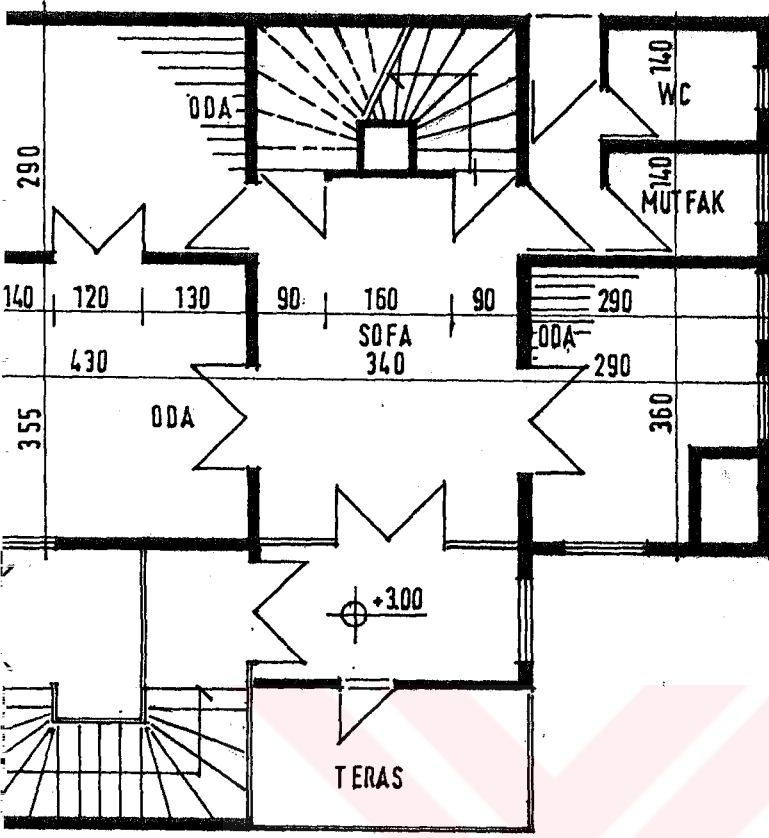

KESİTİ

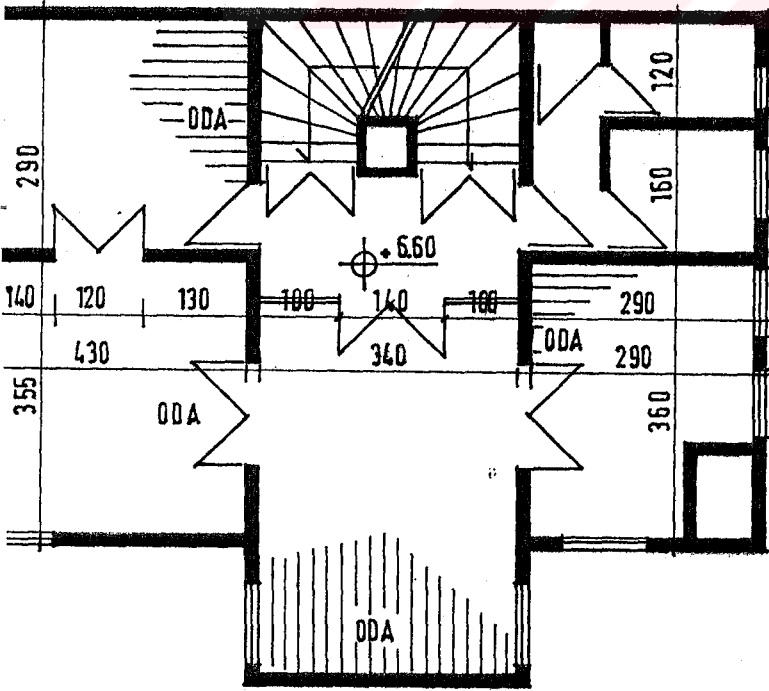

PARSEL NO :9
KAPI NO :14
MÜLKİYET :ÖZEL
TESCİL NO:97

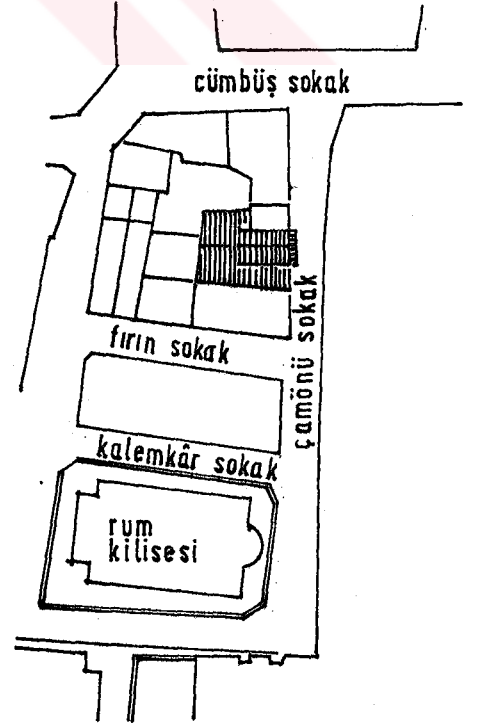
RÖLV:MİM. F. YILDIRIM

ALT KAT PLANI

ÜST KAT PLANI

ADA NO: 369

PARSEL NO: 6

KAPI NO: 6

MÜLKİYET: ÖZEL RÖLV: MİM. F. YILDIRIM

EK -

YEŞİLKÖY TARİHİ DOKU SOSYAL ANKET FORMU

Anketin yapıldığı,

İL: İstanbul

İLÇE: Bakırköy

MAHALLE: Yeşilköy

SOKAK: İnciçiçeği

KAPI NO: 23

YAPININ KULLANIMI: Konut - Müstakil

Bodrum Oda, mutfak, banyo

Zemin

1. Kat İki oda
2. Kat Üç oda, mutfak, WC
3. Kat

1. Hane resisinden başlayarak bu evde oturanları sayar mısınız?

Mirant Güleç, 59 yaşında, İstanbul Halıcioğlu doğumlu, Okuma-yazma biliyor.

Eşi Saten Güleç, 44 yaşında, İstanbul Yeşilköy doğumlu, ilkokul mezunu, ev hanımı.

Kızı Akpi Güleç, 22 yaşında, İstanbul doğumlu, Üniversite öğrencisi.

Oğlu Hager Güleç, 16 yaşında, İstanbul doğumlu, lise öğrencisi.

Kayınpeder Kevork Berberyan, 72 yaşında, Balıkçılık yapıyor.

Kayınvalide Mani Berberyan, 68 yaşında, Ev hanımı .

Ailenin aylık ortalama geliri: 1.000.000.-

Ailenin mensubu olduğu dini kurum: Ermeni-Gregoryan .

2. Yeşilköy'ün yerlisi misiniz?

Evet .

3. Cevabınız hayırsa buraya nereden geldiniz?

Kumkapı'dan, 59-70 yıl önce, balıkçılığı sakın bir yerde sürdürmek için geldim.

4. Kaç yıldır bu evde oturuyorsunuz?

35 yıldır.

5. Ev sahibi misiniz?

Evet.

6. Evinizden memnun musunuz?

Evet.

7. Cevabınız evetse neden?

Kendim açıp kapatıyorum, ortak bir işim yok.

8. Cevabınız hayırsa neden?

Yorucu.

9. Evinizi satsanız kaça satarsınız?

200.000.000.- TL.

10. Evinizin kirası nedir?

11. Taşınmayı düşünüyor musunuz?

Hayır.

12. Cevabınız hayırsa neden başka yere taşınmıyorsunuz?

Buraya alışkınız.

13. Taşınacaksanız ya da taşınabilseydiniz nasıl bir evde oturmak isterdiniz?

☐ Ahşap, müstakil bir evde

☐ Kagir, müstakil bir evde

☐ Bir apartman dairesinde

☒ Başka,...!Dubleks.lüks.bir evde'

14. Bu evden taşınırsanız Yeşilköy'ün içinde mi kalmak istersiniz, yoksa başka bir semti mi tercih edersiniz?

☐ Yeşilköy'ün içinde ise nereye, İstanbul Caddesi

☐ Yeşilköy'ün dışında ise nereye,

15. Evinizin güneş ve hava almasından memnun musunuz?

Evet.

16. Bahçeniz var mı?

Evet.

17. Varsa bahçenizi kullanıyor musunuz?

Evet.

18. Evinizde çeşitli ihtiyaçlar için yeterli alan var mı?

Örneğin, yemeği nerede yiyorsunuz?

Mutfakta.

Sizce bu yeterli mi?

Evet.

19. Yemeği nerede hazırlıyorsunuz?

Mutfakta.

Sizce mutfakta sıhhi donatı yeterli midir?

Evet.

20. Evinizin neresini oturma kısmı olarak kullanıyorsunuz?

Zemin katta bir odayı.

Sizce bu yeterli mi?

Evet.

21. Ebeveynler için, evinizin neresini yatma yeri olarak kullanıyorsunuz?

Üst katı.

Sizce bu yeterli midir?

Evet.

22. Çocuklar nerede yatarlar? Yeterli mi?

Kendi odalarında.

23. Gece aile toplu halde oturur mu? Nerede?

Evet, holde.

24. Çocukların ayrı odası var mı?

Evet.

25. Banyo, WC gibi hacimlerinizde sıhhi donatıyı yeterli buluyor musunuz?

Kısmen, elden geçirilmiş ama eksik yanları var.

26. Mahallenizde araç trafiğinin olması sizce sakıncalı mı?

Hayır, fazla değil.

27. Mahalle ve sokaklarınızı düzenli buluyor musunuz?

Evet. Daha iyi hale getirebilmek için mahalle sakinleri bazı işleri yapabilir.

28. Mahalleyi kalabalık buluyor musunuz?

Kısmen.

29. İyi gördüğünüz kaç komşunuz var?

Eski komşular.

30. Komşularınız birbirleriyle iyi geçinebiliyorlar mı?

Evet.

31. Yeni komşularınız var mı?

Evet.

32. Onlarla anlaşabiliyor musunuz, onlardan memnun musunuz?

Kısmen.

33. İyi gördüğünüz komşularınızın evine kaç zamanda bir gidersiniz?

Ayda bir.

34. Bu komşularınızla başka nerelerde konuşusunuz?
Sokakta, kapıda.
35. Aynı sokakta oturan akrabalarınız var mı?
Evet. 19 Nolu evde.
36. Aynı mahallede oturan akrabalarınız var mı?
Evet. İskele Caddesi'nde.
37. Evinizin aşağıdakilerden hangisine yakın olmasını isterdiniz?
- 0. Çarşı
 - 0. Park
 - 0. Okul
 - 0. Kilise-camii
 - 0. Otobüs durağı
 - 0. !Hepsi.yakın...Bundan.memnunuz.'
38. Bunlardan hangisi sizde var?
- 0. Otomobil
 - 0. Bisiklet
 - 0. Deniz motoru
 - 0. Balıkçı teknesi
 - 0. Hepsi.
39. Olmayanları almayı düşünür müsünüz?
Hayır
40. Evinizin içinde değişiklik yapılmasını ister miydiniz?
Evet. Daha kolay kullanılabilir hale getirilebilirdi.
Kalorifer önelli bir eksik.
41. Bu değişiklik için para harcayabilir miydiniz?
Hayır.
42. Bu evin ilk yapılışından bu yana ilave, değişiklikler var mı?
Evet.
43. Cevabınız evetse neler?
Döşemeler, ıslak hacimler v.b.
44. Evinizin tamiri ve bakımını istermiydiniz?
Evet.
45. Bu iş için para harcayabilir miydiniz?
Hayır.
46. Evinizin tamiri için devlet size yardım etse, ona borçlansanız, ödeme için her ay bütçenizden ne kadar para ayırabilirsiniz?

- 0. 100.000.- TL'den az
- 0. 100-300.000.- TL arası
- 0. 300.000.- TL'den fazla

47. Evinizin tamiri için taşınmak zorunda kalsaydınız, tamirattan sonra tekrar aynı eve dönmek ister miydiniz?
Evet.

48. Evinizi restore ettirdikten sonra hangi amaçla kullanırdınız?

- 0. Evimi kendim kullanırım
- 0. Tamamını pansiyon veya restoran yaparım
- 0. Bir kısmını ben kullanırım, bir kısmını pansiyon olarak işletirim. 'Evin nüfusu azalırsa olabilir.'

49. Evinizin arsasına çok katlı bina yapımı talepleri var mı?

Evet. Son 10 yıldır bu talepler söz konusu.

Siz bundan memnun musunuz? Neden?

Evet. Kat sayısı artabiliyor.

50. Sizce eski evleri daha iyi yapmak için ne yapılmalıdır?

- 0. Sıhhi donatısını iyileştirmeli
- 0. İç ve dış sıvalarını yenilemeli
- 0. Camlarını büyütmeli
- 0. İçini tamamen değiştirmeli
- 0. Başka.....

51. Sizce bu eski evleri korumalı mıdır?

Evet. Müstakil, görünümü güzel

52. Sizce bu evler yıkılarak yerine yenileri yapılmalı mıdır?

Evet. Yeni yapılan çok var . Eskiler az ve değerli.

53. Bu evlerde yeni evlerde bulduğunuz modern banyo, WC, mutfak v.b. düzenlemeleri bulsaydınız, yine de apartman dairesini tercih eder miydiniz?

Hayır.

ANKETİ YAPAN: Fatma Yıldırım
TARİH : 10.HAZİRAN.1989

EK C

T. C.

BAŞVEKALET

Hazinei Evrak Muavinliği

FERMAN S.

Sayı:

Düsturumkerrem müşirümüşfahham nizamülalemler müdiricümburü bilfikris
saki p mütemmimi mihamülenam birreyüsgap mümehtidibünvadeddevlets-
velikbal müşirüerkânissaadete velical elmahfufu bisunufüvatifil-
melikil'ala dersaadetim zaptiye müşiri olup birinci rütbe mecidi ve
imtâyez nisanı sığınlarını haizihamilolan veziridirayetsemirim MEH-
MET EMİN paşa edemallahütaala iolale ve akda kuzatılmüslimin üli vi-
latil muvahhidin madenülfadli velyakin rafii ilamüşgeriate veddin va-
risi ulumülebbiya velmürselin elmuhassebimezâdi inayetil melikilmuin
mevlana İSTANBUL kadısı zidet fedaille tevkîrefi'i humayunum vasıl-
olacakmalumolaki AYASTAFANOS kariyyesinde KAPUSIN rahiplerinin ma-
beyleri olmadıgından orada bulunan milk arsa üzerine tulen kirkiki-
ve razan onsekiz ve irtifan yirmi zira olmak üzere müceddeden birbap
kilise inşasına müsaadei behiyyem erzan kılınması Fransa sefareti -
tarafından iltimasolumuştur, ve keyfiyet nafia nezaretine ledelhava-
le memurumahsus irsalile mahallimezkur keşif ve muayene ettirildikte
LATİN taifesinden NAPOLYON nam kimesnenin milk olarak uhtesinde olup
terbian ügbinbegyüz onaltıbuğukmetreden ibaret idügi ve mahallimez-
kure kilise inşasında birgün mahsur ve mazarrat olmadıgı karyeimez-
kure muhtarı tarafından beyan olundugu ebniye meclisi tarafından ig-
az olunmuş ve memalikmahsusai gahanemde sakin edyan ve meşhib es-
habının hercihetle asayişikamile mazharolmaları şearimilkdarı ve ru-
tüvvet iktizasından bulunmuş olmaları kilsayimezkurun olvechile bina
ve inşası hususuna müsaadeiseniyyei mülükânem erzan kılınarak emri-
humayunugahanem sündü ve sudur eylemiş olmagın muktazayimünifi üzere
ruhsatı havi divanihumayumundan işbu emri celilülkadrim istar olundu.
Sizki: müşir mügar ve mevlanaı mümalileyhimasiz kilsayı mezkurun her
minvali muharrer inşasında mahsur ve mazarratısahinması olmadıgı zik
rolunan arsa vakıf arazi ile mahut olmayarak müstakillen ve sahihan
milkolup milelisairenin alaka ve methal ve istiraki bulunmadıgı ve
mutasarrifinin dahi rızası olduğı halde beyan olunan sırada bina ve
inşasına hiçbir taraftan müdahale ve mümaniat olunmaması ve bundan
dolayı kimesneye bir akça ve bir habbe aldirilmaması hususlarında -
sarfımakteret eyliyesiz göylü bilesiz alametigerifeme itimat kılınız
tahriren fii evaili şehri ŞABANilmuazzam sene ihtâ ve semanın ve mi-
steyn ve elf.

Aslinamutabiktir

III

Sizki Muşiri muşar ve Mevlânayı mumailayhuma siz Kili-
 sayi mezkûre berminval muharrer inşasında mahsur ve ma-
 zarret sahihiyesi olmadığı ve sikkolunan arsa vakıf ara-
 zi ile mahlut olmayarak müstakillen ve sahihen mülk olup
 mülk sairesinden alaka ve medhal ve iştiraki bulunmadığı
 ve mütesarrifinin dahi rızası olduğu halde beyan olunan
 zira'at bina ve inşasına hiçbir taraftan müdahale ve mu-
 halefet olunmaması ve bundan dolayı kimeşneye bir akçe
 ve bir habbe aldırılmaması hususlarına sarfınakderet
 eyleyesiz, göyle bilersiz, alameti şerifeme itimat kılası.
 Tahripen fi avail Şehri Şaban almuassan senet ihda
 ve samanin ve mayetin ve alf,

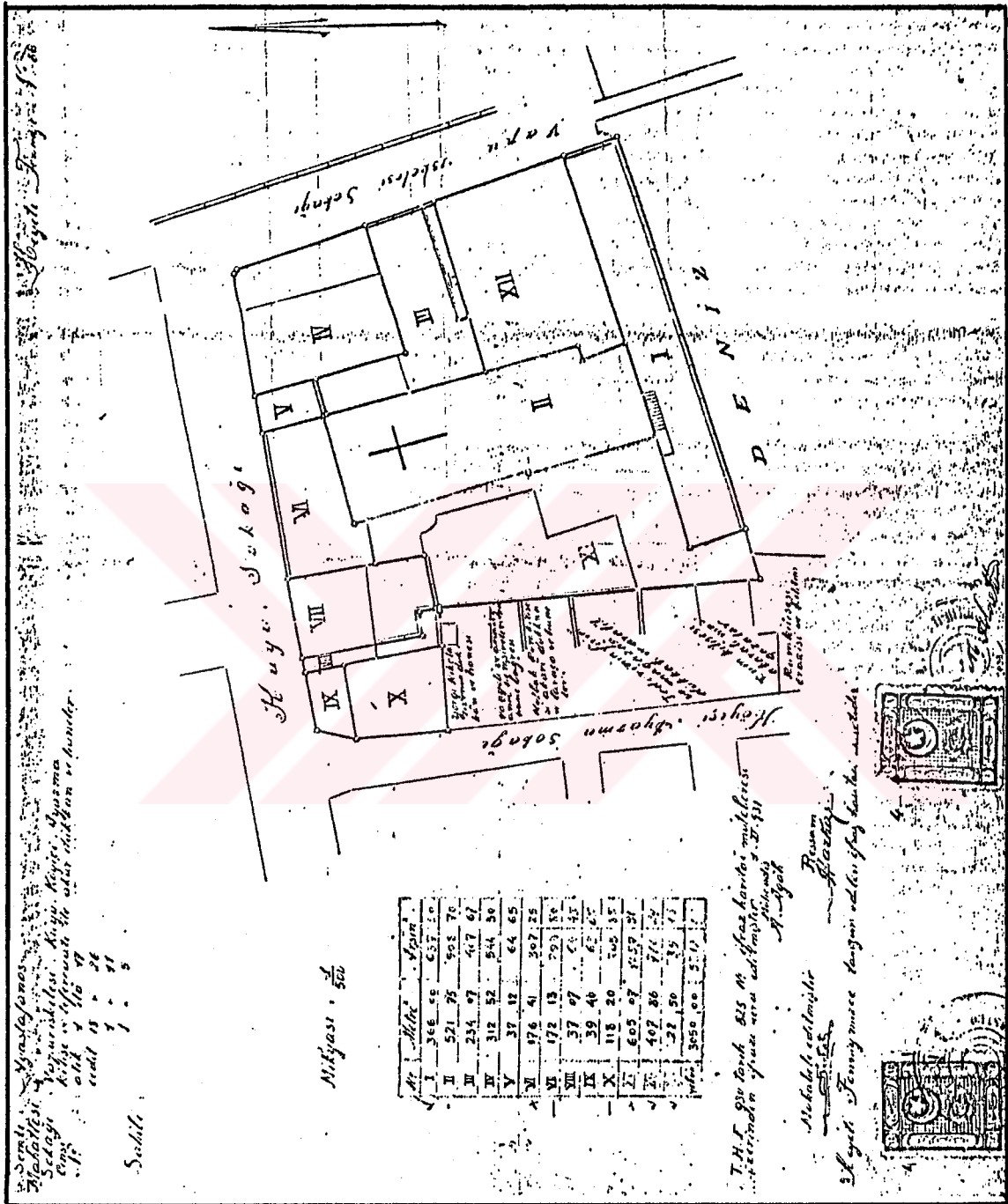
İŞBU FERMANI HÜMAYUN TARAFINDAN SÜRETİ ÇIKARILMIŞ
 ve aslının tamamen aynı olduğunu tasdik ederim.
 22 Ekim 1957 **Lutfi Ata**

II

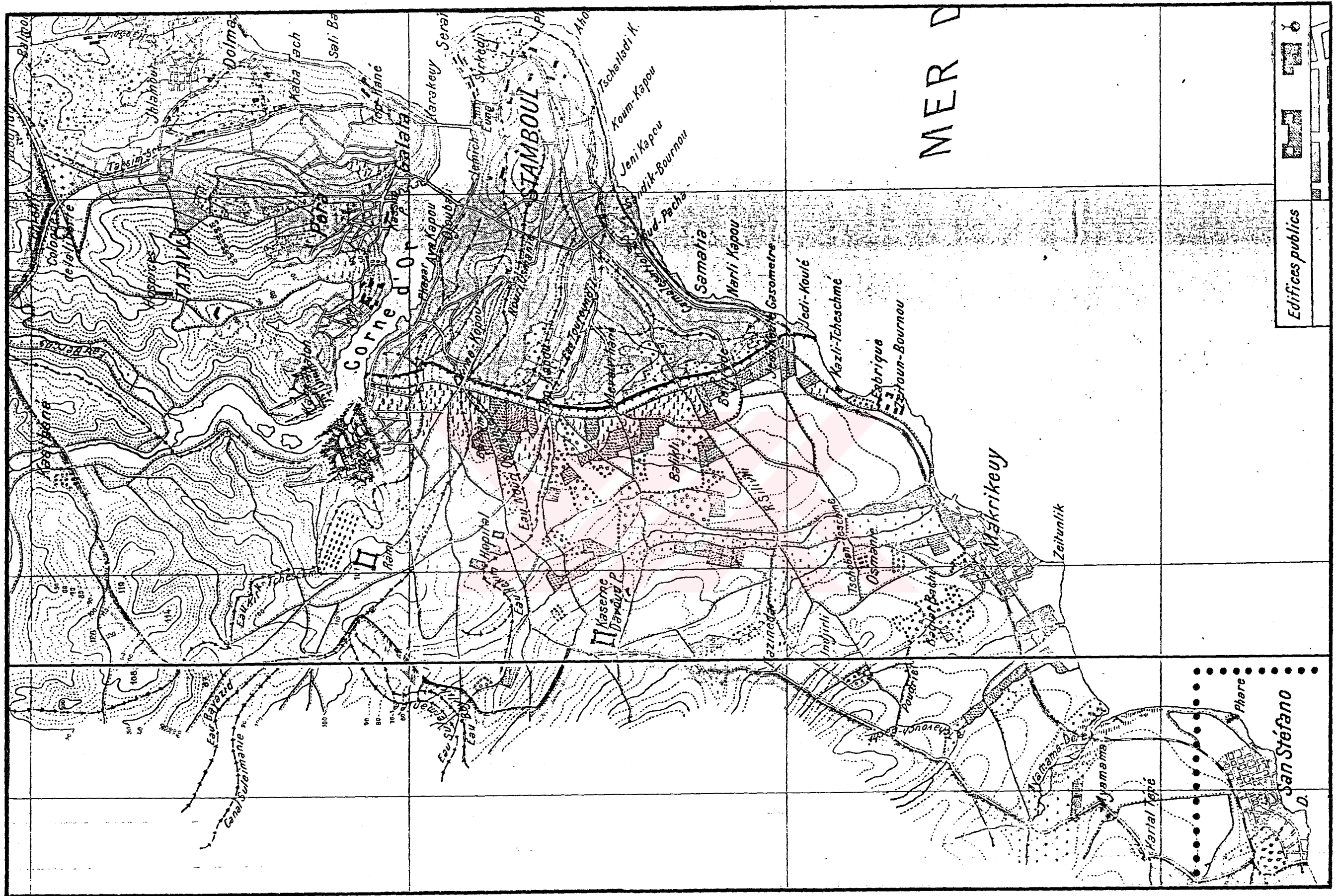
Bir bab Kilise inşasına müsaadei seniyem ersan kılınması
 Fransız sefareti tarafından iltimas olunmuş ve keyfiyet
 Nafia Nazaretine bilhavaile memurumaksud isaaile mahalli
 mezkûr keşif ve muayene ettirildikte Latin taaifesinden
 Napolyon nam kimsenin mülkü olarak uhdesinde olup terbian
 üçbinbeşyüz onaltı buçuk argundan ibaret idüğü ve mahalli
 mezkûre Kilise inşasında birgüne mahsur ve masarret olmadığ
 Karyei mezkûre muhtarı tarafından iş'ar olunmuş ve memaliki
 hrusei şahanemde sakin edyan ve mesahip aahabının her cihetle
 asayışi kâmileye mazhar olmaları şıara mülkdarı ve Fütvet
 iktizaasından bulunmuş olmasile Kilisayimezkûrın olvecihle
 bina ve inşası hususuna müsaadei seniyei mülükânem ersan kılın
 marak Emrihumayunuşahanem sünuh ve sudur eylemiş olmağın
 muktazağı münifi üsere Ruhsati havi Divani humayunundan işbu
 emricelilülkedarım idad olunur.

SULTAN ABDÜLAZİZİN TUGRASI

Düsturu mukerrem , Müşiri müfehhem Nizamül'alen müde-
 bbir umurulcumhurbilfikrissakıb, ~~Falih mahamülenam bil-~~
 re'yilsaib mümhür bünyanüldevle ve ikbal Müşir erkanül-
 saade veliclâl elmahfuf bisunuf avatiful Melikilâla
 Dersaadetim Zaptiye Müşürü olup birinci rütbeden mecidi
 ve imtiyaz nişanızığanlarını haiz ve hamil olan veziri
 dirayetsemirim Mehmet Emin Paşa edamallahu iclâlehü
 ve akda kudatülmüslimin evlâ vilatülmuvahhidin madenül
 fadl velyakın refi âlamuşşeria veddin varis ulumul
 enbiya' velmürselin almuhtas bimezidi inayetülmelikil
 muin, mevlana İstanbul kadısı züyyidet fadailühü Tevkii
 refii humayunum vasıl olıcık , malum olaki Ayastafanos
 karyesinde kapuçın Bahiplerinin Mabetleri olmadığından
 orada bulunan mülk arsa üzerine tulan kırkiki arsan on
 sekiz irtifaan yirmi zira' olmak üzere mücaddeden bir

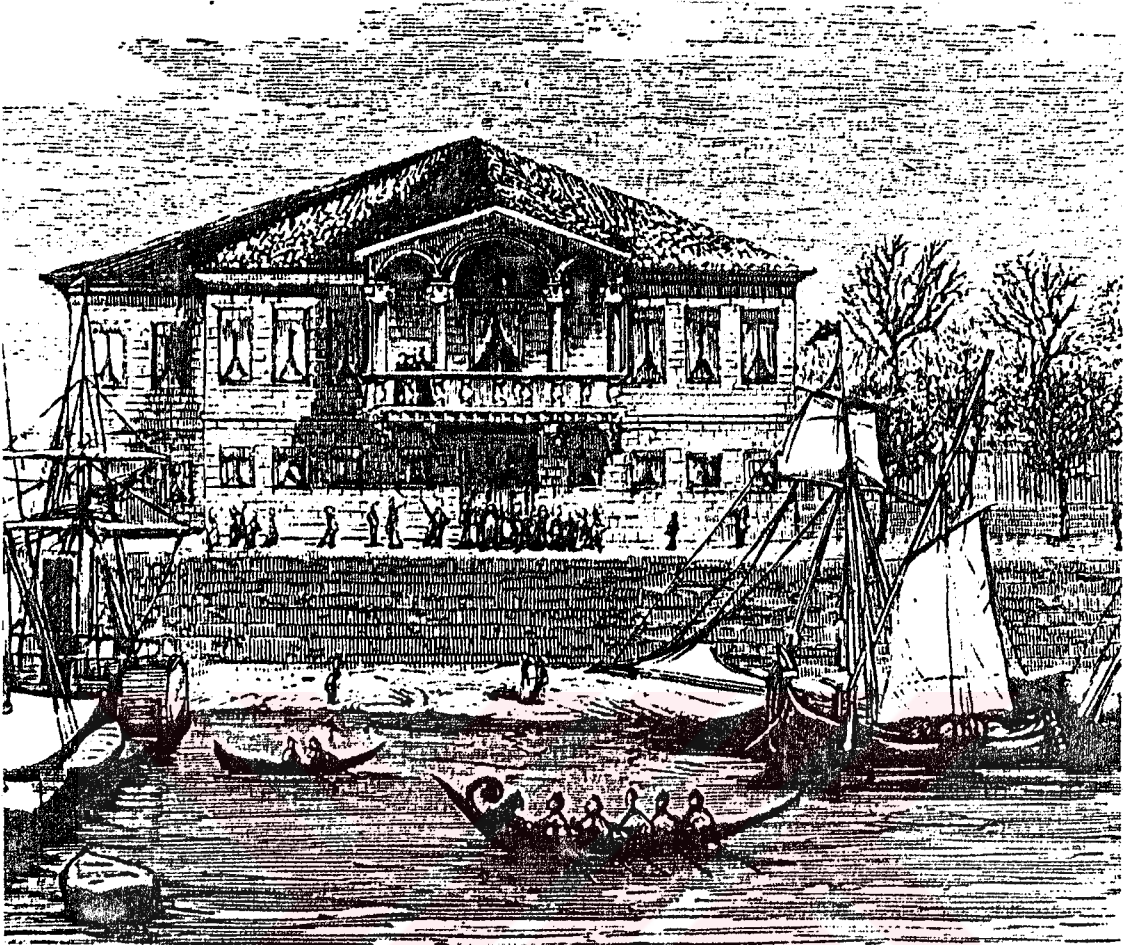
Şekil C.1. İtalyan Katolik Kilisesi Ve Müştemilatı
Vaziyet Planı

Şekil 2.1. Nedjip Haritası

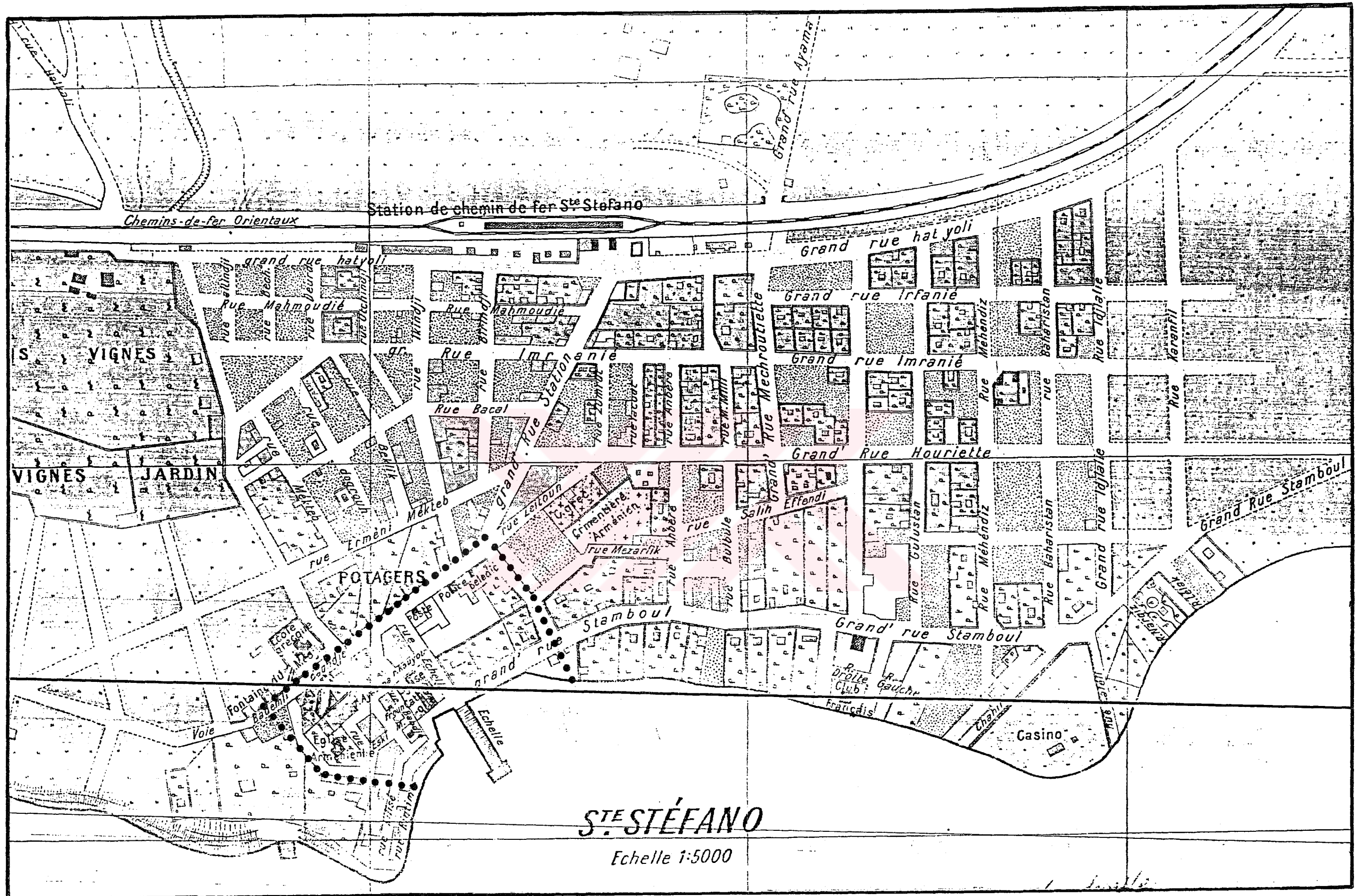
Yeşilköy Yerleşmesi'nin Konumu

Şekil 2.2. Ayastafanos Anlaşması'nın İmzalandığı
Neriman Yalısı

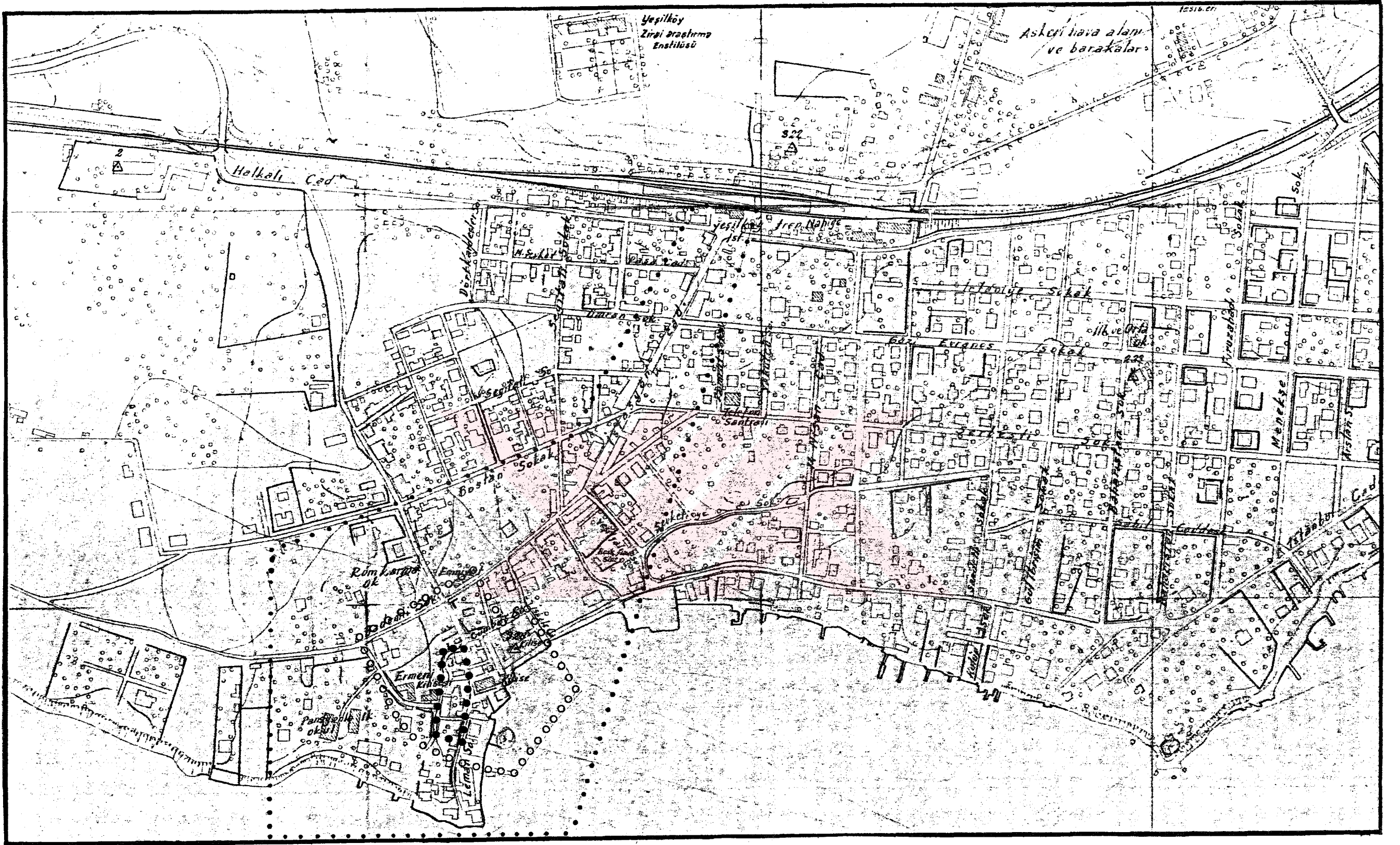

Şekil 2.5. 20. yy. Başlarında Yeşilköy Sahillerinde
Vapur Seferleri

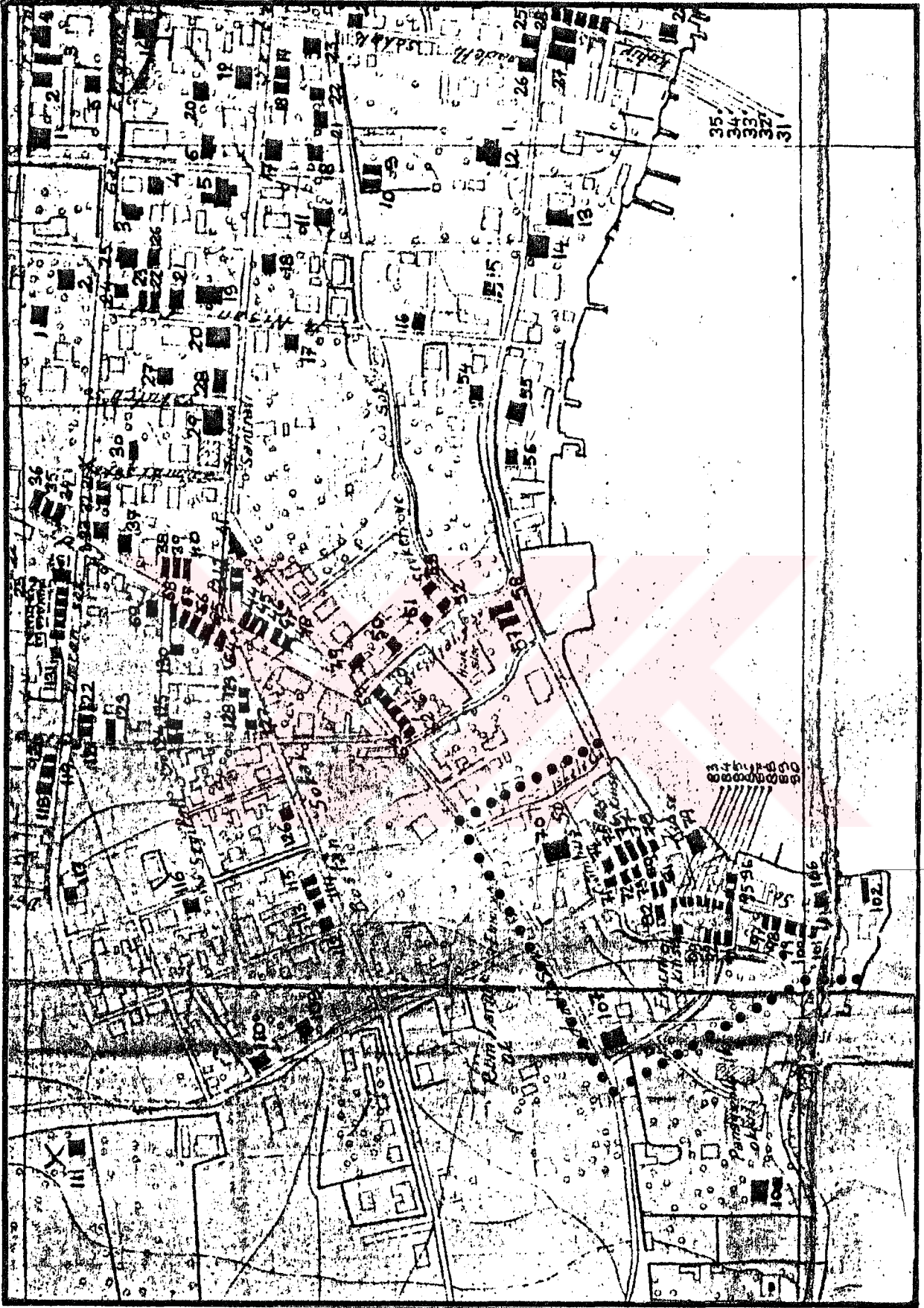
Şekil 2.7. Nedjip Haritası

•••• Köyiçi Mahallesi'nin Konumu

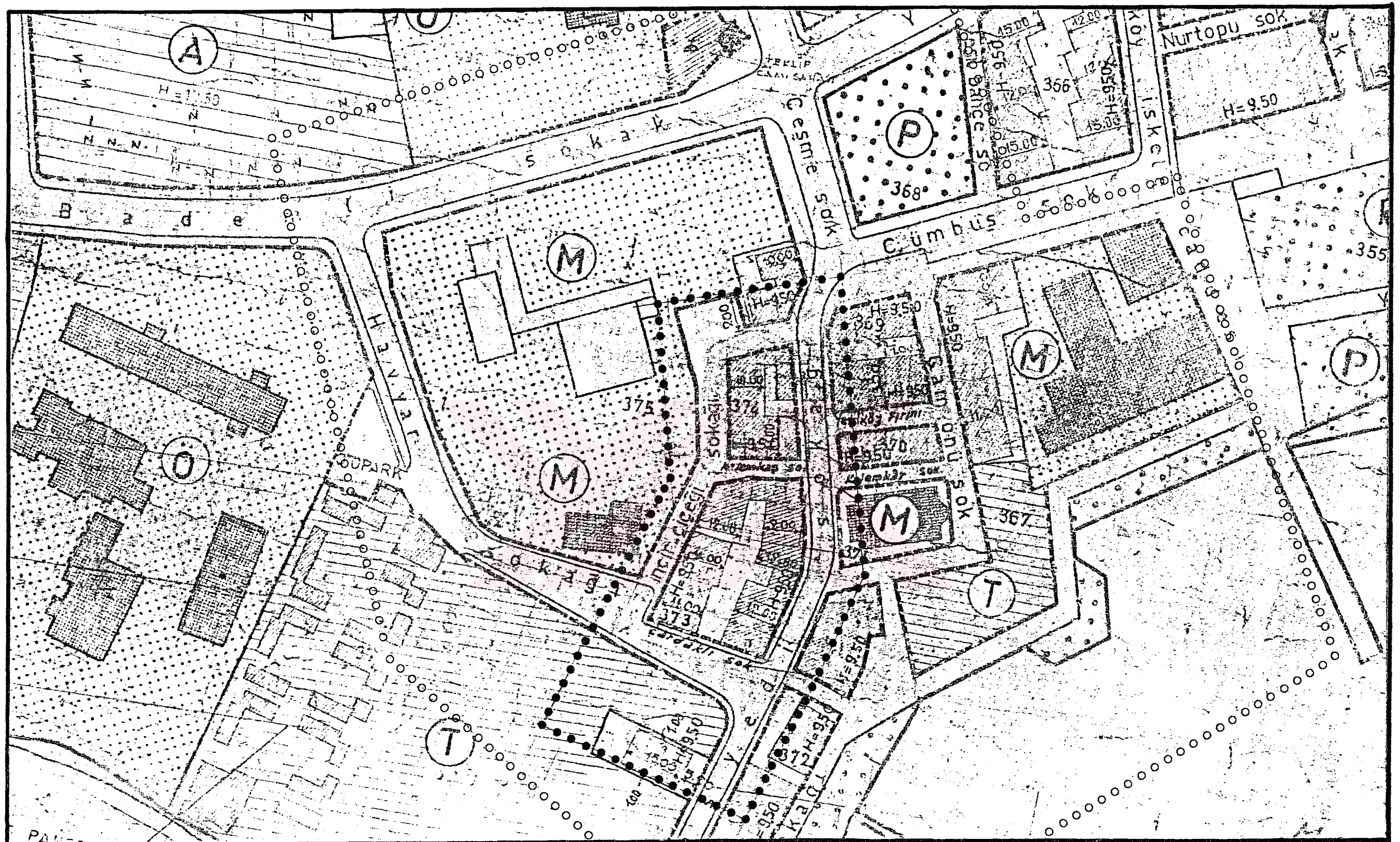

Şekil 2.9. Köyiçi Mahallesi'nin Yeşilköy İçindeki Konumu

- ... Köyiçi Mahallesi'nin Yakın Çevresi Olarak Ele Alınan Gözlem Alan
- ooo 1/500 Ölçekte Kentsel Tasarım Ünerisinin Yapıldığı Alan
- 1/200 Ölçekte Mimari Tasarım Ünerisinin Yapıldığı Alan

Şekil 2.10. G.E.E.A.Y.K.'nın 12.2.1972 Tarih Ve 6175 Sayılı Karar Eki

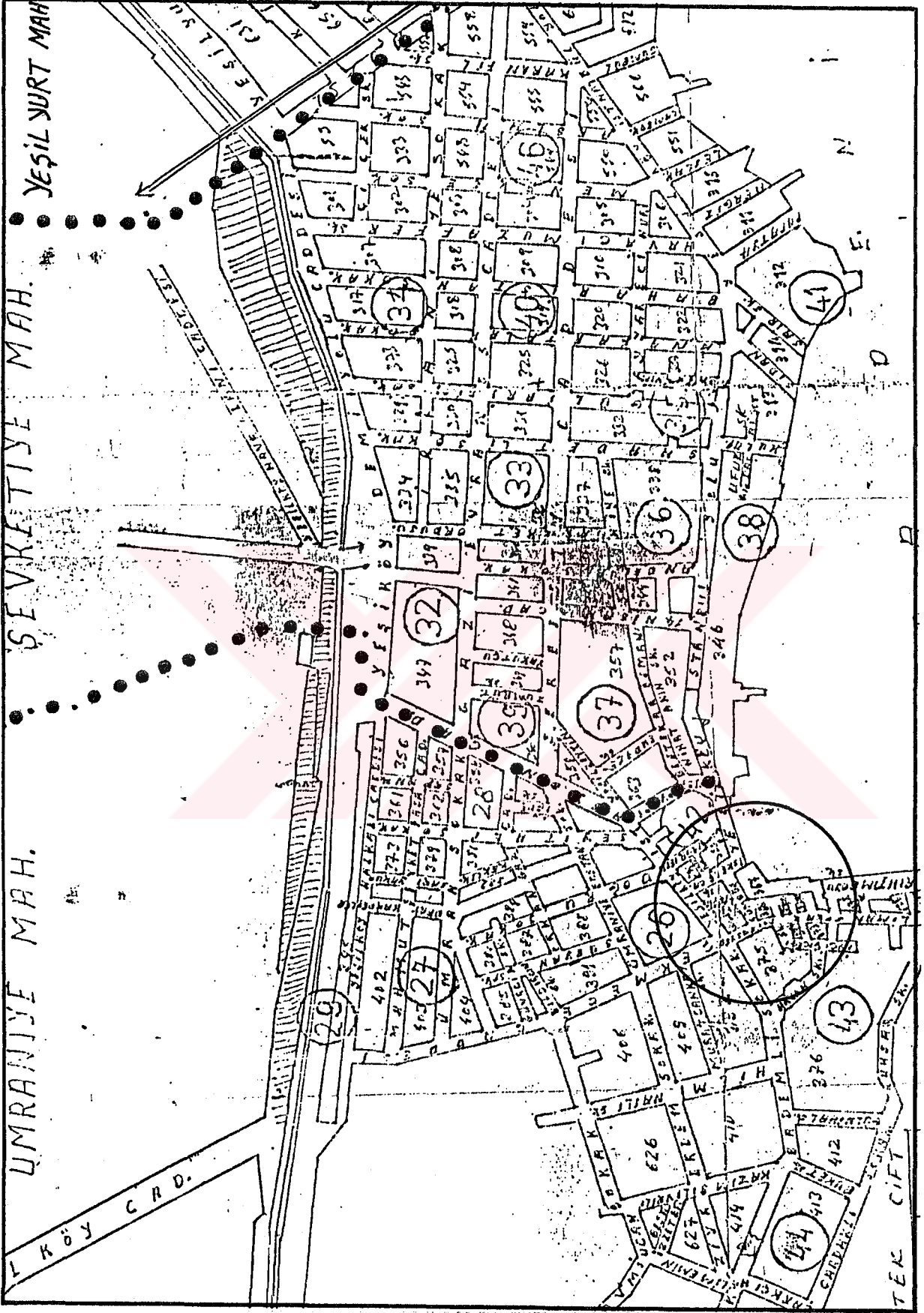
Şekil 2.11.1 İmar Ve İskan Bakanlığı, 12.5.1967 Tarih Ve 340133495-4017 Sayılı Yeşilköy İmar Planı

• • •

○ ○ ○ | Kentsel Tasarım Önerisinin Yapıldığı Alan Sınırı

 Mimari Tasarım Önerisinin Yapıldığı Alan Sınırı

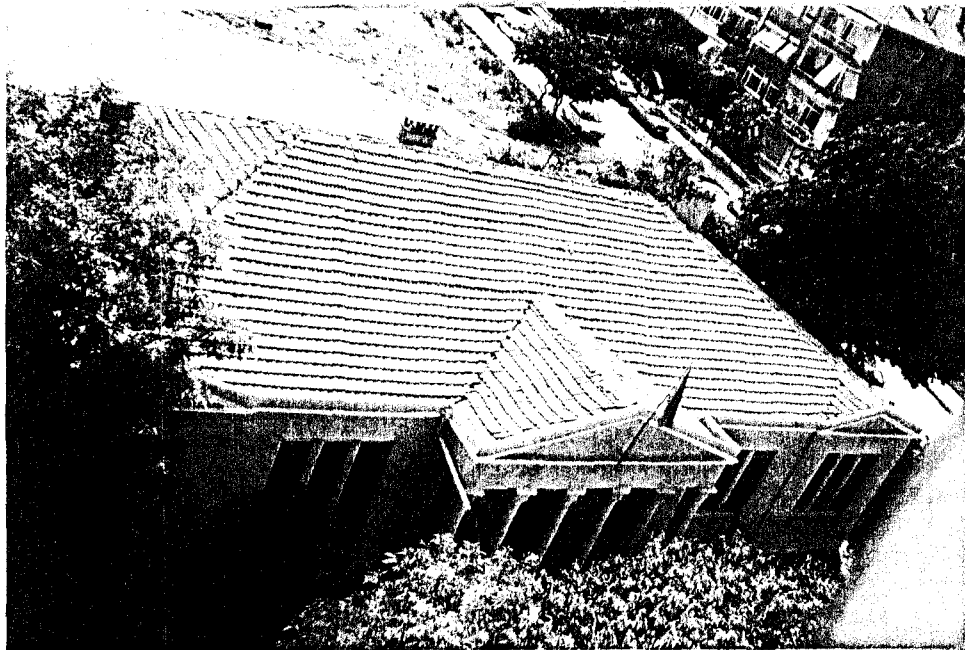
Şekil 3.1. Yeşilköy, Köyiçi Mahallesi'nin Bugünkü Sınırları

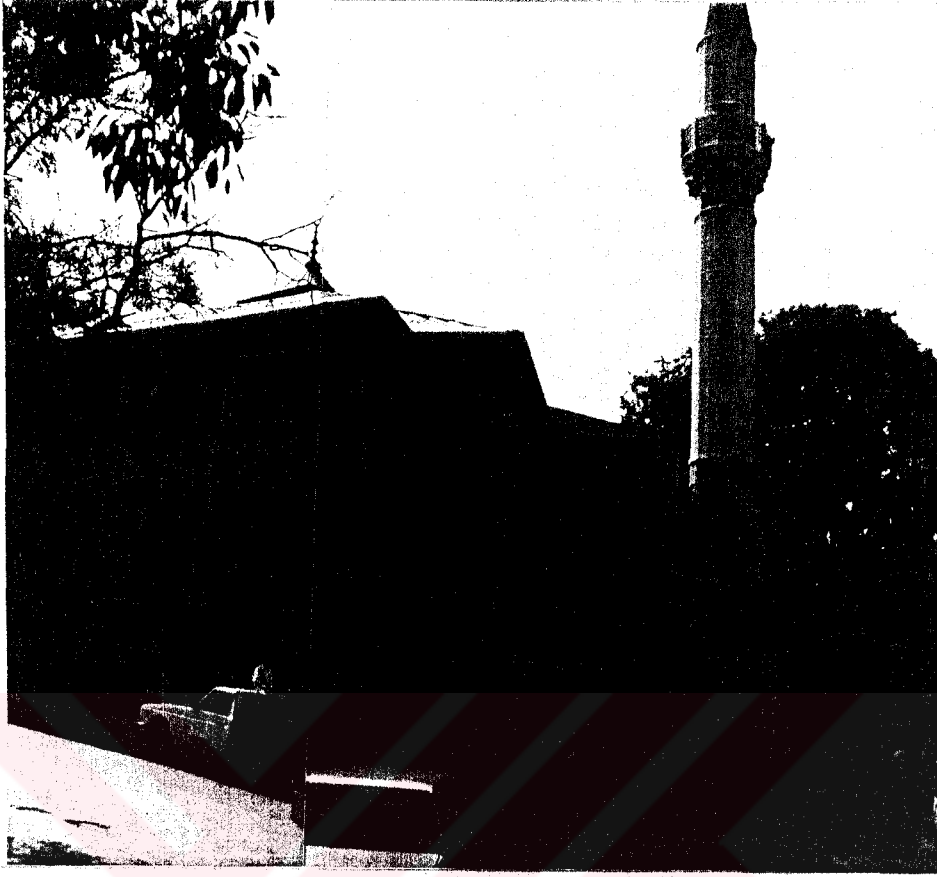
Fotoğraf 3. Sancti Stephani İtalyan Katolik Kilisesi
(Cümbüş Sokak)

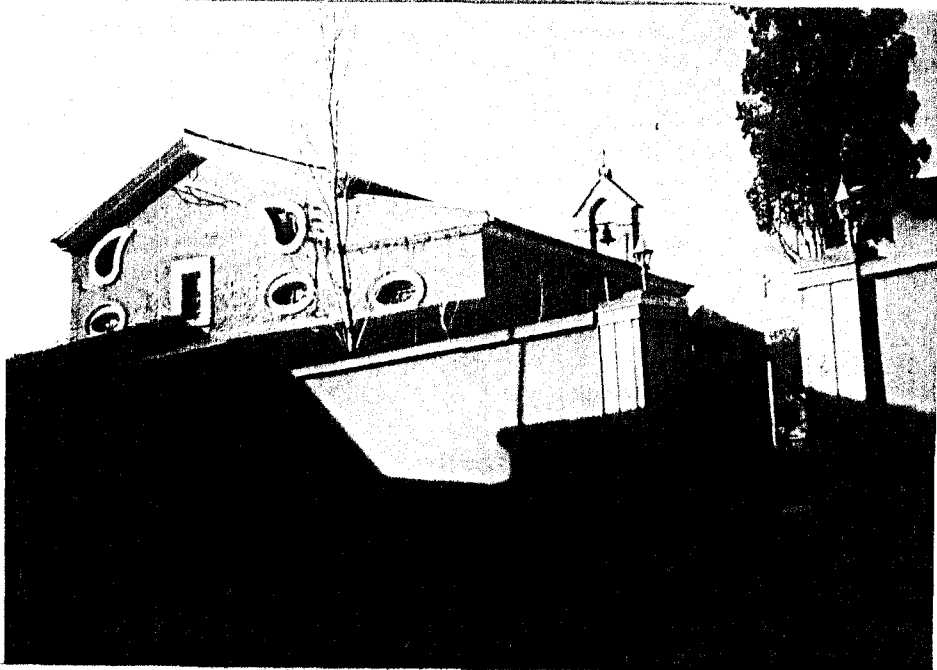
Fotoğraf 4. Ayastafanos Rum Kilisesi (Mirasyedi Sokak)

Fotoğraf 5. Rum İlkokulu (Küçükçekmece Caddesi)

Fotoğraf 6. Bezm-i Alem Camii (Bademli Sokak)

Fotoğraf 7. Surp Stepannus Ermeni Kilisesi (İncişiçeği Sokak)

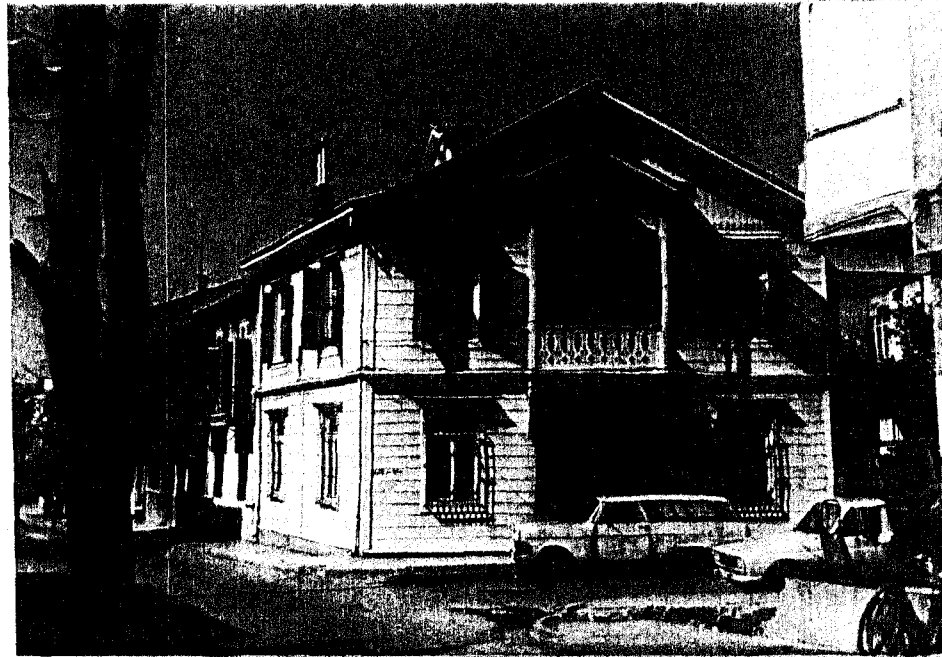
Fotoğraf 8. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
(No: 1)

Fotoğraf 9. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
(No: 1)

Fotoğraf 10. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
(No: 20,19)

Fotoğraf 11. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari

Fotoğraf 12. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
(No: 29)

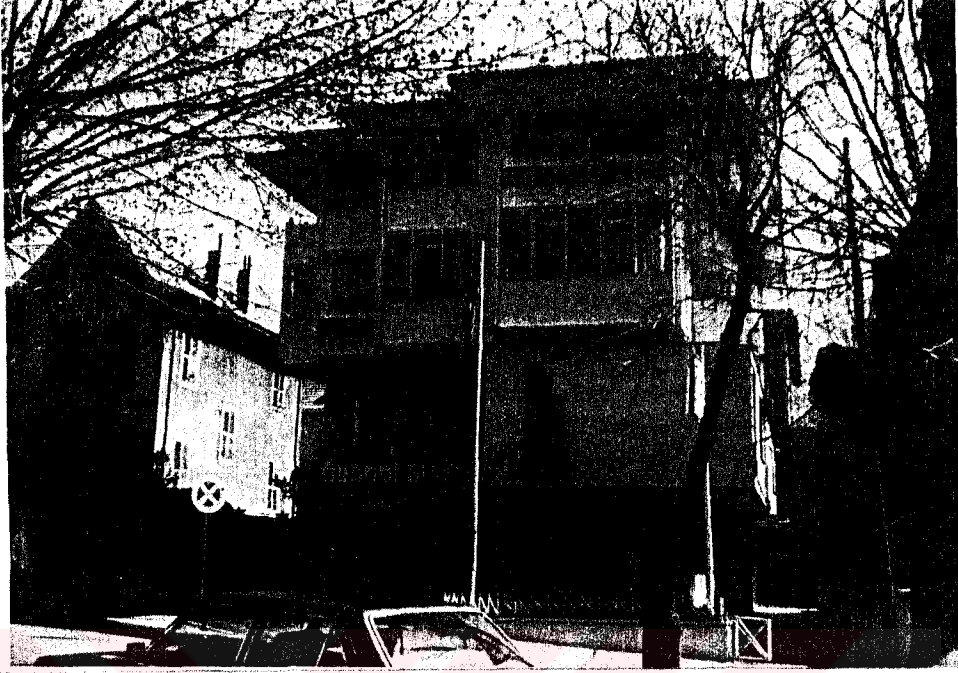
Fotoğraf 13. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari
(No: 16)

Fotoğraf 14. İstasyon Caddesi'nde Geleneksel Mimari (No: 9)

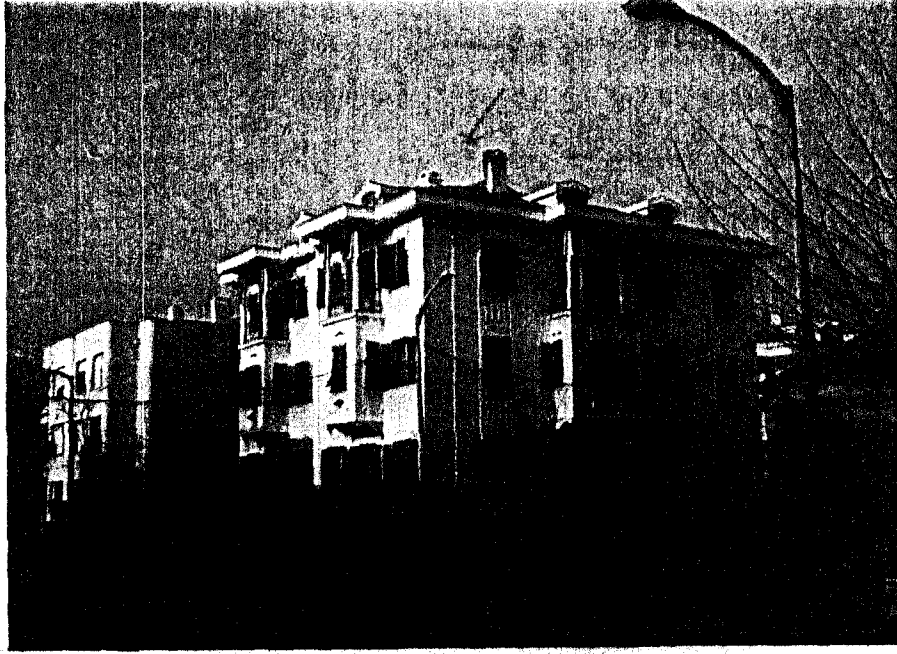
Fotoğraf 15. İstasyon Caddesi'nde Tekrarlayan Geleneksel Uslup

Fotoğraf 16. İstasyon Caddesi'nde Modern Mimari

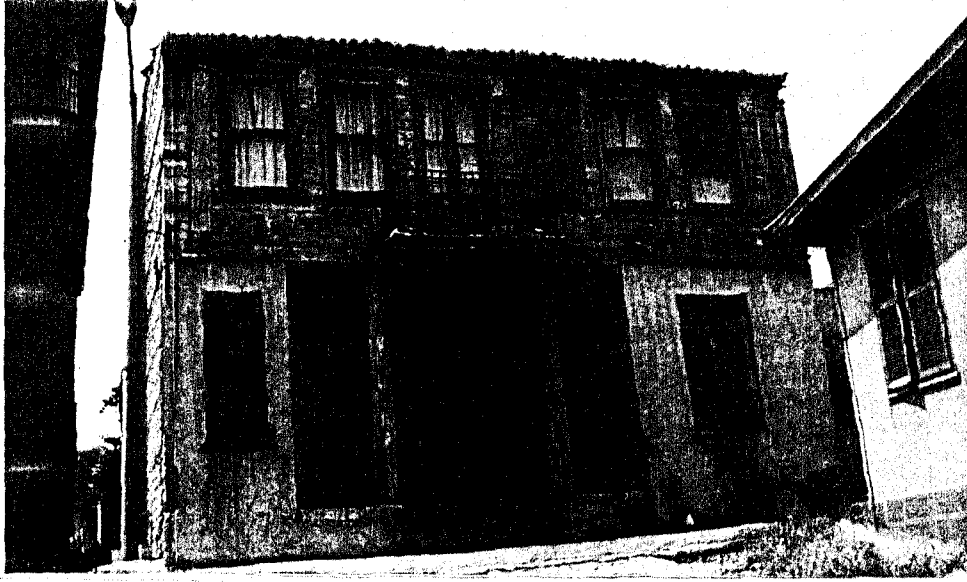
Fotoğraf 17. İstasyon Caddesi'nde Modern Mimri (No: 44)

Fotoğraf 18. Yeşilyalı Sokağı'ndan Örneklenen Restorasyon Niteliği (No: 10)

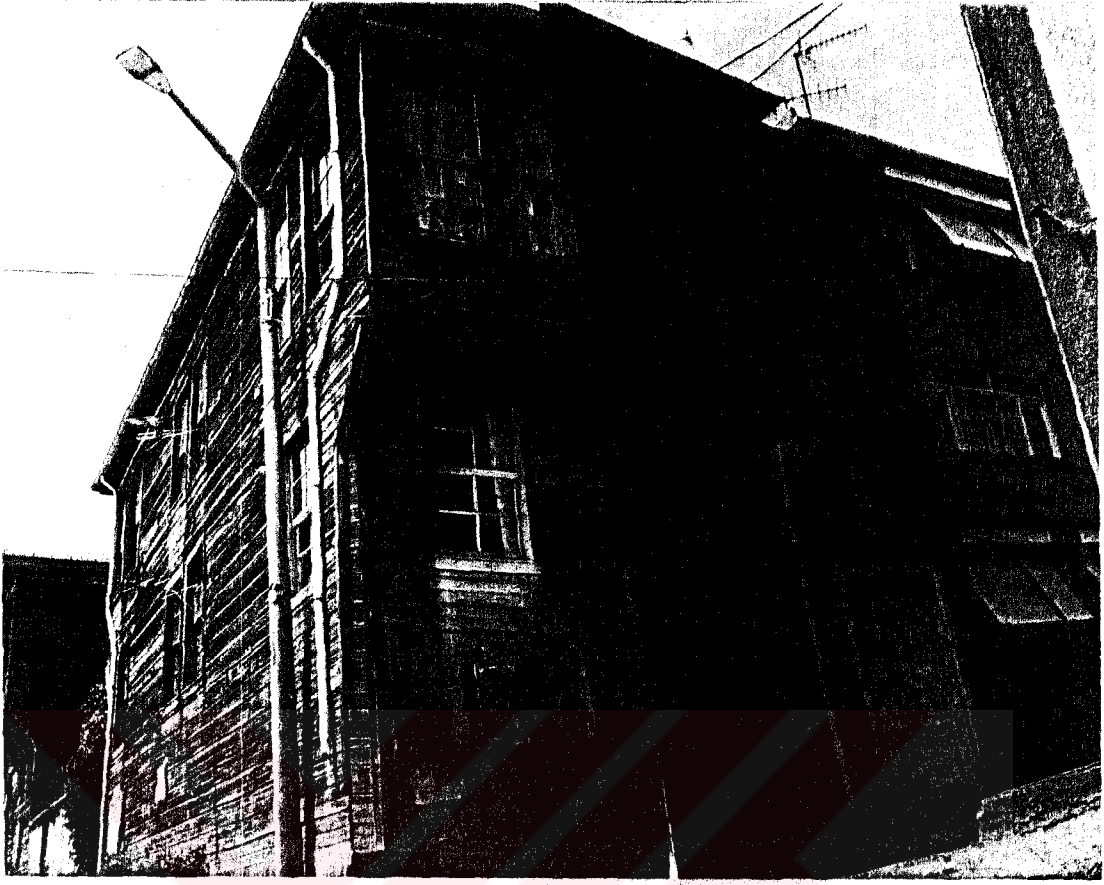
Fotoğraf 19. Akamber Sokak'da Konuta Yansıyan Rum Mimarisi (No: 1)

Fotoğraf 20.' Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut

Fotoğraf 21. | Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut

Fotoğraf 22.

Mirasyedi Sokak'da
Geleneksel Konut

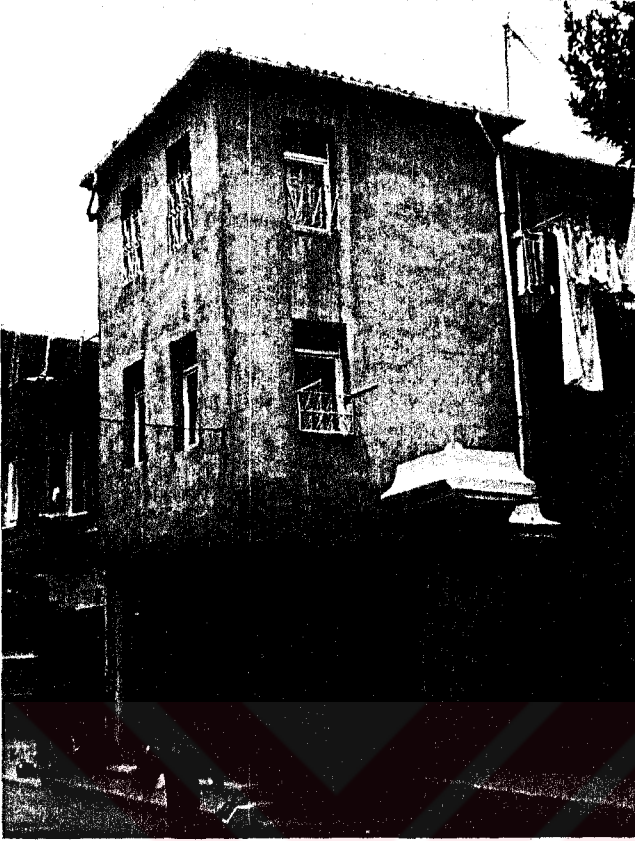
Fotoğraf 23. Mirasyedi Sokak'da Geleneksel Konut (No:

Fotoğraf 24. İnciçiçeği Sokak'da Köşe Oluşumu

Fotoğraf 25. Çardaklı Sokak'da Köşe oluşumu (No: 4)

Fotoğraf 26.

Mirasyedi Sokak'da
Gerçekleştirilen
Restorasyon (No: 7)

Fotoğraf 27. Mirasyedi Sokak'da Eski ve Yeni Mimari
Oluşumlar (No: 18,8)

Fotoğraf 28. İnciçiçeği Sokak'da Yapı düzeni

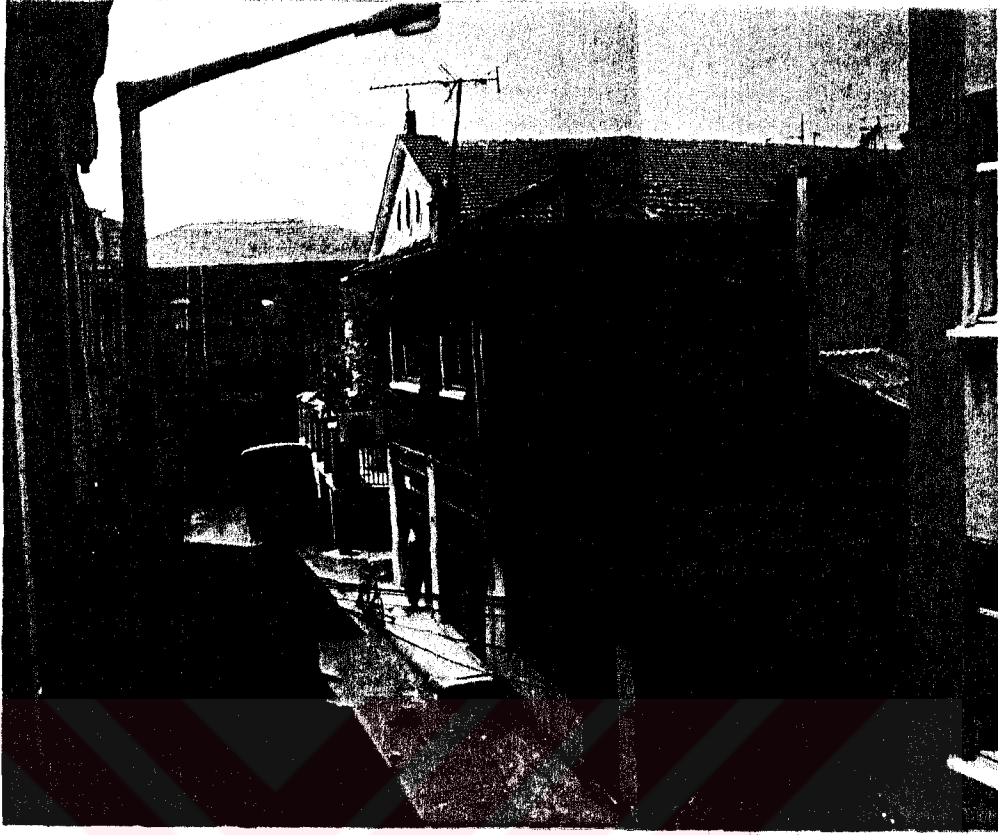
Fotoğraf 29. Kalemkaş Sokak'da Yapı Düzeni

Fotoğraf 30. Mirasyedi Sokak'da Yapı Düzeni

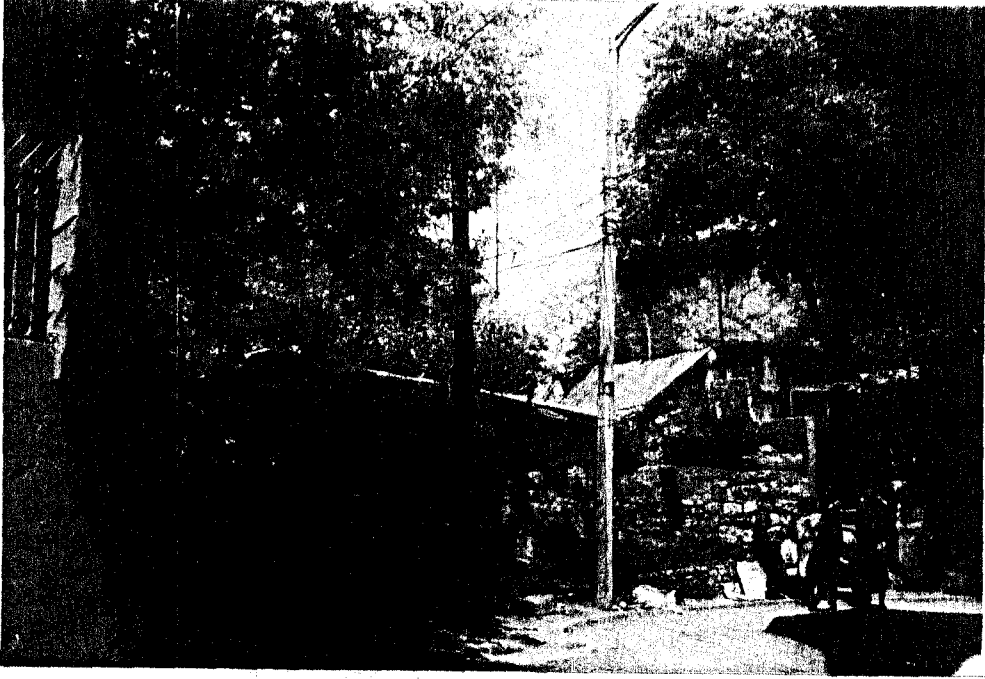
Fotoğraf 31. Çamönü Sokak'da Yapı Düzeni

Fotoğraf 32. Çamönü Sokak'da Taşıt Trafiği

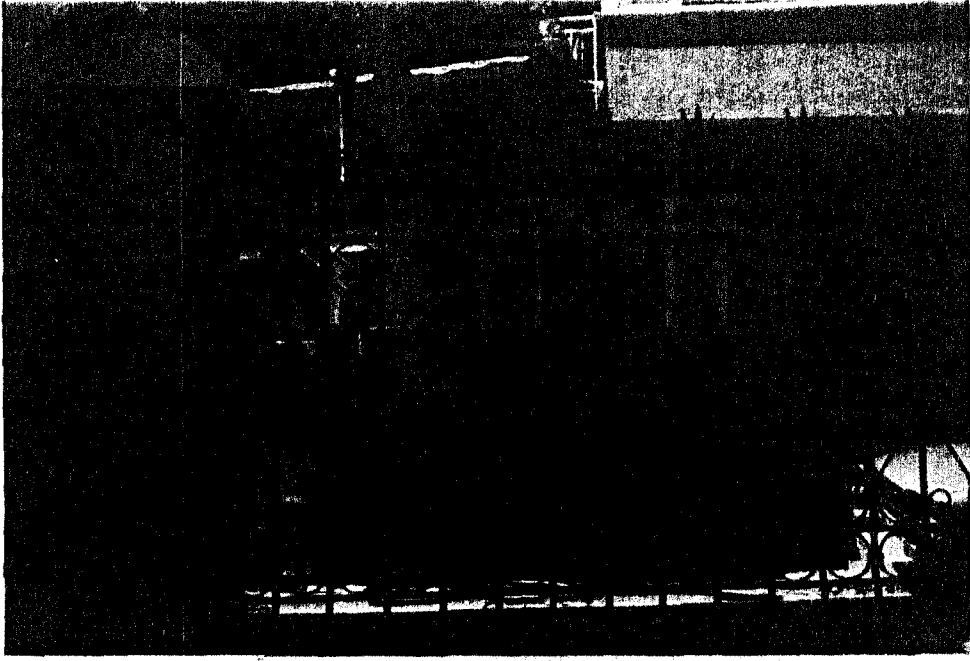
Fotoğraf 33. İnciçiçeği Sokak'da Taşıt Trafiği

Fotoğraf 34. İnciçiçeği Sokağı'na Açılan Gecekondu Oluşumları

Fotoğraf 35. Gecekondu Oluşumları

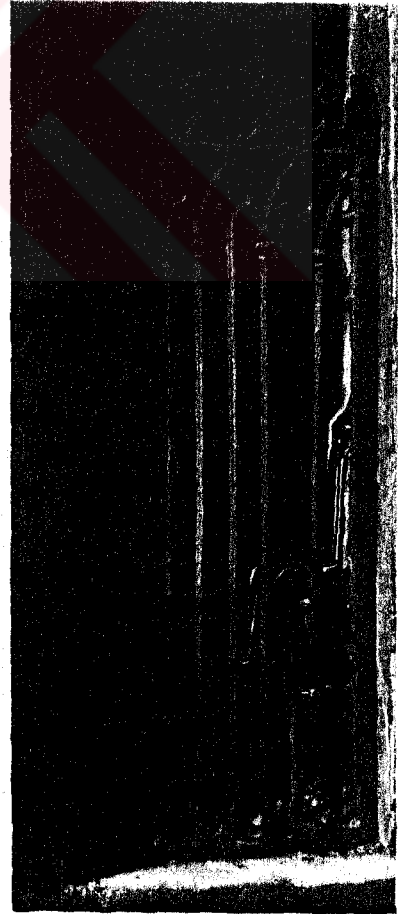

Fotoğraf 36. Rum Kilisesi'nde Ferforje Örneği

Fotoğraf 37.

Rum Kilisesi'nin Ferforje Kapısı

Fotoğraf 38.

Çamönü Sokak 6 No'lu Ev

Fotoğraf 39.

Mirasyedi Sokağı 14 No'lu

Evin Giriş Kapısı

Fotoğraf 40.

Mirasyedi Sokağı 10 No'lu

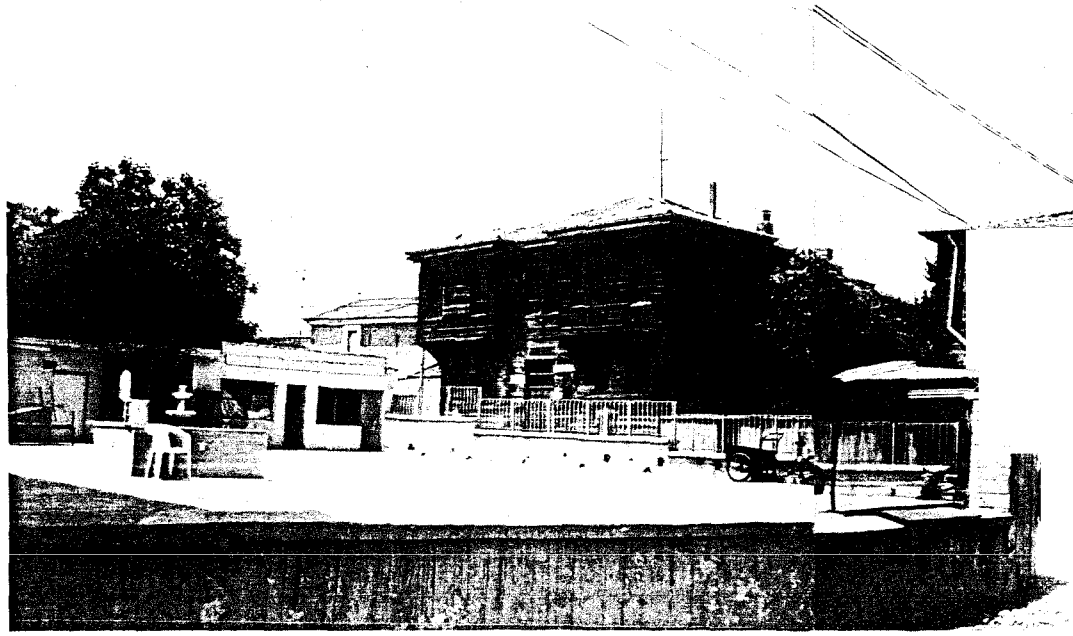
Evin Giriş Kapısı

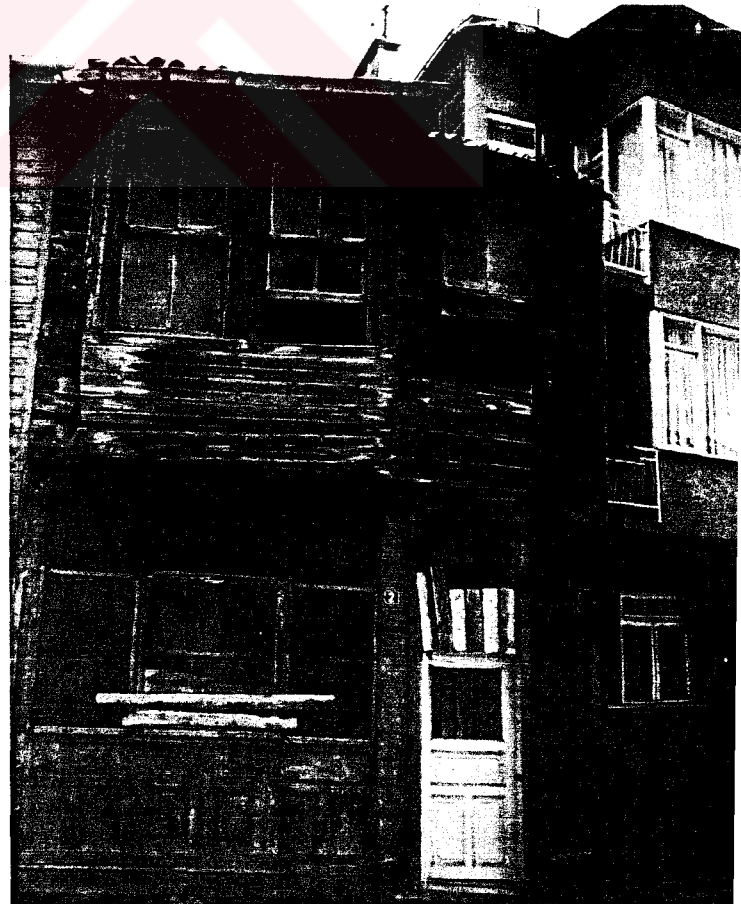
Fotoğraf 41. Hafta Sonunda İtalyan Katolik Kilisesi'ne Gelen İnsanlar

Fotoğraf 42. Rum Kilisesi'nce her 26 Aralık'ta Sahilde Tekrarlanan Kurban Jöreni

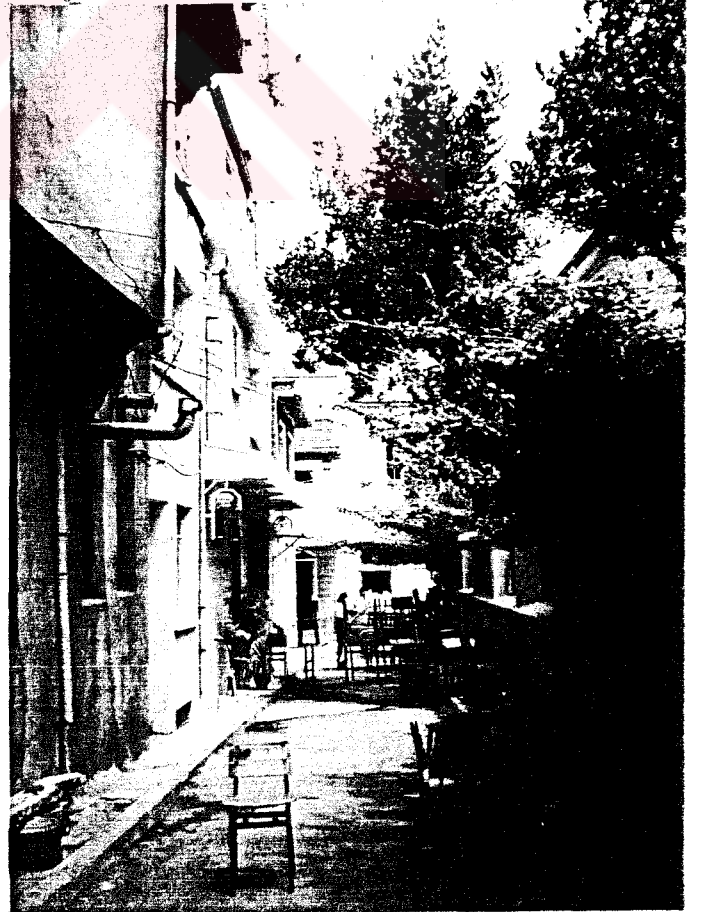
Fotoğraf 45. Mirasyedi Sokak'ta Geleneksel Mimari (No:

Fotoğraf 46. Mirasyedi Sokak'ta Eski
(No: 2,16,44)

Fotoğraf 47. Köyiçi'nde Geleneksel Sokak Oluşumu
(İncişiçeği Sokağı)

Fotoğraf 48. Köyiçi'nde Geleneksel Sokak Oluşumu
(Kalemkar Sokak)

ÖZGEÇMİŞ

1965 İstanbul doğumlu Fatma Yıldırım, ilköğrenimine Yavuz Sultan Selim İlkokulu'nda, orta öğrenimini Karamürsel Lisesi'nde yüksek öğrenimini'de 1986 yılında İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi'nde tamamlamıştır. Aynı yıl İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık-Şehircilik Ana Bilim Dalı, Restorasyon Programı'nda Yüksek Lisans çalışmalarına başlamıştır.

1989 yılından itibaren mesleki çalışmalarını büro düzeyinde sürdürmektedir.

